

Студенти факультету філології кафедри журналістики Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника відвідали Міжнародний науковий конгрес «Василь Стефаник і світова культура» у Русові, присвячений 150-річчю з дня народження письменника, де мали змогу поспілкуватися з родичами, односельчанами новеліста, науковцями та багатьма іншими учасниками заходу. Кожен поділився своїми спостереженнями й роздумами про художника слова.

І таке розмаїття думок та вражень від цього свята проєктують нову історію сприйняття геніального новеліста.

ГОЛОС ІЗ РУСОВА

150

ГОЛОС ІЗ РУСОВА

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

**Видавничий проєкт
«ПОМІЖ ТЕКСТОМ»**

Спецвипуск

ГОЛОС ІЗ РУСОВА

*Інтерв'ю та коментарі гостей і мешканців села Русова
в День відзначення 150-річчя Василя Стефаника*

**Івано-Франківськ
2022**

УДК 821.161.2'06-92
Г61

*Ухвалено до друку вченою радою факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Протокол №10 від 30 червня 2022 р.)*

Автор ідеї випуску книжки

Цепенда І. Є. – ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, професор

Рецензенти:

Потятиник Б. В. – доктор філологічних наук, професор Школи журналістики і комунікації Українського католицького університету

Соляник А. А. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальних комунікацій Харківської державної академії культури

Марчук Г. І. – кандидатка філологічних наук, професорка кафедри журналістики Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Упорядники та редактори:

Пристаї Г. І. – кандидатка наук із соціальних комунікацій, старша викладачка кафедри журналістики Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Хороб С. С. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри журналістики Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Г61 Голос із Русова: художньо-публіцистичне видання / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, факультет філології, кафедра журналістики; упорядники: Г. І. Пристай, С. С. Хороб. Івано-Франківськ, 2022. 160 с.

У виданні вміщено інтерв'ю з мешканцями і гостями села Русова, які записані в день відзначення 150-річчя з дня народження Василя Стефаника студентами спеціальності «Журналістика» факультету філології. Також додано студентські художні роздуми про особистість та творчість Великого земляка.

Видання адресоване викладачам, журналістам, студентам навчальних закладів, а також усім, кого цікавить життя та творчість Василя Стефаника.

УДК 821.161.2'06-92

ISBN 978-617-7831-11-1

Г61

© Галина Пристай, Соломія Хороб, 2022
© Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2022

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Журналістика – одна з найцікавіших професій. Жоден інший вид людської діяльності не дає такої можливості для самореалізації. Але тільки людина тонкої душевної організації зможе гідно оприятити свою думку на суд інших людей. Тільки той, хто щиро прагне донести до людей правду, зможе знайти ключ до людських сердець. Лише розумна людина зможе змусити мислити інших.

Четвертий рік поспіль студенти-журналісти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника в межах видавничого студентського проєкту «Поміж текстом» формують власні матеріали. Цей проєкт започаткований 2019 року в рамках навчальних дисциплін «Видавничий менеджмент» та «Видавнича справа». Мета цього проєкту – на практиці вдосконалити вміння студентів формувати, редагувати та укладати свої матеріали.

Історія життя і творчості Василя Стефаника – це не просто біографія відомої особистості. Це значно більше. Учні у школах бачать його з однієї сторони, студенти в університетах – зовсім з іншої. А який він насправді? Це можуть знати його рідні, а ще ті, хто досліджував життя відомого письменника, який істотно збагатив українську літературу.

14 травня 2021 року майбутні журналісти взяли участь у Міжнародному науковому конгресі «Василь Стефаник і світова культура» у Русові, який був присвячений 150-річчю від дня народження письменника. Тут вони мали змогу поспілкуватися з родичами, односельчанами новеліста, науковцями, громадсько-політичними діячами та багатьма іншими учасниками заходу. Кожен міг поділитися своїми спостереженнями й роздумами про художника слова. Беручи інтерв'ю у гостей конгресу, ми хотіли довести, що Стефа-

никова творчість – це не лише «коротко і страшно», а ще й огром людських чуттів і відчуттів у її сприйнятті.

Книжка створена студентами-журналістами, які завжди прагнуть нових компетентностей. Тому молодь підтримала цікаву ідею викладачки Галини Пристай – продовжити започаткований проєкт «Поміж текстом». У творчій команді – студенти 1–5 курсів. Деякі з них уже працюють як журналісти у різних медіа Прикарпаття.

За ініціативи ректора університету професора Ігоря Цепенди видання «Голос із Русова» є спецвипуском видавничого проєкту «Поміж текстом» кафедри журналістики факультету філології.

Запропоновані у книжці інтерв'ю з мешканцями і гостями села Русова та їх коментарі з нагоди ювілею, записані в день відзначення 150-річчя Василя Стефаника студентами спеціальності «Журналістика» факультету філології, є унікальними у своїй оригінальності та, без сумніву, матимуть практичне значення для прийдешніх поколінь. Також до видання додано студентські художні роздуми про особистість і творчість Великого земляка. Інтерв'ю та коментарі подано за абеткою прізвищ. Видання супроводжують авторські фотографії.

Книга адресована викладачам, студентам, учням навчальних закладів, журналістам, державним діячам, а також усім, кого цікавить життя і творчість Василя Стефаника.

Дякуємо всім, хто долучився до спецвипуску проєкту «Поміж текстом: голос із Русова» та висловив свої думки про унікальну творчу особистість Василя Стефаника.

Щирі слова вдячності за сприяння та підтримку розвитку студентського видавничого проєкту «Поміж текстом» висловлюємо ректорові Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника професору Ігореві Цепенді.

ЦЕПЕНДА ІГОР ЄВГЕНОВИЧ:

«ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ЛЮДСЬКОЇ ДУШІ»

*Інтерв'ю з ректором
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

– Пам'ятаєте своє перше знайомство з постаттю Василя Стефаника?

– Пів століття тому, ще маленьким хлопчиком, разом із батьками я був у Русові на святкуванні 100-річчя Стефаника. Минуло 50 років, і наш університет мав честь стати одним з організаторів 150-річного ювілею патрона. Тож мені особливо приємно сьогодні перебувати у цьому місці, яке я вважаю своїм місцем сили. Пишаюсь тим, що нам вдалося реалізувати задум університету – науковий конгрес, який ми хотіли провести саме в Русові для того, щоб науковці відчули його атмосферу, адже чимало з них тут не були.

– Кажуть, що це місце є особливим для людей, які тут проживають. На Вашу думку, так було і для нашого письменника?

– Русів і справді є особливий. Він зразу дає зрозуміти, чому Стефаник завжди хотів сюди повернутися, чому він створив надзвичайні новели саме тут, чому це був такий осередок життєвої енергії. Не тільки краса викликає бажання тут залишитися, але й спокій душі, гармонія із самим собою.

– Чим актуальний є зараз Стефаник?

– Він належить до тих письменників, які завжди концентрувалися на проблемах людської душі. Не можна сказати, що ці проблеми однотипні, але вони перегукуються – від своєї краси до трагізму та розчарування. Прозаїк як ніхто зумів розкривати психологічні портрети, багатоликі, нерід-

ко трагічні й комічні, та на загал завжди драматичні. Він робив це не для того, щоб просто зобразити різних людей, а для того, щоб робити їх кращими, добрішими в найскладніших життєвих ситуаціях. Тому його новели надзвичайно непрості для сприйняття, але той, хто заглибився в них, хто їх пізнав та відчув, стає іншою особистістю.

– Яка Ваша улюблена новела Василя Стефаника?

– Серед усіх новел найбільш цікава для мене «Побожна». Це те, що сьогодні є віддзеркаленням нас самих: коли ми впродовж шести днів грішимо, а на сьомий день йдемо до церкви покаятися... І згодом продовжуємо те саме. Стефаник як ніхто показав цей стан, в якому досить часто опиняємося. Тому він завжди актуальний.

Загалом для того, аби визначити найулюбленіший твір письменника, кожен мусить ознайомитися принаймні з усією прозовою творчістю Василя Стефаника. Вона така розмаїта і за тематикою, і за проблематикою, і за художньою виразністю. Тут і народження дітей, і їх входження у світ дорослого життя, і взаємини з батьками, родичами й сусідами, і родинно-побутові історії з життя окремої людини, і її самотність, втрата, і її передсмертні часи. Тому, зрозуміла річ, на кожного, хто знайомиться зі спадщиною новеліста, такі оповідки впливатимуть по-своєму, відтак і по-своєму будуть вражати.

Гадаю, що задля повноти вражень від прози Василя Стефаника важливу роль відіграватиме чинник епістолярної спадщини письменника, що є неоціненною спонукою у пізнанні та розумінні по суті кожної новели художника слова. Зауважу, що науковці нашого університету до ювілею письменника зробили добру справу, видавши на сьогодні найповніше зібрання його творів. Серед цього літературного багатства, зрозуміло, природнішим є прагнення в кожного, хто ознайомився з цим багатокнижжям, виокремити бодай для себе особисто якусь одну чи кілька новел Василя Стефаника.

– Як ректор нашого університету, що побажаєте нам, студентам, у цей чудовий день народження новеліста?

– Гідності, нашого прагнення спільно творити добрі справи. І наш сьогоднішній успіх – це підтвердження того, що нам вдалося об'єднатися в складних умовах навколо тих завдань і цілей, які для нас є головними, – освіта, наука та вплив на розвиток Прикарпаття.

Інтерв'юерка Юлія Щербій

Ігор Цепенда – ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

За інформацією прес-служби Прикарпатського університету

Святкуємо День університету та ювілей Василя Стефаника на його батьківщині у Русові

Цього ювілейного року святкування Дня університету разом із святкуванням 150-річчя нашого патрона Василя Стефаника відбувалися не тільки в університеті та Івано-Франківську, а й на батьківщині письменника – у селі Русів Снятинського району. Впродовж усього дня звідти відбувалися прямі включення до марафону свята, що йшли у прямому ефірі на сторінці університету в мережі Facebook.

Із самого ранку від головного корпусу Прикарпатського національного університету автобуси і машини зі студентами, викладачами та працівниками відправились до Русова.

Згодом з центральної площі Русова з привітанням з нагоди Дня університету до викладачів, студентів, аспірантів, докторантів, працівників, ветеранів та випускників звернувся ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника професор Ігор Цепенда.

Урочистості у Русові розпочалися з екскурсії гостей батьківщини Василя Стефаника до повністю переобладнаного усередині та ззовні, оновленого сучасного літературно-меморіального музею Василя Стефаника. Цей інтерактивний музей європейського рівня віднині працює у селі Русові, зокрема, завдяки зусиллям фахівців Прикарпатського університету, які взяли активну участь у його реекспозиції та зміні внутрішнього дизайну.

Об 11 годині біля пам'ятника письменнику стартувало літературно-мистецьке свято «Володар дум селянських». У ньому взяли участь голова Івано-Франківської обласної ради Олександр Сич та його перший заступник Василь Гладій, голова Івано-Франківської ОДА Андрій Бойчук, ректор Прикарпатського національного університету іме-

ні Василя Стефаника Ігор Цепенда, Генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський, народний депутат України Микола Княжицький, керівництво Снятинського району та ОТГ, професорсько-викладацький склад університету, голова Краківського Осередку ОУП (Об'єднання українців Польщі) Андрій Олійник, представники громадськості та духовенства Прикарпаття, а також члени родини прозаїка, письменники і мешканці села Русів.

«Те, що відбувається сьогодні, – це приклад для всієї України. В кожному куточку України є свої велетні, яких потрібно шанувати, але не від свята до свята, а постійно. Сюди повинна приїжджати молодь. Сюди повинні приїжджати українці зі всіх куточків України. Сюди повинні прибувати закордонні гості і бачити, що таке Україна, хто такий Стефанік», – сказав ректор університету професор Ігор Цепенда.

Ректор разом із представниками влади поклали квіти до пам'ятника Василеві Стефанику, а місцеві священнослужителі провели поминальну панахиду на могилі письменника та його родини.

Однією з ключових подій у Русові стало вручення премій лауреатам літературної премії імені Василя Стефаника за 2021 рік.

Відрадно зазначити, що одним із лауреатів найпрестижнішої обласної премії у номінації «Проза» став доктор політичних наук, професор кафедри політології факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Іван Монолатій за книгу «Від Донецька до Перемишля. Як сучасна література «пам'ятає» українські міста».

Правнуки Василя Стефаника на честь 150-річчя письменника та 80-річчя з дня створення музею Василя Стефаника передали до літературно-меморіального музею 50 листів. «Ми хочемо передати до фондів літературно-меморіального музею Василя Стефаника ці листи, які адресувалися прозаїку. Це дуже цікава інформація, яка раніше ніде

не була оприлюднена», – після нагородження лавреатів повідомив правнук новеліста, професор Василь Стефаник. Правнучка художника слова Олеса Стефаник додала, що ця епістолярна спадщина є цікавою ще й тим, що стосується періоду Першої світової війни.

По обіді біля музею-садиби Василя Стефаника розпочав свою роботу дводенний Міжнародний науковий конгрес «Василь Стефаник і світова культура», присвячений 150-річчю з дня народження новеліста. Його відкрив ректор Ігор Цепенда.

Під час першої дискусійної панелі конгресу – «Василь Стефаник: діалог поколінь», модератором якої був доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Прикарпатського національного університету Степан Хороб, було обговорено низку цікавих тем. Йшлося, зокрема, про співзвучність творів новеліста із сучасністю, про традиції творчості Василя Стефаника в українській та світовій літературі у розрізі його особистого досвіду та переживань. Учасники дискусії акцентували увагу на проблемах рецепції творчості письменника у світі, підкреслили важливість його інтелектуального «оточення». Ще однією цікавою темою стали лінгвістичні аспекти текстів покутського новеліста: що вони представляють – літературну мову чи діалект?

У розмові взяли участь Микола Григорович Жулинський (директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, доктор філологічних наук, професор, академік Національної академії наук України); Павло Юхимович Гриценко (директор Інституту української мови НАН України, доктор філологічних наук, професор); Анджей Романовський (доктор габілітований, професор Ягеллонського університету); Леонід Іванович Рудницький (доктор філології габілітований, професор, президент Світової ради НТШ, іноземний член НАН України); Ростислав Петрович Радишевський (доктор філологічних наук, професор, академік НАН України, завідувач кафедри полоністики Київського національного університету імені Тараса Шев-

ченка); Григорій Дмитрович Клочек (доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка); Ярослав Іванович Гарасим (доктор філологічних наук, професор кафедри української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка); Ростислав Любомирович Держипільський (народний артист України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, директор Івано-Франківського національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка); Богдан Миколайович Козак (народний артист України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, академік Національної академії мистецтв України, професор, завідувач кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету імені Івана Франка).

Відкриття Міжнародного наукового конгресу

*Урочистості з
нагоди ювілею
письменника
у с. Русів*

*Разом з лавреатами
Стефаниківської
премії 2021 року*

*Зі студентами-
журналістами*

Слово родини
Василя Стефаника

Спогади правнуків письменника

У родинній садибі Василя Стефаника в день відзначення 150-річчя письменника для гостей Русова проводили екскурсії літературно-меморіальним музеєм. Тут є кімнати, де жив письменник, його особисті речі, книги, одяг. І загалом тут можна побачити побут селян початку ХХ століття.

До ювілею письменника родина Василя Стефаника ініціювала виготовлення святкової медалі та вручила її тим, хто долучився до відновлення садиби новеліста у селі Русів. З цієї нагоди також було погашено поштову марку та вручено нагороди переможцям обласної літературної премії імені Василя Стефаника.

На обійсті зібралося декілька сотень людей. Серед них були і родичі Василя Стефаника.

СТЕФАНИК ВАСИЛЬ ЮРІЙОВИЧ:

**«Василь Стефаник практично все
своє життя вчився»**

Василь Стефаник – правнук письменника, доктор ветеринарних наук, професор Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

– Якою заслугою прадідуся Ви найбільше пишаєтесь? Яка родинна традиція була закладена ще Василем Стефаником?

– Є багато речей, якими можна пишатися. Щодо традицій. У радянські часи ні Різдво, ні Великдень не можна було повноцінно святкувати, але традиції, започатковані моїм прадідом, згодом перейшли до мого дідуся Семена Стефаника – найстаршого сина письменника. Незважаючи на різні життєві обставини, ми завжди відзначали ці свята і старалися підтримувати сімейні традиції. Дотримуємось їх і сьогодні.

Також пишаюся, що мій прадідусь допомагав дуже багатьом людям. Це стосувалося не тільки односельчан – усього повіту Покуття. Усі йшли до нього за порадою. Він багатьом допомагав у різних юридичних справах, і за це його дуже цінували. Це були часи Австро-Угорщини... Були певні утиски українського селянина, а прадідусь завжди був на боці тих людей, які шукають правду.

– Який твір Стефаника імponує Вам найбільше за сюжетом та емоціями?

– Мені всі твори подобаються, але якщо брати до уваги їх актуальність, то чимало з них збігаються із сьогоденням. До прикладу, новела «Сини». Вона була заборонена в ті

часи, тому що розкриває такі страшні речі, які важко усвідомити. Історія має здатність повторюватися.

– Знаємо, що сьогодні, у день ювілею письменника, Ви приготували цінні дарунки для музею та майбутніх поколінь.

– Так, ми спільно від родини з власних архівів передаємо у фонди літературно-меморіального музею Василя Стефаника 50 листів, які адресувались письменнику і за якими він вів кореспонденцію. Ще раз наголошую, що досі ці листи ніде не публікували, а тому вони будуть цікавими для науковців та дослідників творчості письменника. Також варто зазначити, що це листи періоду Першої світової війни.

– Що б Ви побажали Прикарпатському національному університету від імені Стефаника і від себе?

– Стефаник практично все своє життя вчився. Тому я бажаю вам вчитися, успішно закінчити університет, не зупинятися на досягнутому. Бажаю ставити собі цілі, досягати їх і реалізовувати всі плани, які ви собі окреслили на майбутнє.

*Інтерв'юерки Юлія Щербій
та Віталія Когуч*

СТЕФАНИК ОЛЕСЯ ЮРІЇВНА:

«У давнину було за обов'язок знати поіменно свій родовід до сьомого коліна»

Олеся Стефаник – правнучка Василя Стефаника, директорка Центрального державного історичного архіву України (м. Львів)

– Які Ваші враження від сьогоднішньої події, а власне святкування 150-річчя Василя Стефаника?

– По-перше, мені дуже приємно, що велика кількість людей прибула на свято до Русова. По-друге, дуже багато згадок про письменника в соцмережах, медіа та загалом в країні. Діти проводять флешмоби в Інтернеті, в Києві організовують мистецькі проєкти, театри ставлять вистави за творами, Державна архівна служба виявляє значну кількість документів, що стосуються творчості й життя новеліста. Цікавий історичний факт: у Центральному історичному архіві є два записи про прозаїка. Перший – зі Львова, бо саме там Василь Стефаник брав шлюб у 1904 р. Другий – з с. Стецева, бо звідти походила його дружина Ольга Гаморак. По-третє, дуже вражає зацікавленість саме молоді творчістю Стефаника. Люди намагаються знайти щось нове в його творах, адже їх проблематика залишається актуальною по сьогодні: еміграція, доля людини, війна. Проблема стосунків жінки та чоловіка по-особливому розкрита в новелі «Побожна». Це нібито комічний твір, проте автор дуже яскраво показує насильство в сім'ї, що, до речі, теж є актуальною проблемою.

– Яким був Василь Стефаник для рідних та земляків?

– Зі спогадів сучасників письменника постає людина, яка завжди була на боці тих, хто шукав правду. Стійкість, вимогливість до себе та інших – це ті риси, які були прита-

манні Василеві Стефану і які хотілося б перейняти. Письменник дуже рано став удівцем, на руках залишилося троє малолітніх дітей, яких він виховував у строгості. Але, крім того, що Василь Стефаник був претензійний, вимогливий, пунктуальний, він виявляв надзвичайну любов і повагу до своїх дітей. Були теплі стосунки між братами.

Василь Стефаник був депутатом (послом) Австрійського парламенту. І коли був депутатом (а це десять років), то за цей час майже ні слова не написав. Виступив тільки один раз (*у парламенті, а перед селянами – сотні разів – ред.*). Це парадоксально. Письменник, поклик якого – багато і гарно говорити, виступив лише раз. Чому? Він не любив марних слів, демагогії, був людиною діла. Бачив проблему – намагався її розв'язати. До речі, багатьом селянам свого повіту допоміг. Земляки його дуже поважали. Називали «людиною слова», адже завжди виконував свої обіцянки.

– Які спогади передаються у вашій родині про Василя Стефаника від покоління до покоління?

– Я ще була дівчинкою (мала 15 років), коли помер мій дідусь Кирило, однак і досі пам'ятаю, що дід багато розповідав про Василя Стефаника. З його слів, класик літератури за своєю натурою був дуже творчий. Ще з дитинства випадав із когорти сільських людей, хоча не ставив себе вище за когось. Але, що цікаво, мав дуже вразливу душу. Він навчався у Кракові, в Ягеллонському університеті, адже хотів здобути сучасну європейську освіту. Однак так і не закінчив університет. Батько дуже хотів, щоб Василь був лікарем, тому син певною мірою навчанням виконував волю батька. Проживання в Кракові наблизило його до еліти сучасної на тоді європейської думки. Він дружив із Софією Окуневською (перша жінка-лікар в Австро-Угорщині, українська громадська діячка) та вченим, доктором медичних, філософських та хімічних наук Вацлавом Морачевським – непересічною особистістю. Вони ж і спонукали його взятися за перо. Словом, він був вимогливий, суворий, проте справедливий. І

мав м'яку душу. А ще – дуже любив порядок. У всьому.

Також хочу додати, що цей будинок, де ми зараз перебуваємо, прадідусь спорудив у 1910 році. 13 березня зі своєю дружиною Ольгою і трьома синами вони в'їхали до нього. Стефаник називав цей дім «мій білий палац».

– Яка новела Стефаника найбільше припала Вам до душі?

– Уперше прочитала в підлітковому віці новели Василя Стефаника – видання творів, яке вийшло друком 1948 року в Регенсбурзі. Я завжди казала, що у мене є три улюблені новели: «Виводили з села», «Стратився», яка є ніби продовженням попередньої, та «Мамин синок». Вони різні, але кожна особлива по-своєму. «Мамин синок» є моєю найулюбленішою. Можливо, тому, що у мене є син. Та й взагалі у Стефаників переважно народжувалися хлопці.

– А що б Ви порадили українцям прочитати сьогодні із творчості свого прадіда?

– Я передусім порадила б прочитати або ж перечитати новелу «Камінний хрест». Камінний хрест Івана Дідуха є символом утраченої долі на чужій землі. Василь Стефаник зміг влучно передати невимовні страждання українських селян, змушених покидати рідну землю. Новела закликає до роздумів і дуже актуальна в час теперішніх еміграційних реалій. Василь Стефаник разом з Іваном Дідухом змушують нас усвідомити: чужа земля – «далека могила». Треба, долаючи труднощі, творити свою долю на прабатьківській землі.

Інтерв'юерка Анастасія Шулятицька

*Студенти та викладачі
кафедри журналістики разом
з правнуком В. Стефаника
Василем*

*Виступ на конгресі правнучки
В. Стефаника Олесі*

Інтерв'ю та коментарі

**Роздуми науковців, політичних та
культурних діячів, лавреатів премії,
мешканців та гостей у день відзначення
ювілею Василя Стефаника**

БАРАН ЄВГЕН МИХАЙЛОВИЧ:**«Я не читаю – розкошую Стефаником...»**

Євген Баран – критик, літературознавець, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

– Коли Ви ознайомились із творчістю Василя Стефаника?

– Десь на початку 70-х існувала послуга «Книга – поштою», і я виписав із Києва «Кленові листки» Василя Стефаника. Підказала мені цього автора мама, вчителька української мови і літератури. Тож уже добрих 50 літ минуло. Але перманентно повертаюся до Стефаника від 1996 року. До 125-річчя письменника проходила в університеті конференція, і я написав свій перший матеріал про письменницькі листи.

– Пам'ятаєте свої перші враження від його творів? Чи змінилися вони сьогодні?

– Трохи лячно було від читання. Гнітючі картини, гнітючий настрій. Я не розумів тоді Стефаника, просто читав, бо треба було. Нині час від часу беру книжки Стефаника, а в мене є різні видання його творів: 1948 року, підготовлене сином Юрієм Стефаником, 1953 року – публіцистика, 1964 року, підготовлене Федором Погребенником, 1979 року, підготовлене Василем Лесином і Федором Погребенником, ювілейне 1971 року, 2013 року, підготовлене Романом Піхманцем. І я не читаю – розкошую.

– На Вашу думку, нині хтось пише подібно до Стефаника?

– Ми мали сильну школу української новелістики. Назву найближчих до Стефаника: Григорій Косинка, Григій Тютюнник, Василь Портяк. Цього року разом із Марією Вайно (ГО «Імпресія») та НСПУ (Михайло Сидоржевський) ГО

«Товариство письменників і журналістів імені Івана Франка», яке очолюю, провели конкурс малої прози імені Василя Стефаника. Є багато авторів різного віку, які пишуть якісну новелістику. Назву Михайла Вереса, Володимира Кондура, Галину Мельник, Ігоря Михайлищука (все це автори прикарпатські).

– «Коротко, сильно і страшно» – так охарактеризував творчу манеру новеліста Максим Горький. Погоджуетесь із цим висловом?

– Гарна фраза. Можна було би щось доповнювати чи заперечувати. Але не буду. Так. Погоджуюся.

– Ви доцент кафедри української літератури в Прикарпатському університеті. Розкажіть із власних спостережень, чи цікаво студентам вивчати творчість Василя Стефаника. Як ставляться до «трагічності» його новел?

– Я не читав курсу кінця XIX – початку XX століть, тому сказати не беруся. Це знав Степан Процюк. Знає Ольга Слоньовська. Маю на увазі практичну сторону вивчення спадщини Стефаника. Я можу лише сказати, що студенти поверхово знають його творчість і не вникають у глибші сенси. Але завжди є студенти, для яких Стефанік – одна зі знакових постатей української літератури. І це добре.

– Минулого року відбулася презентація багатомного видання творів Василя Стефаника. Ви стали редактором і упорядником епістолярію письменника. Оскільки багато листів було подано вперше, що цікавого для себе довідалися? Чим вирізняються його листи?

– У 3-томному виданні 1949–1954 років, редактором якого був Степан Крижанівський, листи займали останній, 3-й том. Всього було надруковано 312 листів. У виданні 2020 року – 1-й том, 2-га книга (яку я упорядковував) – опубліковано 456 листів, з них 5 листів уперше з Державного

історичного архіву у Львові й з домашнього архіву Мотрі Стефаник (невістки Кирила Васильовича Стефаника) у Львові.

Листи Стефаника є не тільки фактом біографічним, а й естетичним явищем. Недаремно Михайлина Коцюбинська у своєму дослідженні про український епістолярій називала трьох класиків українського художнього епістолярію – Василя Стефаника, Катерину Білокур і Василя Стуса.

Листи Стефаника – се перлини прозові, особливо листи 1894–1901 років, зокрема листи до Вацлава і Софії Морачевських, Ольги Гаморак, Ольги Кобилянської, Левка Бачинського...

– Наскільки важливо прикарпатцям бути обізнаними з творчістю земляка? Маєте ідеї, як її можна популяризувати?

– Для гуманітаріїв Василь Стефаник – як двері у світ високої літератури. Для прикарпатців? Якась частина має право його не знати. Думаюче українство повинно знати творчість Стефаника. У ній закарбовано код нації. А такими речами не розкидаються і не ігнорують, якщо хочуть жити в Україні завтрашнього дня. Такої України без знання української художньої класики просто не існує.

Популяризувати? «Гуртом і батька легше бити» – говорить давня українська приказка. Тож разом і робимо те, що маємо. Необхідна передумова такої популяризації – не тільки робити, а й любити те, що збираєшся популяризувати. Цього року я впорядкував «Вибране» Юрія Стефаника (співупорядник Марія Грицюк), антологію лавреатів Стефаниківської премії – викладачів ПНУ «Стефаниківський Чин», антологію лавреатів премії імені Василя Стефаника «Від землі Стефаника» (співупорядник Василь Бабій). 2015 року в Києві в серії *In crudo* (Без прикрас) вийшов том вибраного Стефаника «І чого ти, серце моє» з моєю передмовою. Ще декілька моїх есеїв про Стефаника є в різних виданнях.

Як бачите, дуже мало треба. І дуже простих, десть аж банальних речей. І, звичайно, бажання. Як казав Шевченко: «Борітеся – поборете!»...

Інтерв'юерка Анастасія Стецькович

БАБІЙ КСЕНІЯ ЯРОСЛАВІВНА:

«Його новели – мистецька магія»

Ксенія Бабій – акторка Івано-Франківського національного академічного драматичного театру імені Івана Франка

– Ви берете участь у виставі «Вона – Земля». Які труднощі були під час репетицій та вживання в роль?

– Загалом хочу сказати, що новели Стефаника дуже близькі мені, вони наче мистецька магія. Вони наче історії моєї бабусі та дідуса, наче архівні сімейні фото, історії, листи, які передаються з покоління в покоління, тому вони якісь дуже рідні. У нас не було окремих ролей, ми були уособленням тих дівчат, які чекали своїх чоловіків. Труднощі під час репетицій були в тому, що Наталя Половинка є ученицею Готовського (засновника зовсім іншої театральної течії). Це знаний режисер, який з людською свідомістю робить щось зовсім інше. Після цього його актори не бачили межі між реальним та нереальним. Тому багато хто втратив цю межу.

– Чи важливо сьогодні показувати такі вистави за мотивами новел Стефаника?

– Загалом історія циклічна, тому я вважаю, що, окрім того, що потрібно знати свою історію, потрібно ще й вчитися на ній і не повторювати помилок минулого.

Крім того всього, ці історичні події зараз теж актуальні. Та сама проблема батьків і дітей, проблеми нерозділеного кохання, проблеми, коли коханий іде на війну, коли рідну землю забирають чи ти відмовляєшся від неї через певні обставини. Тому всі проблеми, які піднімає Стефаник, досі є актуальними.

– У якій із новел Ви б хотіли зіграти?

– Мені імпонують усі новели Стефаника, тому я не можу виокремити якусь одну. Всі новели, які були у сценічній композиції, надто важливі, вони дуже особливі для мене, тому я навіть не можу обрати якусь одну. Новела «Земля» з перших секунд пройняла мене через, те, що так, як любила землю моя бабуся, вже не буду любити її я, не буде так любити наше покоління, не розуміючи цінність її. Мене це справді тривожить, непокоїть та розчулює.

– Які були відчуття, коли Ви виступали на умовній сцені в родинній садибі письменника під відкритим небом?

– Грати в умовах не сценічних, відкритий простір та тим паче на рідній землі митця – це особлива атмосфера, яка наче дає тобі крила, і ти відчуваєш смак мистецтва.

Мистецтво дає тобі можливість більше побачити та відчувати.

Я дуже вдячна за це!

Це був неймовірний досвід.

Це було дуже особливо, значимо і по-сімейному затишно!!!

Інтерв'юерка Анастасія Шулятицька

ВЕЛИКОЧИЙ ВОЛОДИМИР СТЕПАНОВИЧ:**«Кожен твір Василя Стефаника геніальний»**

Володимир Великочий – доктор історичних наук, професор, декан факультету туризму Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

– Коли Ви вперше дізналися про Стефаника?

– Вже й не пригадаю. Але думаю, що в шкільні роки, десь на початку 80-х років минулого століття. І десь приблизно в класі сьомому, можливо, восьмому. Уже в старшій школі до Стефаника не поверталися, там вистачало більш «комуністично правильних» письменників з правильними акцентами про радянську дійсність, соцреалізм, радянський патріотизм тощо. У Стефаника цього явно не було. Винятком хіба послуговувало видумане радянською ідеологією кліше про так звану «Покутську трійцю» як інституцію на кшталт «Руської трійці». Всі троє: В. Стефаник, Л. Мартович і М. Черемшина – діяли в умовах XIX століття, у дореволюційний час, тому ми вивчали їх творчість як «предтеч радянськості», тих, хто правдиво висвітлював тяжке життя українського селянства під іноземним гнітом. А вони, як «справжні революціонери», повинні були «марити визволенням від знахабнілого іноземного капіталізму й об'єднання з великим російським народом». Так у молодих головах піонерів і комсомольців формувався стереотип про В. Стефаника як про революційно-демократичного письменника і революціонера.

– Творчість Стефаника захопила Вас із дитячих років чи згодом?

– Звичайно, новели В. Стефаника вбивали просто наповал навіть у юнацтві. Правда, треба бути відвертим: чимало просто не сприймалося в силу віку (гіперболізація страждань у формі вбивства рідних дітей, наприклад). Але вже тоді вражала витонченість слова з колоритом рідної

покутської говірки. Її можна було читати, а не тільки чути. І це було своєрідною її легітимізацією поряд із літературною українською і, більше того, розпропагандованою російською як мовою «единой общности людей – советского народа». Для нас, покутських хлопчаків, В. Стефаник вже тоді був тим щитом, який прикривав нас від повальної русифікації. Адже коли на уроках «русского языка» нам дорікали акцентом, недосконалим володінням ним, попри чи не шестигодинне тижневе навантаження з російської мови і таке саме – з літератури, то ми покликалися на Стефаника і його твори. Його герої говорили мовою наших бабусь і дідусів, ми її вивчали, а, значить, мали право нею спілкуватися, а не лише вдосконалюватися в іншій.

Але справжній В. Стефаник, звичайно, прийшов згодом, уже в студентські роки. Саме тоді читалося його запоем, і груди переповнювала гордість за те, що причетний до його таланту хоча б тому, що мав щастя, як і він, народитися на Покутті.

– Яка Ваша улюблена новела Стефаника і чому?

– Кожен твір Василя Стефаника геніальний. Але з великим задоволенням люблю перечитувати його «Дитячу пригоду» і «Марію». Дуже сильні емоційно, глибокі ментально, неперевершені в плані психологічного впливу на читача. Що прикметно: з віком прочитуєш новели ніби вперше, кожного разу відчуваєш їх по-новому. Таке зі мною відбувається тоді, коли перечитую Е.-М. Ремарка або Б. Віана. Чому саме ці новели? В першому випадку бачу глибоке розуміння того, як війна призводить до «дорослішання» навіть малечі, залишає глибокі рубці на її душі і формує спосіб існування, самозбереження. Оголоє людське в дитячому, що зазвичай не притаманно такому віку. Викликає жаль і прагнення захистити, обійняти, не дати загинути хлопчику і дівчинці. А в другому випадку унікально, геніально просто і водночас на розрив щиро показано перші справжні соборницькі потуги галичан і наддніпрянців. Українці

в складі військ російських окупантів сидять у хаті покутської жінки, яка вирядила на фронт, благословила на бій із зайдами своїх синів. Але виявляється, що розмовляють ці «представники» окупантів такою самою мовою, так само співають тих самих пісень, не згірше шанують Т. Шевченка, портрет якого, як образ, висить у хаті під рушниками. А ще голі, без сорочок, як сироти, потурнаки (бо такими й були в російській армادі займанців). Але з китайкою. Так само, як і сини Марії. Щоб, коли наздожене ворожа куля чи холодом блискавки вразить ворожий багнет, ворон очі не виклював у чистому полі. «Не будить її, може, коли ви співаєте, вона своїх синів бачить...».

– Що означав для Вас приїзд до Русова?

– Не скажу, що для мене це місце як Мекка. Але це точно місце сили. Не тільки тому, що з садиби видно знаменитий стефаниківський камінний хрест. А тому, що з веранди хати видно традиційний покутський рельєф – горбистий чорнозем, помережаний нерівними селянськими наділами, вражаючою свіжістю травневої зелені, помічені яворами сільські дороги. Зі Стефаникового обійстя видно і мою малу вітчину – козацьке (як і Стефаникове) село Топорівці. Єдність у народженні викликає гордість. І щире поклоніння...

– З ким можете порівняти Стефаника?

– Я вже писав, що бачу його поряд із Ремарком чи Віаном. Не люблю трафаретних фраз про «найпотужнішого українського новеліста європейського рівня». Велич В. Стефаника занадто ємка, щоб вміщати її в прокрустове ложе літературних критиків. Він просто геній. Він великий. Він неперевершений. Думаю, що йому немає відповідника. Точніше, В. Стефаник заслуговує на те, щоб когось порівнювали з ним.

– Як вважаєте, чи можна було зробити формат святкування іншим? Якщо так, то як Ви собі це уявляєте?

– Які б почесні ми не влаштовували «покутському генієві», все буде мало і неадекватно. Але те, що зроблено цьогогоріч, заслуговує на найвищу оцінку.

– **Чимало іноземців знайомі із постаттю Василя Стефаника. Що можна зробити, щоб залучати до таких подій більше закордонних людей?**

– Повторюся: Стефаника треба пропагувати: друкованим словом, аудіокнигою, фільмами, блогами, мемами, хештегами і т. д. І от тоді, коли іноземці, пишучи про своїх письменників, скажуть: «Це – наш Стефаник», ми виконаємо перед ним і перед національною совістю наш обов'язок.

Інтерв'юерка Віталія Козуч

ВОЙНАРОВСЬКИЙ В'ЯЧЕСЛАВ АНАТОЛІЙОВИЧ:

«Дуже важливо популяризувати твори Стефаника серед міжнародної спільноти та української громади за кордоном»

*В'ячеслав Войнаровський – Генеральний консул
України в Кракові (Польща)*

– **Передусім хочу запитати: як Вам сьогоднішня подія?**

– Я захоплений. Захід цікавий, позитивний та дуже важливий. Твори Стефаника є дуже актуальними в сьогоденні. Порушені в них проблеми перегукуються з тими проблемами, які нині турбують кожного українця. Дуже важливо популяризувати твори Стефаника серед міжнародної спільноти та української громади за кордоном. Ми активно

використовуємо його творчість. Письменник за сутністю та світоглядом був європейцем, і це є для нас величезною скарбницею для популяризації його творчості за кордоном.

– У Стефаніка досить складні твори. На Вашу думку, чи варто їх поширювати серед молодшої аудиторії?

– Думаю, що, мабуть, кожне покоління розглядає творчість Стефаніка на підставі свого життєвого досвіду. Гадаю, що в різні етапи життя кожен свідомий українець має ці твори перечитувати. І вважаю, що в кожному періоді життя вони будуть сприйматися по-іншому, будуть відкриватися нові грані творчості письменника.

– А Ви пам'ятаєте, коли вперше ознайомилися з творчістю письменника?

– Знайомство з творчістю Стефаніка справило на мене велике враження. Я належу до того покоління, яке здобувало середню освіту ще за часів Радянського Союзу. Звісно, більша частина творів українських класиків подавалась тенденційно – з точки зору тодішньої радянської ідеології. Але навіть попри це поміж рядків прочитувались дуже важливі меседжі для того покоління молодих українців, яке перейшло з періоду СРСР у незалежну Україну.

– Чи варто ставити вистави, знімати фільми за новелами Стефаніка?

– Абсолютно так. Я думаю, що все залежатиме від того, як це буде зроблено. Людина, яка наважиться відобразити, передати емоційний складник цих творів, має дуже добре попрацювати попередньо. Це необхідно, щоб осягнути принаймні основні думки, які автор закладав. Я вважаю, що це був би дуже позитивний момент для сучасної української культури.

Крім того, зараз важливо сказати про те, що я вже згадував на відкритті нинішнього свята. У співпраці Генерального Консульства Польщі, Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника, Івано-Франківської обласної ради вдалося оновити, зробити ревіталізацію фасаду будинку, облагородити територію та відновити пам'ятну дошку в Кракові. А будівля ця важлива тим, що саме там, у Кракові, Василь Стефаник написав дуже багато своїх відомих творів.

Інтерв'юерка Анастасія Шулятицька

ГАРАСИМ ЯРОСЛАВ ІВАНОВИЧ:

«Мені подобається, що Стефаник показується людиною, яка доросла до рівня моральної відкритості»

Ярослав Гарасим – український фольклорист, доктор філологічних наук, професор кафедри фольклористики ім. Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка

– Коли Ви вперше ознайомилися з творчістю Стефаника?

– Очевидно, все було дуже банально. В Радянському Союзі, коли я вчився, його новели були у шкільній програмі, тому й ознайомився з його новелістикою. Вона мене відразу зачепила, захотілося прочитати більше.

– Скільки тоді Вам було років?

– Чотирнадцять. І вже тоді зачепило. Особливо «Кленові листки». У шкільній бібліотеці була серія новел, і я їх усі перечитав. Після цього зрозумів, що це відрізняється від того, що ми читали раніше. Вразила відсутність штучності. Тобто у новелу ти заходиш так, як в українське село, і в кожному персонажі бачиш тих людей, які тебе оточують. Я

родом зі Старих Богородчан. Якщо говорити про особливості наших підгірського і покутського діалектів, то вони мають дуже багато спільного, зокрема у фонетичному плані. Професійно ж почав читати Стефаника, вже навчаючись на філологічному факультеті Львівського університету.

– Якщо порівняти інформацію, яку Ви отримали в школі і вже в дорослому, свідомому віці: що нового для себе взяли? Чи були якісь моменти, які кардинально відрізняються від того, про що розповідають згідно зі шкільною програмою?

– Так, критична оцінка творчості Стефаника згідно зі шкільною програмою взяла гору над нашими уявленнями про письменника як про співця долі селянської у «чорному» кольорі. У Стефаника ми зустрічаємо і синій, і червоний, і зелений кольори, щоправда, чорного більше. Нині я розумію, що цей темний колір – не головний, а тоді були присутні оці знедоленість, пригніченість, депресивність. Їх передавали учням для того, щоб викликати у них співчуття, тобто намагалися перевести все у соціальну площину. Коли я почав вивчати творчість Стефаника в університеті спочатку як студент, а згодом готуючись до виступів на конференціях, то побачив, що немає так багато чорного кольору, як про це говорять, і що це не є депресивність чи трагедія. Стефаник показував це, щоб люди могли зрозуміти, що кожен є володарем своєї долі.

– Загалом яка Ваша думка про те, що в школі творчість письменників розглядають у доволі трагічному, складному світлі?

– Склалася якась така освітня тенденція. Я не знаю, з чим вона пов'язана. Хоча я переконаний, що все ж таки багато залежить від учителя, тому що не кожен педагог сліпо дотримується програми та рекомендацій, а може проявити свою креативність, індивідуальний підхід та показати учням письменника як живого. Я вважаю, що кожен творець, який увійшов у той же підручник, є щасливим.

– Пам'ятаю, у шкільні роки творчість Стефаника давалася мені непросто. Він пише доволі складно, і я розумію, що в тому віці не була готова до конкретного його твору. Як гадаєте, чи варто залишати його новели у шкільній програмі? Якщо так, то яким чином їх подавати, можливо, щоб спростити?

– Здається, новели Стефаника вивчали у десятому класі. Я думаю, що це вік, в якому діти здатні зрозуміти їх. На підтвердження Вашої думки про те, що його творчість дається важко, подам епізод зі свого життя. Я боюся змусити сина прочитати «Катрусю», бо він більше до комп'ютера тягнеться, а до книжки – не завжди. Коли сказав йому прочитати, він відповів, що нічого не зрозумів. І це восьмий клас. Хлопчина розвинений, цікавиться історією, але не зрозумів. Значить, це сигнал, що за своїм віковим та психічним розвитком він ще не налаштований до сприйняття тієї біди, яка описана у творах Стефаника. Однак кожен має розуміти, що таке саме може трапитися з ним, і він до цього має бути готовий.

– Що, до прикладу, з того, що Ви дізналися про Стефаника в університеті, Ви хотіли б дізнатися ще у школі? Можливо, це якийсь епізод чи етап у його житті, який у школі замовчують?

– Скоріш за все, це ті яскраві біографічні дані, які нам не розповідали. Наприклад, нам не говорили, що Стефаник був з багатой родини, а це вже певною мірою викривляло наше сприйняття, адже ми сприймали його як незаможного. Також не пригадую, щоб нам розповідали про краківський період його життя. Очевидно, з огляду на те, що при радянській владі Краків належав до Польщі. Я думаю, школярам було б цікаво дізнатися, що Стефаник вчився на лікаря, але усвідомлював, що лікарська справа – це не його. Власне, учням на порозі обрання майбутньої професії було б корисно ознайомитися з цим поглядом.

– Що думаєте щодо того, щоб якось візуалізувати, екранізувати твори Стефаника? Чи все ж таки їх краще сприймати, читаючи?

– Як на мене, то їх усі можна екранізувати. Це було б дуже добре. Я навіть ловлю себе на думці, що це можна було б подати як один твір, і в епізодах були б ті самі актори, просто в об'єктив однієї новели потрапила б одна родина, а в об'єктив другої – інша. Вони дуже взаємопов'язані. Якби були талановиті сценаристи, можна було б відзняти два фільми. Перший – це довоєнний період, а другий – післявоєнний, де вже Україна. Можливо, з часом хтось до цього прийде.

– Чи є у Вас улюблена новела Стефаника?

– Моя улюблена новела Стефаника – це «Сини».

– Що в ній особливого?

– Мені подобається, що Стефаник увиразнюється людиною, яка доросла до рівня моральної відкритості, прямої і при цьому може сперечатися з божеством. Репліка: «Ти дала одного сина, а я – двох» є найвищим проявом гуманізму Василя Стефаника.

– Чи можна події, про які він писав тоді, ретранслювати на наше сьогодення?

– Так. Тут не йдеться про антураж суто декоративний, бо все ж таки епоха міняється. Якщо говорити про психічні переживання, то вони дуже мало зазнають змін. Тобто і нині присутні страх, ненависть, гнів. Причини прояву цих емоцій можуть бути різними, але їхня інтенсивність залишається такою самою, яка була ще в часи античності. Вони не можуть старіти.

Інтерв'юерка Юлія Щербій

ГАСЮК ІВАН МИХАЙЛОВИЧ:**«Добірка Стефаника у мене завжди на столі»**

Іван Гасюк – доктор фізико-математичних наук, професор, декан фізико-технічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

– Що змусило Вас відвідати сьогодні це свято?

– Я тут, на цьому місці, практично кожного року на день народження Стефаника. Перше, що я тут роблю, коли приїжджаю, – йду у куточок садочку і шукаю очима кам'яний хрест. Цей кам'яний хрест – це символ, мабуть, кожної людини, яка виросла, живе у цьому краї, зрештою, не обов'язково в цьому краї, не обов'язково у цьому селі. Але кожна людина має свій кам'яний хрест, який все життя несе тільки для себе, для того, щоб зрозуміти своє призначення, адже ми деколи думаємо, що живемо для дітей, для знайомих, для друзів. Насправді у нас є призначення, вище призначення – жити для себе, бачити світ своїми очима, перетворювати відповідно до свого бачення і передати його нащадкам.

– Чи актуальний нині Стефанік для представників технічних спеціальностей?

– Знаєте, я дуже не люблю ділити людей на гуманітаріїв і математиків чи представників природничих професій. Наш розум побудований так, що здатен сприймати інформацію по-різному і також по-різному її переосмислювати, він має відповідні задатки до тих чи інших моментів. Поезія – це життя, поезія – це не те, що поет чи прозаїк взяв і вигадав. От нумо я зараз візьму і напишу твір, напишу вірш чи новелу. Бажання писати виникає саме по собі, якщо людина до цього готова. Для цього їй потрібно пропустити через себе свій величезний досвід, інформацію, якісь фантазії, якісь свої відчуття, весь той побут, в якому

людина проживає. Так от, якщо говорити про те, чи треба читати Стефаника, чи коли це робити, чи кому, то читати його потрібно насправді всім.

У мене була така історія – переглядав свій торішній допис у Фейсбуці, де відома наша письменниця Власта Влащенко разом з Романом Голодом залучили мене до флешмобу, щоб я написав якийсь твір про Стефаника, маючи на увазі те, що я фізик: «нумо, спробуй». Я коментував їхні твори, де трошки виклав своє бачення Стефаника. Але дійсно, я Стефаника читаю періодично, часто, не дуже великими дозами. Добірка Стефаника у мене завжди на столі, і, виховуючи студентів, я теж наводжу приклади. Можливо, не сюжетів тих новел, а характер, настрій, емоції тих новел, які я читав. Це надзвичайно сильний прозаїк. Це письменник, рівних якому у світі просто нема. Це художник слова, творчість якого ми повинні пропустити за життя через себе не один раз.

Інтерв'юерка Діана Проконів

ГАСЮК МИРОСЛАВА БОГДАНІВНА:

***«Нам ще вчитись і вчитись,
і ніяка книжка цього не опише»***

Мирослава Гасюк – кандидатка психологічних наук, професорка кафедри загальної та клінічної психології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

– На Вашу думку, чи на належному рівні проходить свято? Які враження у Вас від цього дійства?

– Ви знаєте, перш за все про належне проведення цього

свята подбав Бог. З тої причини, що не так часто в цей період цвітуть яблуні. Ця весна довга, і дочекався цвіт дня народження Стефаника. Певно, це те, що мало б статися, а все решта, людські зусилля, є менш значущими. Люди постарались, зробили все, що змогли, і це запам'ятається на роки.

– У чому проявляється геніальність цього письменника?

– У мене особлива професія: я психолог, і кожного дня я зустрічаюся з людьми, з їхніми долями. Їх доводиться читати, розгадувати, шукати закономірності. А Стефаник це робив через свій дар, через те, що прийшло зверху. Він читав долю. Нам ще вчитись і вчитись, і ніяка книжка цього не опише. Тому мені здається, що Стефаник, перед тим, як бути письменником, мав би бути геніальним психологом. Тому і психологи, і філологи, духовенство – всі, хто до цього доторкнеться, побачать глибину. В цьому і причина, що Стефаника будемо пам'ятати завжди.

– Якій аудиторії присвячені його новели?

– Вони важкі для сприйняття, але спонукають до глибоких роздумів. У процесі свого зростання людина може декілька разів звертатися до однієї й тої самої новели і читати кожного разу по-своєму, по-своєму бачити нові грані. І те, що ти в молодості сприймав як щось страшне, дорослим сприймаєш як щось глибоке.

– Чому потрібно пам'ятати таких геніальних людей, як Стефаник?

– Генії не народжуються часто, генії приходять у цей світ з великого світового задуму, і якщо не пам'ятати – наступні не прийдуть. Кожен, хто хоча б доторкнувся до цього, забути не може.

Інтерв'юерка Діана Прокопів

ГЛАДІЙ ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ:

**«Чим більше пізнаєш світ,
тим більше любиш Україну»**

*Василь Гладій – кандидат політичних наук,
перший заступник голови
Івано-Франківської обласної ради*

– Коли Ви вперше ознайомилися із творчістю Василя Стефаника?

– Я родом із села Задубрівці Снятинського району. Воно межує з Русовом. Із творчістю Стефаника знайомий ще з дитинства. У школі Стефаника сприймали як земляка-письменника, і була гордість, що ми його маємо. Потім в училищі почав більше цікавитися його творчістю. Я особливо не досліджував творчість письменника, але час від часу в дорослі роки повертався до його пера. З самого початку в мене складалося враження, що він писав про мою родину, тому що у нас сусідні села, одна й та сама говірка. Завжди здавалося, що це свій чоловік, який пише про нашу родину, про нас. Вже з роками настає момент, що просто хочеш взяти і прочитати його твори. Новели невеликі, тому читаються швидко. Скільки б не читав, завжди є щось нове та особливе.

– На Вашу думку, які цінності у Стефаника найбільш виражені у творах?

– Я сказав би, що це людські цінності. Стефаник не просто писав – він переживав за людей, серед яких жив. Він великий знавець душ! Один із кращих! Я б сказав, психолог. Тому людські цінності, Божі заповіді – це те, що він наслідував. У нього мало особистих суджень, та, попри це, присутній великий психологізм. Так може писати тільки та людина, яка проживає у такому середовищі, знає тих людей. Завдяки цьому всі твори Стефаника були живими. Його навіть попереджали у ті часи, щоб не писав таке, бо може вмерти! То як можна сказати сильніше? У цьому полягають його цінності.

– Як Вам місце народження письменника – Русів? Що там особливого?

– Русів – особливе село. Я в Русові був сотні разів. Майже земляк, недалеко народився, працював у Снятині. Кажуть, що це село на семи горбах. Воно дуже гарно розкинулося. Взагалі у селах на Покутті багато ям, адже тут проходили монголо-татари. Коли приїжджаєш у садибу Стефаника, відчуваєш усю мальовничість пагорбів. Там дуже затишно. Ставок... За хатою бачиш далекі краї. Можна спокійно сидіти, думати, насолоджуватися. Тому село особливе, а ще більш унікальна садиба. Коли ти там перебуваєш, то розумієш, звідки в Стефаника ті думки, та наснага до творчості йшли. Хто буває там уперше, той у захваті від творчої атмосфери.

– Що потрібно для того, щоб молоде покоління краще розуміло та сприймало твори Стефаника?

– Потрібно збагнути той час, коли він жив. Це було на зламі століть. Треба пам'ятати, яка тоді була ситуація на Покутті: розвиток капіталізму, багаті і бідні, тяжка праця, яка не давала великих плодів, люди реально бідували. Як правило, в селах було небагато людей, які могли жити, не страждаючи.

Сьогодні потрібно використовувати сучасні способи донесення до людей творів письменника. Потрібні фільми, інтерактивність, потрібні різні культурно-мистецькі заходи, наприклад «Великдень у Русові», Стефаниківські читання, «Коляда у Русові» тощо. Тобто треба максимально розширювати способи, методи, засоби донесення творчості художника слова. Також у Русові найкращий в області, на мою думку, літературний музей, і садиба також. Було б добре організовувати у Русові вистави за творами письменника чи документальний твір про нього, тоді люди більше проникнуть у його багатогранність. Таке осучаснення сьогодні на часі, і так має бути.

– В чому проявляється сила Стефаника?

– Його сила – у внутрішньому світі та у величезному знанні душі селянина. В тому, що все те, що він творив, – це реальний біль, який він переживав та пропускав через себе.

– Як вважаєте, чи є він прикладом для наслідування?

– Однозначно так! Його патріотизм, велика любов до рідного краю, до своїх людей, до України. Він просто так допомагав людям, за що його дуже поважали та любили. До нього часто зверталися за порадою. Наприклад, коли сусід посварився з сусідом, то йшли не до суду, а до Стефаника. Його слово було законом: як він скаже, так і буде вирішено питання. Це вагомий приклад для наслідування. Це цінності, які не втрачаються з часом.

Стефаник і сьогодні об'єднує людей. 2021 року він об'єднав громаду села, яка зібралася біля його пам'ятника, аби підготувати Русів до святкування. У 2018 році він об'єднав усі громади Прикарпаття, представники яких – депутати облради – ухвалили спеціальну програму на відзначення цього ювілею. Стефаник об'єднав усю Україну, адже святкування відбувається на державному рівні. Сьогодні Стефаник об'єднав нас на своїй батьківщині.

– Чи не вважаєте його твори трагічними?

– Я б сказав, не трагічними, а правдивими. Тому що через трагізм у долях людей він показував велику душу. Він відчував реальність і писав, що, шукаючи вихід із ситуації, попри важкі часи, людина не втрачала себе, свою душу. Віра в Бога, розпізнання гріха допомагали. Тобто людина залишалася людиною, незважаючи на складні життєві обставини, в яких вона перебувала.

– Чи важко було підготуватися до такої масштабної події, як відзначення 150-річчя В. Стефаника? Якщо так, то в чому полягали труднощі?

– Будь-яка подія не відбувається просто так. За її орга-

нізацією стоять конкретні люди. Ми заздалегідь розпочали підготовку до цієї дати, десь за три роки. Перед тим Івано-Франківською обласною радою було прийнято обласну програму. Мої колеги підтримали ідею, і ми розпочали підготовку. Планово виділяли кошти з обласного бюджету. Підключилися і снятинська влада, і громада села Русова. Найскладнішим питанням була дорога. Обласна державна адміністрація проводила тендер на ремонт цієї дороги, та він не відбувся. А без тендеру фінансувати неможливо. Однак знайшли вихід і все ж таки розпочали поточний ремонт дороги. До святкування зробили тільки частину. Після святкування завершимо ремонт. Інші роботи вели планово, і все відбувалося спокійно.

Я побачив кадри зі святкування 100-річчя Стефаника. На той час дуже гідно було вшановано Стефаника. Це був рівень всесоюзного масштабу. І я подумав: сьогодні маємо свою державу, то невже ми не спроможні зробити ще краще? Тому ми старалися, і я вважаю, що все вдалося зробити гідно.

– Чи плануєте залучати туристів до ознайомлення з творчістю Стефаника саме у Русові?

– Ми дуже хочемо, щоб наші діти вивчали творчість Стефаника не тільки в школі, а найперше в Русові. Таке не забувається ніколи. Коли приходить час, то завжди хочеться повернутися до тих місць, що сподобалися. Потрібно популяризувати цю тему, щоб про Стефаника ще більше дізналися. Говорити на всіх можливих майданчиках. Вистави, конференції, семінари, кінострічки, форуми, різні святкування сприяли б кращому розумінню світу Василя Стефаника. Чим більше говоритимемо про Стефаника, тим більше людей захочуть тут побувати. Це все реально, потрібне тільки бажання.

– Що б Ви побажали сьогодні молоді?

– Хочу побажати бути самими собою, любити людей, бути патріотами та пишатися своєю країною. Чим більше

пізнаєш світ, тим більше любиш Україну. Не думати, що добре там, де нас нема, а навпаки: добре там, де ми є! Нам є ким пишатися, і ми маємо про це голосно говорити. Деколи ми прагнемо десь у світи, а свого не знаємо. Тому хочу побажати любити рідне та якомога більше дізнаватися про свою Батьківщину.

*Інтерв'юери Андрій Попович
та Юлія Щербій*

ГОЛОД РОМАН БОГДАНОВИЧ:

*«Ми не зможемо оцінити
чуже, поки не полюбимо своє, рідне»*

*Роман Голод – декан факультету філології, доктор
філологічних наук, професор кафедри української
літератури Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

– Які Ваші враження від сьогоднішнього святкування?

– Пречудові, бо ми перебуваємо у місці сили Стефаника, у місці сили всього свідомо українського. Ми перебуваємо на рідній землі геніального українського письменника. Яюсь дуже бентежно і зворушливо відчувати, що Василь Стефаник своїми очима бачив усі ці горби, цю прекрасну природу, цвітіння яблунь, чув спів цих пташок, дивився на це небо та мріяв про щось, а ще створював свої прекрасні, шедевральні твори.

– З ким Ви порівняли би Стефаника?

– Можна, звичайно, його порівнювати. Наприклад, з найвищими і найкрутішими письменниками світової літе-

ратури – Шекспіром, Хемінгвеєм. З українськими письменниками також порівнюють – зокрема з Іваном Франком. Сам Стефаник називав себе малим наслідником Франка. Попри це, Стефаник – неповторний, абсолютно оригінальний. Думаю, що є якась така висока естетична планка. Якщо письменник чи творча людина долає її, то там уже, за тою височиною естетичною, марно порівнювати чи визначати, хто кращий, а хто гірший. Тому Стефаник унікальний, геніальний, і радіємо, що маємо такого автора в історії української літератури. Якби деякі наші сусіди мали таких письменників, то, повірте, це було б шанування надзвичайного рівня. Я дуже радію, що, незважаючи на пандемію, святкуємо ювілей нашого славного земляка.

– Яка Ваша улюблена новела?

– Я всі новели читаю з захопленням. Я смакую Стефаника, повільно читаючи одну-дві новели, і отримую від цього величезне задоволення. Мене, скажімо, надзвичайно вразила психологізмом новела «Мати». Коли читаю «Кленові листочки», на очі навертаються сльози. Залюбки читаю поезію в прозі. Навіть епістолярій Стефаника містить дуже цікаві художні образи.

– З нагоди дня народження не тільки Стефаника, а й нашого університету що б Ви побажали студентам?

– Бажаю, щоби любили своє, бо в нас є дуже багато цікавих і оригінальних здобутків у культурі, але ми не завжди вміємо пошанувати своє, віддати йому належне. Нам здається, що коли вдивляємося у світову культуру, літературу, то знаходимо там щось дуже цікаве і дуже цінне. Повірте: ми не зможемо оцінити чуже, поки не полюбимо своє, рідне. Стефаник – той автор, якого є за що любити!

*Інтерв'юерки Анастасія Михайличин
та Юлія Щербій*

ГУБАЛЬ БОГДАН ІВАНОВИЧ:

**«Хотілось би, щоб ось ця дорога вела до нього
весь час, щоб сюди приходила молодь»**

*Богдан Губаль – заслужений діяч мистецтв України,
професор кафедри дизайну і теорії мистецтва
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

– Пане Богдане, Ви – дизайнер експозиції Русівського територіального музею Василя Стефаника. Розкажіть, з чого все починалося.

– Починалося із задуму, як подати Василя Стефаника в експозиції, як побудувати експозицію. Не хотілося повторюватися, адже я працював над експозиціями різних музеїв, зокрема музею Степана Бандери в Старому Угринові. До того ж Василь Стефаник – це особлива, неординарна особистість і як людина, і як літератор. Тож довго думав, як побудувати такий музей. Було чимало порад, але я вирішив робити по-своєму. Вивчав сім музеїв Василя Стефаника, які вже створено, але найбільше мене зацікавив меморіальний музей Василя Стефаника, бо він фактично був ніби відправною точкою до задуму. Я орієнтувався на нього, але повторювати це, тим більше поруч, у Русові, не хотілось. Треба було знайти таке рішення, щоб не дублювати, не копіювати, зрештою, копіювати тут неможливо. Було лише приміщення – дуже холодні стіни. Ремонт, який на той час було зроблено, не був передбачений моїм проектом. Потрібно було все переробляти. Я перечитав автобіографію Василя Стефаника і зрозумів, що саме вона мені допоможе. Вона унікальна, не кожен письменник так чітко і так неприховано писав автобіографію. Стефаник такий щирий, відкритий, все як на долоні.

– **Можливо, в дизайні є якась особливість, «родзинка», яка підкреслює цю щирість?**

– Оце якраз підходжу до того, що саме стало «родзинкою». Це автобіографічні дані – його думки, цитати, які вкраплюються в експозицію. Але зв'язує їх до купи дорога. Вона проходить через весь музей, одночасно це як вказівник до розділів і підрозділів експозиції, вона дає зв'язок усіх залів. У такому модерному стилі із застосуванням звичайних матеріалів, формоутворення, композиції, тобто всіх сучасних методів, на мою думку, музей має розвиватися далі. Основна ідея – він має бути мовби рухомий. Цю рухомість я вирішив втілити таким чином, щоб у кожному розділі використати ще експозиційні планшети, проектор, телевізор. Розробив цілий цикл презентацій за розділами. Їх можна переглянути за допомогою планшетів. Тож будь-який відвідувач навіть без екскурсовода має можливість ознайомитися з кожним розділом експозиції ще ґрунтовніше, глибше, адже все неможливо помістити на стінах.

– **Ця Ваша робота була довгою і важкою чи, навпаки, працювалося легко, для душі?**

– Довгою, дуже довгою і непростою. Та хоч вона і була дуже нелегка, а все-таки для душі. Це великий пласт роботи, починаючи від збору матеріалу, його обробки. Та я весь час отримував від роботи задоволення. І ще хотів би сказати, що дуже велику допомогу в графічному дизайні, виборі матеріалу надала доцент кафедри дизайну і теорії мистецтва кандидат мистецтвознавства Надія Бабій. Ми разом дуже багато обдумували, радилися, дещо уточнювали і в процесі роботи все вдосконалювали. І от сьогодні маємо музей. Хотілось би, щоб ось ця дорога вела до нього весь час, щоб сюди приходила молодь.

Інтерв'юерка Анастасія Шулятицька

ДЕРЖИПІЛЬСЬКА ГАЛИНА ОЛЕКСАНДРІВНА:

«Це не була лише одна вистава, це був ряд урочистостей, який змушував усіх перейнятися духом життя Стефаника»

Галина Держипільська – продюсерка АТ «НСТУ «Івано-Франківська регіональна дирекція «Карпати»

– Вистава «Вона – Земля» пройшла в родинному маєтку Василя Стефаника. Як Вам ідея такого святкування 150-річчя письменника?

– Для мене це приклад того, як сім'я береже пам'ять про все, що пов'язує її зі своїм славетним пращуром. Не знаю інших випадків, коли б уся родина була зацікавлена у популяризації спадщини та імені Василя Стефаника. У школі Стефаника вивчають переважно як новеліста, але до 150-річчя митця Прикарпатський університет добре попрацював, щоб видати листи Стефаника. У цьому дуже допомогла його родина. Я познайомилася з його невісткою пані Мотрею, з правнуками Василем, Олесею, з їхніми дітьми праправнуками. Всі вони знають, хто такий Стефаник і чому треба берегти спадщину.

Вистава «Вона – Земля», за яку художній керівник і директор театру Ростислав Держипільський отримав Шевченківську премію, – одна з вистав, які входять до золотого фонду українського театрального мистецтва. Родина фактично віддала обійстя під музей. Частину вони залишили собі, там доволі часто збираються сім'єю, але є декілька кімнат, які відведені саме для музею. Там можна відчувати атмосферу, в якій жив письменник, побачити одяг, який він носив, головні убори, тростини. Все це родина не тільки зберегла, а й реставрувала за свій кошт. Тому на таке родинне свято зібралося все село. Це не була лише одна вистава, це був ряд урочистостей, який змушував усіх перейнятися духом життя Стефаника.

– Чи була відмінність у тому, як актори грають виставу у театрі і як грали на обійсті?

– Наші актори вже звикли змінювати локації своїх вистав, звикли до форс-мажорних та екстремальних ситуацій. Ця постановка була якраз такою. Адже перед самою виставою генератор для освітлення не спрацював, зникло зображення, і мусили швидко все відновити. Концепція вистави була такою, що спочатку мав освітлюватися іконостас з відчиненими вікнами, через які полюбляв дивитися письменник. Він мав втіху виходити на ганок, пити каву і дивитися на обійстя. До речі, звідти видно камінний хрест, про який писав Стефаник. Уже під час постановки мало сутеніти і в темноті все закінчуватися. Але через ситуацію зі світлом в темноті все розпочалося. Окрім того, була дуже вітряна погода, через що актори трохи замерзли. На сцені так не відчуваєш холоду, в цьому є своя магія. Актори розповідали, що було особливе відчуття грати якраз на тому обійсті, де писав усі тексти Стефаник. У глядачів теж були мурахи по шкірі та відчуття, ніби подорожуєш у часі. Вистава стала моментом, коли зійшлися всі «тут і зараз»: Стефаник, його тексти, обійстя, його дім, уся родина, яка з'їхалася, і святкове велелюддя. Усе додавало величчя постаті письменника.

– Чи змінилося, на Вашу думку, уявлення про письменника після вистави?

– Абсолютно. Для мене цей рік узагалі позначений ім'ям Василя Стефаника. Разом з Прикарпатським університетом зробили на радіо цикл «Невідомий Стефаник», говорили з літературознавцями, науковцями. Досліджували не тільки творчість, а й листування. До речі, на мою думку, саме листування варто було би внести до шкільної програми, бо від листів просто неможливо відірватися. Вони несуть у собі те, як міркував автор, як спілкувався з колегами, що думав про стосунки і роль чоловіка та жінки, про роль громадського діяча, політика і взагалі про те, чим він жив.

– Під час вистави також здійснювалася пряма трансляція в телеєфірі. Привідкрийте залаштунки: чи складно було з технічного боку?

– Усі актори працювали з мікрофонами, з камерами нам допоміг Прикарпатський університет, пересувна телевізійна станція (ПТС) приїхала з Чернівців. Театр також допоміг зробити підвищення для телеоператорів. Загалом усе було гаразд. Насправді дуже довгої підготовки до вистави й не було потрібно, бо коли збирається професійна команда режисера, операторів і ПТС, то все проходить успішно.

– Якою була реакція глядачів телетрансляції?

– Була невелика затримка в часі, але глядачі потім багато дякували, адже дістатися всім до Русова було складно. А так пряме включення допомогло побачити виставу. Хоча зрозуміло, що жодна трансляція не замінила би перебування на самому місці події. Я взагалі вважаю, що всі театральні вистави треба дивитися в театрі, ну або в Русові (*сміється*). До речі, всі лави на обійсті були зайняті, люди також стояли. Актори і театральна трупа переживали, що глядачі можуть розійтися через затримку в часі, але люди лише більше сходилися. Потім, довго стоячи, аплодували.

– «Суспільне Карпати» разом з продакшном у Вінниці зняли документальний фільм «Василь Стефаник. Новели-ли-сти-сни». Розкажіть більше про цей проект.

– Минулого року продюсери кожної філії «Суспільного» подавали свої ідеї щодо проєктів, які хотіли би реалізувати. Остаточний вибирали в центральній дирекції, і якраз моя ідея пройшла. У назву фільму заклала сенс розкрити особистість Стефаника як громадського діяча, як політика, як господаря, але передусім – як людини. В подарунок від Прикарпатського університету я отримала три томи листування Стефаника. Оскільки про листи мало хто знав, я подумала, що варто було би їх трохи візуалізувати. Тоді Вінницький продакшн

«Фенікс» відгукнувся на ідею проєкту і переконливо пояснив, що йому самому цікаво відкрити для себе письменника по-новому. Хронометраж фільму складав 52 хвилини, у ньому обов'язково мали бути художні вставки. Вінницькому продакшну вдалося все організувати. Вони залучили і своїх місцевих літературознавців, поїхали у Львів, де записали Олесю Стефаник – його внучку, яка є директоркою Центрального історичного архіву у м. Львові. Також у фільмі багато інтерв'ю і з нашими науковцями. Були зйомки навіть у кав'ярні в Кракові, де Стефаник зустрічався з колегами та літераторами. Загалом усе, що я хотіла вкласти у фільм, я в ньому побачила.

До речі, прем'єра документального фільму про життя відомого новеліста відбулася на всіх регіональних телеканалах «Суспільного» 20 лютого.

*Інтерв'юєри Ілона Шевченко
та Анастасія Стецькович*

ДЕРЖИПІЛЬСЬКИЙ РОСТИСЛАВ ЛЮБОМИРОВИЧ:

***«Вистава «Вона – Земля» є
символічною для українців»***

Ростислав Держипільський – народний артист України, генеральний директор і художній керівник Івано-Франківського національного академічного драматичного театру імені Івана Франка, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка

– Розкажіть, як виникла ідея сучасної інсценізації творів Василя Стефаника.

– Виставу «Вона – Земля» називають молитовним дійством, створеним за творами Василя Стефаника «Моє сло-

во», «Виводили з села», «Марія», «Сини», «Діточа пригода», «Вона – Земля» та іншими. Над режисурою вистави працювала також заслужена артистка України лавреатка Національної премії України ім. Тараса Шевченка, художня керівниця театрального Центру «Слово і Голос» Наталія Половинка. До цієї вистави ми готувались рік. Разом з акторами досліджували кожного персонажа з творів Стефаника, оскільки хотіли максимально розкрити героїв новел та їхнє емоційне забарвлення. Творці вистави ще раніше побували у Русові, зокрема у будинку, де жив та писав Стефаник. Своєю постановкою ми наче продовжували закладену ще при житті письменника традицію сценічного komponування новел письменника (згадаймо знамениту виставу режисера Володимира Блавацького у театрі «Заграда» у 1933 році).

– Чи сприяла художньому виразненню вистави локація Стефаникового обійстя?

– Там неймовірно красиві міста та краєвиди. І ми ще тоді казали, що треба зіграти виставу, коли ми були там, буквально після прем'єри, чотири роки тому, як відбулася вона також на день народження Стефаника. Власне, відтоді ми планували. Постановники досліджували твори Стефаника, зокрема його новели, що увійшли у драматичну дію, та проводили тренінги. Загалом підготовка тривала близько року. Ми намагаємося повністю відтворити виставу, як вона в оригіналі відбувалася, з декораціями. Декорації в нас – такий начебто закинутий старий іконостас, у якому перебувають герої, основні дійові особи. Вистава є символічною для українців. А основою для спектаклю «Вона – Земля» стали твори, які Василь Стефаник створив після того, як розпочалася Перша світова війна. Тоді у нього була перерва, пауза, 14 років він не писав. І це, власне, відкрило новий виток. Твори, які за радянської доби не дозволяли, наприклад «Сини», «Марія», актуальні сьогодні. Тоді

Україна мала можливість стати незалежною, бути окремою державою, але втратила свій шанс, і відбулися сумні події для Української нації. Це ще якась така річ, щоб цього не повторилося, і ми раз і назавжди вийшли із тієї кризи.

Інтерв'юерка Анастасія Шулятицька

ДЕРКАЧОВА ОЛЬГА СЕРГІЇВНА:

«Про письменника важливо пам'ятати, говорити, звертатися до його творів...»

Ольга Деркачова – українська письменниця, докторка філологічних наук, професорка кафедри педагогіки початкової освіти педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

– Яке Ваше ставлення до творчості Василя Стефаника?

– Я люблю його творчість. Його новелістику, промови, листи. Захоплююся його вмінням кількома словами сказати те, на що іншому письменнику знадобилось би 100–200 сторінок.

– Який Ваш найулюбленіший твір письменника?

– Улюблені твори – «Святий вечір» та «Ангел». Свого часу мене дуже вразили саме ці новели. Головні героїні – дві старші жінки, кожна з яких по-своєму переживає самотність, в якій опинилася. І це такі самотності, які паралізують, від яких не втечеш і не вбережешся.

– На Вашу думку, чи важливі такі події, як відзначення у Русові 150-річчя Стефаника?

– Звісно, важливі. Про письменника важливо пам'ятати,

говорити, звертатися до його творів, епізодів з біографії.

– Що саме приваблює Вас у творчості письменника?

– Гостра емоція і той післясмак, який відчуваєш після прочитання його новел.

– Що найбільше захоплює Вас у біографії Стефаника?

– Вірність собі і тому, про що він писав.

– Чи порадили б Ви молодому поколінню, яке намагається розвиватися у творчому напрямку, брати приклад із Василя Стефаника?

– Я порадила б читати твори Стефаника, щоб було розуміння, що у творі важлива не лише історія, а й емоція, настрої, характер.

Інтерв'юерка Тетяна Сорока

ДІДУХ РОМАН МИХАЙЛОВИЧ:

**«Василь Стефаник завжди
був взірцем для громади»**

*Роман Дідух – заступник міського голови Снятина,
житель села Русова*

– Поділіться Вашими враженнями про святкування ювілею письменника.

– Сьогодні у нас величне дійство. Ви розумієте, що 150-річчя з дня народження Василя Стефаника для України – дуже знаменна дата. Святкування на такому високому рівні – це гідна подяка та пошанівки нашому геніальному землякові за його вклад у розвиток і літератури, і культури,

і України.

– Як ви сприймаєте постать Василя Стефаника?

– Для Русівської громади Стефаник був тією людиною, на яку селяни могли рівнятися. Він художньо висвітлював проблеми громади, яка терпіла соціальний і національний гніт. Час, коли він жив, був надзвичайно важкий, процвітало лихварство. Стефаник і як депутат, і як посол (у селі його називали «пан посол») завжди відгукувався на потреби селян, допомагав і завжди був взірцем для громади. І сьогодні ви бачите, що громада гідно вшановує свого земляка, і віримо, що буде вшановувати у майбутньому.

Інтерв'юерка Ярина Шкурат

ІЛЬНИЦЬКИЙ РОМАН ВАСИЛЬОВИЧ:

«Національно-духовне буття зі Стефаником»

Роман Ільницький – доктор фізико-математичних наук, завідувач аспірантури та докторантури Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

– Чи можна говорити про актуальність святкування під час ковідної пандемії?

– На мою думку, Василь Стефаник завжди є актуальним: чи під час пандемії, чи у звичайний час. Гадаю, наші молоді й старшому поколінню завжди будуть цікаві твори Стефаника, їх потрібно перечитувати постійно. А нинішнє дійство ще раз переконує, наскільки його творчість необхідна для нашого національно-духовного буття.

– Як Ви оцінюєте політичну діяльність Василя

Стефаника?

– Думаю, що на той час, коли письменник жив, він багато зробив для України, будучи депутатом у парламенті й відстоюючи права українців.

– Назвіть трьох своїх улюблених українських письменників.

– Основу моїх літературних вподобань формують наші класики – Тарас Шевченко, Іван Франко та, звісно, Василь Стефаник. Також творчість Лесі Українки мені надзвичайно імponує. Тому з радістю підтримую ініціативи з вшанування їхньої пам'яті. І сьогодні мені надзвичайно приємно долучитися до святкувань з нагоди 150-річчя з дня народження нашого видатного майстра новели Василя Стефаника.

Інтерв'юерка Роксолана Михайлишин

КНЯЖИЦЬКИЙ МИКОЛА ЛЕОНІДОВИЧ:

«Для мене читати Стефаника – це відкривати для себе Україну й українців»

*Микола Княжицький – народний депутат України,
журналіст*

– Хочу поспілкуватися з Вами як із журналістом про постать Стефаника. На Вашу думку, чи достатньо в сучасному медіапросторі висвітлюється творчість Стефаника? Як варто її популяризувати?

– Звичайно, недостатньо. На жаль, ми підходимо до своїх геніїв так, як це започаткувала ще радянська традиція, тобто українську літературу викладали не цікаво і нудно.

Сьогодні, дивлячись на Франка, Леся Українку чи Стефаника, бачимо живі, яскраві, дуже суперечливі, захоплюючі постаті. Хочеться, щоб викладання для молоді велося в розповідях, історіях саме про такі постаті, а не про нудних та старих людей, вбраних у капелюхи, краватки чи вишиванки. Тому про Стефаника знають дуже мало.

– В інтернеті є картинки, де Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко одягнені по-сучасному. Можливо, Стефаника теж подавати так?

– Та слухайте, його треба просто читати! Зокрема, пояснювати, про що він писав, як це виглядає у наш час, адже його новели дуже сучасні. Наскільки вони були модерними і наскільки відповідали модерним течіям тоді. Дуже мало людей про це знають. Треба вміти полюбити Стефаника і передати цю любов так, як Стефаник колись любив українців і вони його любили та зараз продовжують любити.

– Ви сказали, що творчість Стефаника складна. То коли, на Вашу думку, найбільш доцільно розпочинати ознайомлення з нею?

– Вона не є складною, а навпаки, простою. Ця колоніальна спадщина над нами висить дуже сильно: колись у Радянському Союзі всі пам'ятали як майстра короткої розповіді Антона Чехова. А Стефаник, як цілком європейський новеліст, для багатьох українців був закритий. Українське навмисне замовчувалося, тому треба про це говорити зараз, розповідати, чому він про це писав, що тоді відбувалося, який був контекст. Коли цікаво розповідаєш, він інакше розкривається.

– Цікаво розповідати – це як? Пригадую зі своїх шкільних років: учителька стоїть біля дошки і розповідає – слухати не цікаво.

– А спробуйте Стефаника не прочитати, а послухати в хорошому виконанні. Нині чимало сучасних носіїв: актори

театру імені М. Заньковецької випускали диски; блискуче читають Стефаника Святослав Максимчук, Юрій Брилинський. Ви сприймете все і прочитавши, а от люди на сході України, для яких читання може бути не таким простим, на слух можуть сприйняти зовсім по-іншому. Подивіться, як сьогодні буде представляти Стефаника Держипільський – це абсолютно сучасний погляд. І завдяки таким людям і сучасним поглядам на те, що тоді відбувалося, я думаю, ми відкриємо не тільки Стефаника, а й Лесю Українку та багатьох інших наших корифеїв.

– Чи пам'ятаєте Ви, коли вперше ознайомилися з творчістю Стефаника? Які враження у Вас залишилися після цього?

– Уперше – у школі. Мені було цікаво, адже новели хороші. Але нам розповідали тоді, що вони про важке життя українського народу, а тепер, мовляв, життя в Радянському Союзі кардинально змінилося. В свою чергу, я розумів, що це не так. Було неприємно, що мною маніпулюють, використовуючи Стефаника. Сьогодні можу читати та аналізувати Стефаника без жодних маніпуляцій.

– Коли знову звернулися до творчості Стефаника?

– Складно сказати. Я все життя цікавився літературою. У мене велика бібліотека, і я час від часу повертаюся до творів корифеїв.

– Якщо говорити про Ваше сприйняття Стефаника як письменника, як воно змінювалося з роками та новим досвідом?

– Одна людина дуже гарно сказала: коли були молодими, то читали, бо коротко; потім читали тому, що цікаво; пізніше читаєш, і це вже захоплює. Так і я. З віком розумію глибину його новел. Вони в нього ранні та пізні, і я їх відрізняю.

– **Яка новела найбільше вразила, знайшла відгук у душі?**

– Такої немає. Вони короткі. Мене вражає майстерність Стефаника зображувати українське життя. Кожна його новела – це певний мазок у картині, яку він малював.

– **Часто люди читають книги, щоб відпочити. Чи можна відпочивати, читаючи Стефаника?**

– Ні, це не відпочинок. Для мене читати Стефаника – це відкривати для себе Україну й українців. Я отримую від цього насолоду, але це певна духовна праця.

– **На що б Ви порадили звертати увагу людям, які тільки починають ознайомлюватися із творчістю Стефаника, щоб у них не склалося враження, що це депресивний письменник?**

– Мені складно про це говорити. Я ніколи не сприймав його як депресивного письменника, в якого все погано. Я просто проводжу паралелі з сучасністю. Треба читати і думати: що змінилося зараз, що схоже зараз, як би я описав тих людей, у яких своє відчуття прочитаного.

– **Хто із сучасних письменників може написати так круто, як Стефаник?**

– Я люблю багатьох сучасних українських письменників і прозаїків, але це не означає, що буде так круто, як у Стефаника, а навпаки, інакше. Андрухович – це Андрухович, а Стефаник – це Стефаник, Сергій Жадан – це Сергій Жадан. Для мене всі вони – частина української літератури.

– **Чи варто присвячувати Стефаникові виховні години?**

– Треба навчити вчителів розуміти українську літературу. Мені здається, що викладання у вищих навчальних закладах, де вчать майбутніх філологів, набагато важливіше. Потім ці студенти, інакше дивлячись на літературу, мають нести ці погляди до дітей. Зараз є інститути підвищення

кваліфікації вчителів, різноманітні курси, тож, власне, я там говорив би про це з ними.

*Інтерв'юерки Ілона Шевченко
та Юлія Щербій*

КОЗАК БОГДАН МИКОЛАЙОВИЧ:

**«Стефаникові герої – це огром
чуттів і відчуттів»**

Богдан Козак – народний артист України, лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка, академік НАМ України, завідувач кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету імені Івана Франка

– У своєму виступі на конгресі Ви порушили надзвичайно важливу проблему взаємозв'язку новелістики Василя Стефаника зі сценічним мистецтвом, що відбувається здебільшого через інсценізацію його творів у театрі. Що, на Вашу думку, є основним чинником у такому творчому процесі?

– Якщо коротко відповідати на це запитання, то безумовно сама структура Стефаникової новели, де нема розлогих описів та оповідей, якихось широких пояснень з боку автора діянь своїх персонажів. Натомість домінуючими є діалоги, монологи чи полілоги героїв, їх безпосередня дія (причому сконденсована, сказати б, до густоти і напруженості виразу). Колись хтось із дослідників (здається, то був Михайло Возняк) вважав твори Василя Стефаника не новелами чи оповіданнями, а радше великими трагедіями, грандіозними драмами, де драматизм сюжету завжди

вбирав у себе психологічну конфліктність у житті і долі по суті всіх персонажів прози письменника. Така епічна оповідь з такою наближеною до драматичного мистецтва композиційною будовою і, що найважливіше, з такою системою персонажів з їх розтерзаною душею, розірваною свідомістю і притлумленою суперечливою долею в тодішніх суспільних і духовно-національних обставинах не може не цікавити театр з його природою, з його одвічною потребою виокремлення людини з-поміж інших.

Як переконуємося, специфіка сценічного мистецтва дуже близька до специфіки епічного мислення Василя Стефаника, що є неодмінним чинником створення театральної композиції за його творами. Проте це лише зовнішня, сказати б, видима сторона інсценізації як творчого процесу. Більш глибока сторона все ж лежить у площині психологічної й акторської та режисерської майстерності, у художньому вияскравленні та втіленні новел Василя Стефаника засобами театального мистецтва. Якщо нема єдності в розумінні складнощів письменницької новелістики як з боку інсценізатора, так і з боку постановників, то при всій візуальності «сценічності» творів прозаїка митці не досягнуть творчого успіху. Режисерам, акторам і художникам треба завжди пам'ятати, що Стефаникові герої – це огроми людських чуттів і відчуттів. Тож для того, аби це все передати на сцені, замало бажання, конче потрібна тонка психологічна розробка щонайменших чи й малопримітних сцен, епізодів, мізансцен, не кажучи вже про загальну канву вистави.

Хочу звернути увагу на те, що ще за життя Василя Стефаника були здійснені перші спроби інсценізувати його твори. Я цю проблему як актор та завідувач кафедри театального мистецтва досліджую вже тривалий час, підготувавши цілий ряд публікацій з неї, зокрема окремішню наукову студію. Так от, першими взялися за цю справу (інсценізацію) сценічні колективи, як не дивно, не в Коломиї,

Станіславі (Івано-Франківську) чи у Львові, а в Харкові ще 1927 року. Згадаймо, що саме для місцевого «Березолю» 1928 року новеліст спеціально готував п'єсу з життя покутських селян, про що було анонсовано на сторінках журналу «Вікна». Хоча до того він лише епізодично звертався до драматичного роду, створивши оригінальні драматичні сценки «Санчата» і «Вогнище», а також драму «Палій», яка з невідомих причин була знищена самим автором. Отож можна припустити, який би успіх мали п'єси, якби їх упродовж свого творчого життя писав Василь Стефаник.

– Ви як автор численних публікацій з питань «Стефаник на сцені» що можете сказати про мистецьку вартість таких інсценізацій, врешті, про їх кількість і «географію»?

– Я вже зауважував, що першою постановкою новел Василя Стефаника був спектакль у харківському театрі «Веселий пролетар» ще 1928 року. Через якийсь час, у 1933 році, галицький театр «Заграва» зробив доволі успішну спробу інсценізації під назвою «Земля», що її дивився сам Василь Стефаник у Коломиї та Снятині на схилі свого життя і був дуже задоволений режисурою та грою акторів у цій виставі. Хоча, як засвідчує його стаття «Під вражіннями вистави «Земля», він дуже переживав за неї, головню через покутський діалект, що звучав на виставах («Я боявся, – писав він, – що страчу ту невеличку публіку, яку мав до цього. Крім режисера Блавацького, ним ніхто не годен говорити»). Також не можу не згадати «Землю» за Василем Стефаником на сцені Львівського оперного театру (ЛОТ) та на українських сценах Австрії, Америки та Австралії впродовж 1941–1957 років.

Як на мене, новий рівень інсценізації творів письменника започатковано з нагоди його 100-літнього ювілею на початку 70-х років минулого століття. Маю на увазі вистави режисера Сергія Данченка «Моє слово» (1971) у Львівсько-

му театрі імені Марії Заньковецької та режисера Віталія Смоляка «Земле моя» (1971) (інсценізація Степана Пушика) в Івано-Франківському театрі імені Івана Франка. У цей ряд я б поставив народжений 1997 року у Львівському «Театрі у кошику» моноспектакль «Білі мотилі, плетені ланцюги» режисерки Ірини Волицької. Названі вистави за творами Василя Стефаника мали неабиякий культурно-мистецький резонанс не лише в Україні, а й далеко за її межами.

Водночас не можу не згадати вже недавні спроби інсценізувати новели Василя Стефаника – «Заплакані вікна» (Степаном Пушиком) та «Вона – Земля» (Ростиславом Держипільським) в Івано-Франківському театрі імені Івана Франка і «Камінний хрест» (Дмитром Чибораком) в Коломийському театрі імені Івана Озаркевича. По суті справи, ці вистави засвідчили невтримний інтерес майстрів театру до спадщини Василя Стефаника, їх спроби наблизитися до розуміння його унікальної новелістики, запропагувати її як невід'ємну в нашому національно-духовному вжитку.

– Як актор Ви брали участь у цілому ряді постановок за творами Василя Стефаника. У чому складність виконання ролей персонажів його новел?

– Справді, мені 22 рази доводилося виходити на сцену в образах різних Стефаникових героїв. А складність... Я вже говорив, що його персонажі – це огром людських чуттів та відчуттів, тож акторові дуже важить не лише зіграти їх як людські особистості з нелегкою, почасти драматичною і трагічною долею, а передовсім як втілення того часу, як відбиток нервово-психологічного згустку в їх доволі непростих характерах. Сьогодні проблема в акторській творчості – це природа почуттів і відчуттів, це вміння актора в глибоко неосяжній новелістиці Василя Стефаника розпізнати природу почуттів, приміром, Івана Дідуха, Гриця Летючого... Повторюю, для актора надзвичайно важливим є не

просто проникнути в суть Стефаникових героїв, а розпізнати ті чуття й відчуття, що були притаманні письменникові, властиві його новелістичним характерам, зрештою, тому часові, коли вони творились, і їх проєкції в дні сьогоднішні.

– І насамкінець: які Ваші враження від проведення нинішнього конгресу?

– Це щось незабутнє – величне, як сам образ Василя Стефаника, глибоке, як те синє травневе небо над Русомом, незабутнє, як сама природа в садибі письменника, в саду якого посеред суцвіть яблунь і вишень разом із людським багатоголоссям зчаста лунали співи солов'їв. А ще велелюддя, сотні гостей, високопосадовців і, зрозуміла річ, інтелектуально осяжні виступи науковців з різних частин України та зарубіжжя. Тож вважаю, що організатори цього святкового дійства, насамперед Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, здійснили велику національно-духовну і культурну акцію задля вшанування 150-ліття геніального сина українського народу, славного покутянина Василя Стефаника. Честь їм і слава.

**Інтерв'юерки Наталя Луцик
та Анастасія Шулятицька**

*Після інтерв'ю з народним артистом
України Богданом Козаком*

*Інтерв'ю з
Генеральним
консулом
України
в Кракові
В'ячеславом
Войнаров-
ським*

*Разом з народ-
ним депута-
том України
Миколою Кня-
жицьким*

*Під час інтерв'ю із
заслуженим діячем
мистецтв України,
професором Богданом
Губалем*

КОРОЛЬКО АНДРІЙ ЗІНОВІЙОВИЧ:**«Симбіоз Франка і Стефаника – дуже цікавий»**

*Андрій Королько – кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України й методики
викладання історії Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

– Як Ви оцінюєте Василя Стефаника як політичного діяча?

– Нині я вивчаю громадсько-політичну діяльність Стефаника в час Австро-Угорської монархії. Відразу хочу наголосити, що він з дитинства, з юності займався політикою, активно була його діяльність з часів навчання в Коломийській гімназії. Також ми повинні пам'ятати, що Василь Семенович був активним діячем української політичної партії європейського зразка – Русько-української радикальної партії. Активно виступав на радикальних народних вічах, народних зборах, передвиборчих зібраннях напередодні виборів до Галицького крайового сейму та Австрійського парламенту. Врешті-решт, входив до головного проводу Української радикальної партії кінця XIX – початку XX століть. А вінцем його політичної діяльності, мабуть, є те, що у 1908 році він став депутатом Австрійського парламенту і захищав інтереси покутсько-гуцульського селянства з високої трибуни у Відні. Ще потрібно сказати, що в період ЗУНР він був одним з ініціаторів народного віча у Снятині 21 вересня 1918 року – напередодні Листопадового зриву. Стефаник також був активним діячем Української Національної Ради періоду ЗУНР. Все його життя кінця XIX – першої третини XX століть більшою чи меншою мірою невіддільне від політичної діяльності.

– Якби Василь Семенович жив у наш час, чи писався б він тим, що Україна уклала з Євросоюзом

угодою про асоціацію?

– Василь Стефаник жив у державі, що на той час перебувала у складі Австро-Угорської монархії, яку ще називали клаптиковою імперією. Фактично ця імперія була частиною Євросоюзу. Я думаю, що він однозначно пишався б угодою, підтримував би її і був би найпершим, хто підтримав вхід України в Європейський Союз.

– Чи передчував Василь Стефаник агресію Росії супроти України?

– Він відчув цю агресію в період Першої світової війни, яку ще називають в історіографії великою війною 1914–1918 років. Звичайно, він бачив оці, скажімо, перші перебування росіян на території України й розумів, який ризик вони несуть. Його творчість була знайома російсько-окупаційній адміністрації. У період війни він перебував на Покутті. До нього ставилися відносно лояльно, бо Василь Семенович мав неабиякий авторитет. Але він знав про жорстоке ставлення російських жандармів окупаційної адміністрації до місцевого українського і єврейського населення. Тож думаю, що Василь Стефаник однозначно негативно поставився б до такої агресії.

– Яка Ваша найулюбленіша новела В. Стефаника?

– Звичайно ж, «Камінний хрест».

– Кого з українських письменників Ви поставили б на один щабель зі Стефаником?

– Якщо йдеться про період, коли він творив, то однозначно Лесю Українку, Михайла Коцюбинського і – на вищому рівні – Івана Франка.

– Чи могли б Іван Франко та Василь Стефаник, якби жили нині, змінити політичну ситуацію в Україні?

– Між Франком і Стефаником дуже велика відмінність. Франко теж брав участь у виборах і завжди програвав, а

Стефаник – ні, він втримався у вищих ешелонах влади. Тому цей симбіоз Франка і Стефаника – дуже цікавий. Їх об'єднала дуже важлива деталь: вони могли гарно, доступно подати слово як з трибуни, так і на народних вічах, зборах, під час передвиборчої агітації. Якби вони сьогодні у суголоссі виступали перед селянськими масами, то, поза сумнівом, підняли б інтелектуальний рівень нашого люду, і люди давали б об'єктивнішу оцінку кандидатам від політичних партій.

Інтерв'юерка Роксолана Михайлишин

КОСИЛО МИХАЙЛО ЮРІЙОВИЧ:

***«Твори Василя Стефаника є і будуть для
думаючого читача актуальними
і в майбутні століття»***

*Михайло Косило – кандидат педагогічних наук, краєзна-
вець, заслужений працівник освіти України,
голова Івано-Франківської обласної організації
Національної спілки краєзнавців України,
Почесний краєзнавець України*

– Коли Ви ознайомились із творчістю Василя Стефаника та чим вона Вас зачепила? Яка Ваша улюблена новела Василя Стефаника?

– Перше знайомство з творчістю В. С. Стефаника відбулося у літературному гуртку завдяки нашій вчительці Каліні Мефодіївні Павлишин у Делятинській школі. У нас була екскурсія на Снятинщину, на батьківщину письменника та «Покутської трійці». Члени нашого гуртка читали

твори робітникам столярного цеху Делятинського лісокомбінату. Я читав новелу «Побожна». Прочитані твори вражали наші дитячі, юнацькі душі близькою нам мовою, людськими долями, які інколи мали аналогії у наших селах.

Психологічні драми земляків, змальовані Василем Стефаником, як зазначав Іван Франко, «...се трагедії душі, конфлікти та драми, що можуть повторитися в душі кожного чоловіка, і власне в тім лежить їх велика сугестивна сила, їх вражаючий вплив на читача».

– Чи актуальна нині творчість Стефаника?

– Людська натура, людська природа мало змінилися з часів Адама і Єви. А тому заглиблення в особистісну сутність завжди буде актуальним, а твори Василя Стефаника є і будуть для думаючого читача актуальними і в майбутні століття.

Інтерв'юерка Юлія Берчак

ЛЕГКИЙ МИКОЛА ЗІНОВІЙОВИЧ:

**«Стефаник надзвичайно
глибокий і багатогранний»**

*Микола Легкий – доктор філологічних наук,
завідувач відділу франкознавства
Інституту Івана Франка НАН України (м. Львів)*

– Чи був би задоволений Стефаник таким святом?

– Безумовно, Стефаник є тим письменником, який заслуговує на вшанування його пам'яті. Саме зараз, у постковідні часи, живе спілкування, єднання з природою, на мою думку, є надзвичайно важливим та актуальним. Хоча письменник вважав себе скромною особистістю, про-

те він заслуговує на таку пошану на його честь.

– Чи є тенденція до зміни поглядів на вивчення творінь Стефаника в сьогоденні?

– Як писав Шевченко, «все йде, все минає». Тішить те, що ми живемо у вільному незаідеологізованому суспільстві, і те, що про Стефаника не можна було говорити 50 років тому чи навіть 40 років тому, зараз дозволено. Втішно, що ми можемо спокійно досліджувати його біографію з усіма нюансами, які раніше замовчувались. Можемо дослідити його творчість, не приховуючи «гострих кутів». Ми вже вивчаємо стилістичну та жанрову природу творчості Василя Семеновича з точки зору нового бачення. І зрозуміло, що років через 50 літературознавство відкриє нові нюанси його творчості, побачить нові виміри та аспекти аналізу його творчості. Тому, звичайно, що так. Стефаник надзвичайно глибокий і багатогранний. Прочитання його творчості не може вимірюватись одним концептом.

– Чи не згасне пам'ять про Стефаника в майбутніх поколіннях?

– Я думаю, що інтерес до його творчості не згасне. Врешті-решт і наша сьогодення наукова зустріч теж має на меті вивчати та популяризувати творчість Стефаника. Для того, щоб вона була доступною, для глибокого розуміння різних поколінь – і старших, і молодших. Тому я не думаю, що навіть в епоху діджиталізації інтерес до його творчості якось згасне. Над творчістю Стефаника працюють не тільки літературознавці, а й психологи, навіть психіатри. Все тому, що вони виявляють у його творах все нове та нове, таємниці людської душі, психіки. Тому це залишиться актуальним ще надовго.

– На яку цільову аудиторію розрахована творчість Стефаника?

– Звичайно, творчість Василя Стефаника не надається для дітей десяти років. Вона глибока та непроста. Я думаю,

що інтерес до творчості Стефаніка мав би особливо культивуватися серед молоді – людей віком 20–30 років. Це не означає, що він недоступний для людей інших вікових категорій, але мені власне бракує зацікавлення в його творчості саме молодих людей.

Інтерв'юерка Діана Проконів

ЛЕНЬКО ОЛЬГА ВАСИЛІВНА:

«Кожен твір писав кров'ю свого серця»

Ольга Ленко – директорка Русівського літературно-меморіального музею Василя Стефаніка

– Розкажіть про традицію відзначення дня народження Василя Стефаніка.

– Щороку 14 травня, коли Русів потопає у зелені садів та солов'їних трелях, ми вшановуємо пам'ять нашого земляка Василя Стефаніка. Цей травневий день особливий, адже минає 150 років від дня народження покутського генія, за словами І. Франка, «артиста з Божої ласки», «митця із вродженим талантом», «окраси й гордості нашої літератури».

Відрадно, що ювілей відзначають на державному рівні. Особливо хочеться подякувати депутатам обласної ради, які у 2018 році ухвалили спеціальну цільову програму на відзначення цього ювілею, та ректору й науковцям Прикарпатського університету, патроном якого є наш земляк.

– Які були приготування до цього річного святкування і хто саме завітав до Русова сьогодні?

– До сьогоднішнього свята багато зроблено: капіталь-

ний ремонт музею-садиби, створено сучасний інтерактивний музей у приміщенні виставкового залу на батьківщині митця. Попри непрості пандемійні умови була проведена титанічна робота з популяризації імені письменника: видавали книги, проводили конкурси й вікторини. У франківському видавництві «Місто НВ» вийшло найповніше на сьогодні зібрання творів Василя Стефаника у трьох томах та чотирьох книгах, підготовлене науковцями Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Ними ж створена й проведена комп'ютерна гра-вікторина «Шлях Василя Стефаника», участь у якій взяли 78 команд, а переможницею стала учениця ліцею у Стецеві – селі, в якому 6 років жив В. Стефаник, де народилися його сини і де й до сьогодні згадують про пана Посла.

Мені, як керівникові установи, приємно, що сьогоднішнє свято, хоч і не таке велелюдне, як 100-річний ювілей, проходить на русівській землі, яка дала силу і талант великому новелістові. Він з дитинства прикипів душею до ніжної материної пісні, твердого батькового слова, цікавих оповідей та дотепного гумору наймитів, а в серці народжувалася велика любов до свого краю, рідної землі, знедоленого селянства. В листі до Ольги Кобилянської писав: «Я люблю мужиків за їх тисячолітню тяжку історію, за культуру, що витворила з них людей, котрі смерті не бояться. За тото, що вони є, хоть пройшли над ними бурі світові і повалили народи і культури. Є що любити і до кого прихилитися. За них я буду писати і для них».

На урочистості також завітали нащадки славного роду – п. Мотря Стефаник, правнуки письменника Василь та Олеся Стефаники, їхні діти, Генеральний консул України у Кракові В'ячеслав Войнаровський, народний депутат Микола Княжицький, голови облдержадміністрації та облради, ректор Прикарпатського національного університету імені Стефаника Ігор Цепенда, науковці, письменники, літературознавці, представники місцевої влади, одно-

сельці та широка громадськість.

На урочистостях відбулося спецпогашення випущеної до ювілею поштової марки та вручення премії імені Василя Стефаника в галузі літератури, а в садибі почав свою роботу Міжнародний науковий конгрес «Василь Стефаник і світова культура», присвячений 150-річчю з дня народження письменника. Символічно, що перший день конгресу проходить на малій батьківщині митця в родинному обійсті серед русівських горбів. Так науковці матимуть змогу глибше відчувати і зрозуміти Стефаника.

– Окрім урочистостей та наукового конгресу, в програмі присутні мистецькі дієства. Як Ви сприймаєте такий аспект рецепції творчості Василя Стефаника?

– Інсценізації творів письменника – це справді особливе дієство, адже допомагає відчувати драматизм його творчості по-новому. Це як ще один спосіб досягнути геній Василя Стефаника.

У вечірній програмі – дві театральні вистави за творами ювіляра. Коломийський академічний обласний драматичний театр імені Озаркевича зіграє виставу «Камінний хрест» біля пам'ятника В. Стефаникові у центрі села, а у родинній садибі письменника Франківський драмтеатр покаже драму-ораторію «Вона – Земля».

Дмитро Донцов у статті про Стефаника писав: «Його всесвіт була земля. Їй він був відданий словом, духом і помишленням. В його творах... лише одна «вона» – «Вона – земля». Суворя, вибаглива, бездоганна».

– У чому, на Вашу думку, актуальність творчості Василя Стефаника?

– В літературу В. Стефаник увійшов як майстер короткої соціально-психологічної новели. Кожен твір писав кров'ю свого серця. В його новелах немає розлогих описів,

багатослів'я. Художник І. Труш відзначав: «ніхто із наших письменників не уміє так економно обходитися своїм талантом, як він». Мабуть, тому інтерес до його творчості не зникає, її досліджують, нею цікавляться стефаникознавці.

– Хто для Вас Василь Стефаник?

– Надіюся, що сьогоднішнє свято надовго залишиться у пам'яті односельців, гостей, що кожен для себе відкрив Стефаника по-новому. Для мене Стефаник – не лише новеліст європейського рівня, не лише посол до австрійського парламенту, який сумлінно обстоював права своїх виборців, а насамперед Людина з великим серцем, що кожною клітиною відчувала кривди народні, мудрий батько, великий естет, добрий господар і порадник. У день свого ювілею він об'єднав нас на святій русівській землі, бо «хоче, щоби були всі вкупі», щоби «тая Україна» тішилася своїми дітьми, щоб посіла гідне місце у європейському просторі.

Інтерв'юерка Анастасія Стецькович

ЛЕСЮК МИКОЛА ПЕТРОВИЧ:

«Це письменник, якого знає світ, тож повинні знати його і ми, його країни»

Микола Лесюк – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри слов'янських мов факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

– Розкажіть, коли і як саме Ви ознайомилися з творчістю Василя Стефаника.

– Не скажу, що змалку зачитувався Стефаником. Я вчив-

ся в українській школі лише до сьомого класу, а в російській школі (навчався у вечірній школі, працюючи в шахті на Донбасі) про Василя Стефаника і не згадували. Але захопив він мене, коли я вже був студентом. Це захоплення триває й досі і не мине ніколи.

– Що саме зацікавило Вас у його творчості?

– Тяжке, безпросвітне життя покутського села. Трагічні сцени, описані письменником. Хоч мало приємного – читати про людські біди, але все це було мені близьке, бо саме так жили мої діди і батьки, саме в такій бідності і щоденній праці росли нас, п'ятьох дітей.

– Чому Василя Стефаника називають новатором?

– Він писав коротко, стисло, але при цьому глибоко розкривав навколишній світ, реальну дійсність. Треба було мати неабиякий дар, щоб у короткій новелі сказати так багато, як лише він умів сказати.

– Яка новела вразила Вас найбільше?

– Працюючи тривалий час над словником мови письменника, я десятки, якщо не сотні, разів перечитував кожну його новелу, але ніколи не міг дочитати без сліз його новелу «Кленові листки»... Це просто щось надзвичайне! Думаю, що саме з цієї новели треба починати ознайомлюватися з творами письменника. Тоді вже не відірвешся. Хтось вважає найтрагічнішою його новелою «Новину», в якій описано, як Гриць Летючий утопив свою донечку. Я чомусь не вірю, що таке насправді могло статися. Якщо це й справді вчинив батько двох дівчаток, то він мусив бути хіба психічно звихнений. Якби при ньому був розум, то пішов би найнятися десь до багатія, прилаштувавши десь у наймах і своїх дівчаток. Не йому одному тоді було тяжко жити.

– Ви були в Русові на урочистостях з нагоди 150-річчя від дня народження Василя Стефаника і спільно з науковцями Прикарпатського національного університету видали низку друкованих видань.

Розкажіть про них детальніше.

– До ювілею письменника видано чимало книжок за рахунок як університету, так і обласної державної адміністрації. Це тритомник у чотирьох книгах творів Василя Стефаника, в якому вміщено перевидані прижиттєві видання 1933 року, твори, перекладені іноземними мовами (зокрема німецькою, польською, чеською, англійською і навіть китайською), біографічні матеріали тощо за редакцією професорів Степана Хороба та Романа Піхманця. Це також монографія професорки Ольги Слоньовської, книжка письменника, літературного критика, доцента Євгена Барана. Це мій «Словник мови художніх творів Василя Стефаника» та ін.

– Розкажіть про цю Вашу книгу докладніше.

– Я вже згадував, що багато років працював над створенням «Словника мови художніх творів Василя Стефаника». Ця ідея зародилася ще в далекі сорокові-п'ятдесяті роки минулого століття у голові тоді ще молодого науковця, пізніше відомого у слов'янському світі вченого, професора Івана Ковалика. Саме він зі студентами Львівського університету імені Івана Франка створив картотеку художніх творів В. Стефаника, розробив принципи укладання словників мови письменників. Переїхавши у 1974 році до Івано-Франківська, він перевіз сюди картотеку і продовжив роботу над Словником. Це була дуже марудна і важка праця, треба було навчити, виховати укладачів, треба було звірити кожне слово, виявити його семантику, кількість лексико-семантичних варіантів, навчитися правильно тлумачити його, що не робилося так швидко. Вийшовши на пенсію, він доручив цю справу мені (мене після нього призначили, а потім обрали завідувачем кафедри української мови). За дев'ять років перебування на посаді мені в основному вдалося завершити укладання Словника. Однак треба було призначити редактора, який би вичитав частини, укладені іншими співавторами, звів усе до спільного знаменника, особливо те, що стосується фразем, якими густо обсіяні новели Стефаника.

Фразема повинна була мати тільки одне тлумачення при стрижневому слові, а при всіх інших її складових мало бути посилення на стрижнєве слово. Це міг зробити тільки хтось один – той, хто мав би перед собою цілий Словник. Такого редактора не призначили. Теки з надрукованими на друкарській машинці словниковими статтями в чотирьох примірниках якийсь час лежали мертвим капіталом, а потім узагалі зникли. Я зберіг свій рукопис, зберігаю його й донині, тому до ювілею письменника вирішив відновити й опублікувати бодай свою частину на літери, які ще покійний проф. І. Ковалик мені визначив. Щастя, що задумався над цим давно, бо ще майже два роки було витрачено на передрук, редагування тексту, поновлення, доповнення тощо. Тепер, за наявності комп'ютера, набагато легше було б укласти словник, бо комп'ютер сам шукає необхідне слово у вордівських текстах новел. Уже видно, в якому контексті вжите слово, на якій сторінці, у якій формі тощо. Колись студенти робили це вручну, читаючи сторінку за сторінкою, тобто шляхом суцільного вичитування і виписування потрібного слова. Мені вдалося завершити і видати цю важливу для мене працю і присвятити її професорові Іванові Ковалику. Словник вийшов у 2021 році у видавництві «Місто-НВ» за кошти, виділені обласною державною адміністрацією. Він має 384 сторінки.

– Щойно в рамках святкування проводився Міжнародний конгрес «Василь Стефаник і світова культура». Ви є модератором конгресу. Розкажіть, як усе відбувалося і які питання було порушено.

– Так, 15 травня 2021 року в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника відбувся науковий конгрес, який, власне, розпочався ще 14 травня в Русові. На ньому було зачитано десятки доповідей українських і зарубіжних учених. Усіх зараз не перелічити, як неможливо було й надати слово кожному, хто заявив свою тему. Тому під час роботи панелей (їх було шість), які про-

ходили онлайн, виступили лише окремі доповідачі. Але це викликало неабиякий резонанс, бо виступили вчені зі США, Польщі, Чехії. Про Стефаника говорили директор Інституту української мови НАН України професор Павло Гриценко, директор Інституту літератури НАН України академік Микола Жулинський, інші видатні вчені. Усі, хто не мав можливості виголосити свої доповіді, опублікують їх у двотомнику, який готує до друку завідувач кафедри української літератури професор Степан Хороб.

– Доволі часто чую від знайомих, і не тільки, що твори Стефаника важкі й незрозумілі, а самого письменника взагалі вважають депресивним. Що на це скажете Ви? Чи дійсно Василь Стефаник – такий письменник?

– У кожного є своя думка. Так, твори Василя Стефаника не веселі, бо таким було життя, яке він змальовував. А що веселого, не депресивного він міг тоді писати?! Якби описував якісь забави, бали багатіїв, залицяння, якісь любовні сцени, то, може, це було б веселіше читати. На жаль, перед його очима розгорталася зовсім інша картина: голодний побут, тяжка праця, багатодітні сім'ї, воєнне лихоліття тощо. Я називаю його письменником-реалістом. Він нічого не очорнював, нічого не прикрашав, а лаконічно, небагато-словно змальовував сцени із сільського життя. Звісно, читати такі твори нелегко, бо читач перебуває у стресі, хвилюється, йому стає тяжко на душі.

– Тоді що б Ви порадили людям, які тільки-но починають ознайомлюватися з творчістю Стефаника, щоб у них не склалося враження про нього як про депресивного письменника?

– Уважніше вчитатися в Стефаника. Такі твори галопом читати не можна. Це не якийсь захопливий детектив чи любовний роман, який можна «проковтнути» за один день. Це не розважальна література. Це література, яка зберегла

і відобразила спосіб мислення, побут, поведінку людини в нелегких умовах безпросвітнього сільського життя, намагалася вижити, «тручала» день за днем без надії на якесь світло в кінці тунелю. Так жили наші предки, наші батьки, і для нас це не є щось екзотичне, нереальне. Це недавнє минуле наших галичан, котрі не мали своєї держави, яка б їх захищала, дбала про своїх громадян.

– Уявлення про життя Василя Стефаника дає його садиба в Русові. Як Ви вважаєте, це святкування, експонати, які там є, більше зацікавлять людей творами Стефаника?

– Як відомо, батько Василя Стефаника був багатою людиною, але сам працював день і ніч і цього вимагав від тих, хто наймався до нього. Зрозуміло, що в нього й садиба була не така, як у пересічних селян. Добре, що вона збереглася, що збереглися обійстя, великий сад, різноманітні речі, які можуть свідчити про умови, в яких зростав майбутній Письменник. Думаю, що кожен, хто побував у Музеї Василя Стефаника, ознайомився з місцевістю, де народився Письменник, не зможе не зацікавитися його творами, обов'язково їх перечитає, а відтак пройметься повагою до автора.

– А що для Вас означає приїзд до Русова?

– Вперше я був у Русові у далекі шістдесяті роки минулого століття, коли був студентом-філологом. Ми (групою) спеціально винайняли вантажну машину і так у відкритому кузові на лавках вирушили у дводенну поїздку до Русова, а потім до Косова, Верховини, на Закарпаття і через Стрий повернулися додому. То була незабутня поїздка. За ті два дні і намокли під дощем, і погрілися на сонці, і надихалися гірського повітря, і, головне, набралися цікавих вражень.

Ніколи не забуду святкування у Русові 100-річчя Василя Стефаника. Була сонячна днина, у Русів з'їхалися тисячі

людей, письменники з кожної колишньої республіки, що входила в СРСР. Я тоді купив ювілейне видання його творів і зібрав автографи письменників Олесь Гончара, Дмитра Павличка, Андрія Головка та багатьох інших, яких за підписами тепер і не розпізнаю. Грузинський письменник Асатіані написав мені: «Вашего писателя и в нас любят». На урочистостях був великий український співак Іван Козловський. Він приїхав з Москви, а наступного дня дав сольний концерт у драмтеатрі. Минуло п'ятдесят років, усього не згадаєш, але враження від грандіозного свята залишилися незабутні.

– Кажуть, що той, хто читає Стефаника і розуміє суть його творів, стає подібним до письменника: самотутнім, сучасним і впевненим у собі. Як вважаєте Ви?

– Можливо, що й має рацію той, хто це стверджує. Не хочу кривити душею і казати, що письменник по-особливому вплинув на мене. Але він був чесною, порядною, працьовитою, талановитою і творчою людиною, небайдужою до інших. Це, без сумніву, риси, варті наслідування. Правда, талант людина отримує від Бога. Тому як би хтось не намагався наслідувати Стефаника, таким, як він, не стане.

– Чи є нині письменники, які пишуть так само круто і яких ми можемо порівняти зі Стефаником?

– Якщо взяти в масштабах України, то можна говорити в цьому плані про Григора Тютюнника, Євгена Гуцала. На Прикарпатті його наслідував (навіть подібні заголовки придумував до своїх новел) Василь Ткачук. Мені подобаються твори Василя Шкургана з Косова (наприклад, його остання книжка «Повертин»), але теперішні письменники в основному пишуть великі полотна, а тут уже зі Стефаником не порівняєш.

– Як заохотити більше людей до постаті Василя Стефаника і, звісно, до його творчості?

– Я вже згадував про його столітній ювілей. Тоді там були тисячі людей, і я впевнений, що кожен купив книжку з його творами, кожен намагався її прочитати. Святкування з нагоди 150-річного ювілею через пандемію не могли відбутися так масштабно, хоч, без сумніву, теж сколихнули громадськість і громадську думку. На Прикарпатті люди знають, що це видатний письменник, тому ніхто не може бути байдужим. Треба, щоб учителі в школі говорили про нього, намагалися захопити учнів, щоб це були не «сухі» уроки, а жваві, цікаві розмови про нашого видатного письменника. Це Письменник, якого знає світ, тож повинні знати його і ми, його краєни.

Інтерв'юерка Юлія Павлюк

ЛЮБЧИК ІГОР ДМИТРОВИЧ:

«Я справді відкрив для себе Стефаників Русів»

Ігор Любчик – доктор історичних наук, доцент кафедри українознавства та філософії Івано-Франківського національного медичного університету

Нагородження лавреатів обласної премії імені Василя Стефаника в галузі літератури відбувалось 14 травня в селі Русів під час урочистостей з нагоди 150-річчя від дня народження письменника. У номінації «Документальна і науково-критична література» лавреатом премії став публіцист Ігор Любчик за книгу «Лемківські доли: трагізм і пам'ять поколінь». Видання «Лемківські доли: трагізм і пам'ять поколінь» – це результат 15-річної пошукової науково-дослідницької роботи. У монографії висвітлюються складні сторінки історії лемків, які вна-

слідок радянсько-польської змови стали жертвами трагічних післявоєнних депортацій з рідних етнічних теренів і назавжди їх втратили.

– Пане Ігорю, чи давно Ви почали займатися лемкознавством?

– Лемківською тематикою почав займатися давно, з часу вступу в аспірантуру у 2003 році. До цього у студентські роки мене цікавила тільки краєзнавча тематика, що стало результатом кількох публікацій.

– Ви автор понад 80 публікацій на лемківську тематику. Чому ця тематика Вас зацікавила?

– Моя цікавість до цієї теми, дозволю собі висловитися, є «випадковою закономірністю». Випадковість полягає у затвердженні мені цієї теми в аспірантурі, а закономірність, напевно, у тому, що маю лемківське коріння. Тож це об'єктивно змушувало мене приділяти більше уваги цій темі. Моя бабуся родом із с. Кам'яна Новосончівського повіту (Західна Лемківщина). У післявоєнні роки, як і більшість етнічних українців регіону, була депортована з рідних етнічних теренів у Полтавську область, а згодом сім'я переїхала у Станіславську область – у с. Липівку на Тисменичині. В Україні лемки виявилися начебто й серед свого народу, але не на своїй землі. Сьогодні лемківська проблематика своїм змістом та ідеями вийшла далеко за межі суто наукового дослідження. Поступово звичайне дисертаційне дослідження переросло у відверте захоплення, якому віддавав багато часу і сил. Прагнув вивести лемківську тематику на науковий рівень, а висновки аргументувати на підставі виявлених джерел. Для цього чотири рази виїжджав до Польщі, п'ять разів – до Словаччини, де, крім архівів і бібліотек, добре попрацював у домашній бібліотеці академіка Миколи Мушинки. Окрім джерелознавчого архівного наповнення, багато спілкувався з представниками лемків, з якими проводив анкетне опитування або брав інтерв'ю. Відповідно у мене вже сформувалася своєрідна база рес-

пондентських матеріалів. Іноді пересічному читачеві може здатися, що книга перевантажена науковим апаратом і посиленнями на джерела. Однак це свідомий авторський задум, щоб спростувати аргументи тих авторів і діячів, які часто зловживають популізмом довкола цієї тематики.

– Чи додають Вам такі премії більшого ентузіазму в роботі?

– Мені надзвичайно приємно, що зауважили й оцінили мою монографічну та, зрештою, багаторічну роботу найпочеснішою в області премією – імені Василя Стефаника. Водночас отримання премії було не заохоченням до ведення дослідження (чого, на моє переконання, сьогодні бракує молодим науковцям), а поцінуванням у кінцевому підсумку.

– Чи були у Вас сумніви щодо поїздки в рідне село Стефаника – Русів?

– Звісно, ні, з самого початку я був упевнений у тому, що відвідаю травневі урочистості у Стефаниковому Русові. До того багато чув про вручення обласної премії на території садиби Стефаника. Це додавало більшого бажання бути присутнім.

– Після нагородження на своїй сторінці у Facebook Ви опублікували допис, в якому зазначили: «Ви-знаю: відкрив для себе Стефаникове с. Русів з його унікальними історико-культурними локаціями». Як саме Ви для себе його відкрили? Розкажіть про свої враження докладніше.

– Я справді відкрив для себе Стефаників Русів, про який знав, чув, але ніколи не бачив. Здавалося б, звичайне село, але цей монумент Стефанику в центрі села, оновлений народний музей із особливою доволі модерною експозицією, садиба Стефаника, Стефаниківські могили – ніби цілий меморіал, збережені кам'яні хрести на кладовищі – відновлені, помальовані – ніби нагадують про чутливі Стефаникові сюжети. Справді цілі локації оригінально відновлені і вод-

ночас зберігають історико-культурну цінність.

– Що найбільше запам'яталося Вам під час святкування ювілею?

– День був багатий на нові знайомства – з науковцями, народними депутатами, консулами, громадськими діячами та пересічними відвідувачами і задокументований у багатій фотоколекції.

– Чи пам'ятаєте Ви, коли вперше ознайомилися з творчістю Стефаника? Які враження у Вас залишилися після цього?

– Напевно, як і більшість із нас, ознайомився з творчістю В. Стефаника у школі. Добре запам'ятав його славнозвісну новелу «Камінний хрест», село його народження – Русів на Снятинщині. Ніколи раніше там не був. Тому, звичайно, приємно, що відкрив його для себе у ювілейний травень 2021-го і саме у такий спосіб.

Інтерв'юерка Віталія Козуч

НАБИТОВИЧ ІГОР ЙОСИПОВИЧ:

«Саме в XIX столітті завдяки таким письменникам, як Стефаник, українська культура відроджується»

Ігор Набитович – доктор філології габілітований, доктор філологічних наук, професор Університету імені Марії Кюрі-Склодовської у Любліні

– Коли Ви вперше ознайомилися з творчістю Василя Стефаника?

– Звичайно, у школі. Я навчався в шахтарському містечку Стебник біля Дрогобича. Туди з'їжджалися з усього Ра-

дянського Союзу. Може видатися дивним, але українську літературу і частково мову в СРСР спеціально викладали так, щоб їх не хотіли вивчати. Тобто щоб учням це не було надто цікаво. Більше уваги приділяли вивченню російської мови і літератури. Українська література була доволі маргінальною. Саме тоді у мене був перший етап ознайомлення з творчістю Стефаника.

– Чи пам'ятаєте, яким Вам його презентували у школі?

– Борцем за народне щастя. Хоча важко сказати, що він був саме ним. Він був українським націоналістом. Ця людина бачила весь розпач українського народу, який ще не сформувався. В період, коли Стефаник починав писати, ми були бездержавним народом. Ми дуже давно втратили державу і на той час були селянською нацією, але не єдиною такою, бо в Європі було чимало народів, які теж втратили свої еліти і державу. Це – словенці, словаки, хорвати, серби. Була ще одна проблема – втрата української еліти, яка розчинилася серед інших народів і почала працювати на їхню культуру. Найбільша частина сполонізувалася, інша частина зрумунізувалася, ще інша – змадяризувалася, а велика частина зрусифікувалася. Чому тут важливо говорити про еліту і як це стосується Стефаника? Це важливо, тому що еліта замовляє і реалізує мистецький культурний продукт. У світі споруджено чудові собори, замки. В Україні майже всі вони втрачені, бо це була дуже бідна територія, яку просто експлуатували. Починаючи з XIX століття з'являється прошарок людей, які здобувають освіту у провідних європейських університетах. Ця еліта починає національне відродження. Тобто, якщо говорити про сусідні народи, наприклад поляків, угорців, росіян, то вони мають свою еліту, яка працює на культуру свого народу. Бездержавні народи у XIX столітті починають з інтелігенції, із синів простих селян, які йдуть вчитися в університети. Чому Стефаник пішов вчитися? Бо його батько був досить

багатий і міг дати синові освіти. Студенти з України ознайомлюються зі світовою культурою, з європейською культурою і починають творити свою – українську – культуру. Саме в ХІХ столітті завдяки таким письменникам, як Стефаник, українська культура відроджується. Коли в Європі починає з'являтися межа між реалізмом чи позитивізмом, приходить ціла плеяда українських письменників, які руйнують народницькі стереотипи, і починається епоха модернізму. Очевидно, що Стефаник десь стоїть на цій межі народницької літератури й епохи модернізму.

– У школі Вам викладали одне, а як Ви почали сприймати письменника вже в дорослому віці?

– Далі я навчався у середовищі, яке не вельми цікавилося літературою, культурою, бо це був фізико-математичний факультет. Тут постать Стефаника починає з'являтися періодично, адже я знав, що цими вулицями, якими я ходжу в Дрогобичі, ходив і Стефаник. Потім, коли я вступив на українську філологію, прийшло розуміння, наскільки Стефаник є глибоким майстром слова, професійним стилістом. Йдеться про його особистий стиль, який притаманний виключно йому. Тобто Стефаник бере якусь подію і за допомогою надзвичайно скупих засобів мови формує величезну трагедію. Кожна його новела – це трагедія однієї людини або кількох людей. Зруйновано світ, зруйновано те, чим людина живе. Знаковою для мене стала новела «Камінний хрест».

– Як сказав ректор Прикарпатського університету, ті, хто читають Стефаника поверхово, не бачать його глибини і сприймають як депресивного письменника. Яким чином його читати і як пояснювати?

– Це приходить з професіоналізмом. Йдеться про літературознавчий та мовознавчий погляди. Коли людина стає фахівцем, вона починає поступово бачити за речами глибші моменти, підтексти, певний символічний світ творів. Коли я поставив собі за мету подивитися, що є у цьому

творі – «Камінний хрест», то побачив другий план. Це новела про смерть, про похорон. Тобто цей виїзд за кордон є церемонією похорону. Він повністю повторює все те, що відбувається, коли людина помирає. Вся ця новела є прощанням. З цього розуміємо, що людина живе певним життям, приходить до межі свого життя вже у зрілому віці, і тут виникає така ситуація, що на цьому потрібно поставити хрест. Чому цей хрест камінний? Щоб він був тяжким. Поставити хрест і починати життя заново. Виїзд за кордон є тим самим. Людина покидає рідну землю, все, що вона тут любила. У творі часто згадується тяжка дорога на той горб, куди герой везе хрест, ті муки, які він переживає як людина. Вважається, що всі померлі мають якийсь інший досвід, що вони знають більше, ніж ми, бо заглядають за межу, отримують нові знання.

– Чи помічали Ви такий прихований план в інших новелах?

– Переконалий, що він є всюди. Тут не для тексту, а для порівняння. От зверніть увагу, що можна було б проводити паралель між новелами Стефаніка і твором Кобилянської «Земля». Ми собі думаємо: що там цікавого? Коли ж спробувати заглибитися, то знову ж таки є інші плани. Що пов'язує тут Ольгу Кобилянську із Стефаніком, то це символізм. Все, що об'єднує цю нову літературну інтелігенцію кінця XIX – початку XX століть, – це символістське світобачення, яке створює цей другий, прихований план.

– Якщо, читаючи твір, ми сприймаємо його доволі поверхово і не можемо більше заглибитися, то, може, варто знайомитися з ним вже у свідомому віці, до прикладу, в університеті?

– Мабуть, так. Школа покликана формувати національно свідому людину. Тобто дитину, яка розмовляє рідною мовою, відчуває тяглість традиції від минулого та має уявлення про культуру свого народу. Вона не повинна почуватися сиротою серед інших народів. Коли ми говоримо про

шкільну програму, то в ній є певні елементи, яких ми мусимо дітей вчити. Говорю це як педагог зі шкільним стажем. Тільки так формуються елементи національної свідомості. Останнім часом говориться, що література є допоміжним елементом для історії. Ще у XX столітті були історики, які більше уваги приділяли вивченню історії простого народу. І тут література XVIII–XIX століть стає дуже важливим чинником для вивчення звичаїв, традицій. Вони можуть змінюватися, руйнуватися. Цей культурний простір сформований такими людьми, як Василь Стефаник, Ольга Кобилянська, Леся Українка, Іван Франко. Вони підняли українську культуру до рівня європейської.

– Як донести це до аудиторії?

– Треба мати повноцінну Українську державу, якої ми ще не маємо. Чому? Тому що всі ці засоби впливу нині є у людей, які виховані на абсолютно іншій культурі.

– Виходить якесь замкнуте коло. Повинно ж бути якесь розв'язання проблеми?

– Замкнутого кола немає, адже ми сьогодні в значно кращій ситуації, незважаючи на те, що до влади вкотре приходять не українська еліта. Але якщо повертатися до XIX століття, то це був найтрагічніший період, і мені досі важко зрозуміти, як ми тоді вижили та збереглися як народ при тому, що жили в різних державах з різними ментальністю і традиціями. Ми не сформовані так, як інші країни, які мають свою еліту і не втратили свою державу. Стефаник бачив нашу національну трагедію, може, тому й новели його такі гнітючі. У державних народів рівень життя значно вищий, вони не дозволяють себе розчинити і бути чорноземом для інших народів. Наприклад, польська еліта в XIX столітті в Галичині, на Київщині, Брацлавщині, частково на Волині створила величезні маєтки з картинними галереями. Перепрошую, а за чий рахунок вони жили? За рахунок тих селян, які їх оточували.

– Чи є сучасні письменники, яких можна порівня-

ти зі Стефаником?

– Є, звичайно. Почнемо з Марії Матіос, яку вже охрестили «Стефаником у спідниці». Знаєте, сталося так, що я був першим і останнім літературознавцем, який писав вступну статтю до збірки її творів. Я мав з нею кілька тривалих розмов з того приводу. Стефаник писав дуже короткі новели, а Марія Матіос на основі сконцентрованої новелістики творить значно більше. Я бачу в цьому величезний розвиток. Останній роман Марії Матіос, який називається «Букова земля», – це тисяча сторінок. Цей роман побудовано як низку жіночих коралів, і кожна частинка – це, умовно кажучи, новела Стефаника, але вже в новій інтерпретації. Також певні моменти бачу в Оксани Забужко у «Музеї покинутих секретів». Там є моменти високого трагізму і концентрації матеріалів художнього тексту, але в малій частині. Головна ідея новелістики Стефаника не померла, вона бринить у сучасній українській літературі, але її треба відчутти. Як казав один чоловік, «треба прикласти вухо до землі і почути, як йде велика армія».

– Чи можна говорити про культ Стефаника в польській культурі?

– Культу Стефаника в польській культурі немає, бо вона є самодостатньою. Щоправда, Стефаник є однією з тих постатей, яку ми можемо показати полякам. Він перекладений польською мовою в дуже різних варіантах. Власне, це постать, яка була близькою до кількох відомих польських модерністів. Вони до певної міри протиставляються, бо Краків на той момент був простором зустрічі, умовно кажучи, української та польської культур. Творчість Стефаника показує, що українська культура вже на той момент повністю вирівнюється з польською і дає не гіршу за польську художню продукцію. Для польської культури Стефаник є до певної міри екзотикою.

– Якщо порівняти твори Стефаника із творами

польських письменників XIX століття, чи можна говорити про певні паралелі, відмінності?

– Василя Стефаника можна порівнювати з Владиславом Реймонтом – лавреатом Нобелівської премії. У Реймонта є роман, який називається «Мужики». Він перекладений українською, виданий на початку 50-х років минулого століття. Я прочитав цей текст українською та польською і можу сказати: він близький до новелістики Стефаника. Це порівняння є однозначним, бо польська культура XIX століття закорінена у селянський простір також. Чому ж Реймонт отримав Нобелівську премію, а Стефаник і Франко не отримали? Вся проблема в бездержавності нації. Тобто державні народи мають потужніше представництво у світі. Ми і війну програли тому, що не мали такого державного досвіду, як поляки.

До речі, тут література дуже тісно пов'язана із суспільним розвитком.

– Зараз нам вдалося це надолужити?

– У літературному плані – так, але в економічному розвитку від Польщі досить відстаємо. Можу це сказати як людина, яка вже двадцять років живе там. Сьогодні українська література дуже цікава для Польщі, і це стосується не тільки Стефаника, бо це вже минула епоха. Якщо ми говоримо про рівень продукту, який українська культура може запропонувати Польщі, то він доволі високий. Це стосується не тільки Польщі, а й усієї Європи. Сучасну українську літературу можна представляти всюди не соромлячись.

Інтерв'юерка Ілона Шевченко

ОСАДЧУК РОМАН МИХАЙЛОВИЧ:**«Це наша пам'ять тривіка та
глибоке коріння»**

*Роман Осадчук – директор комунального закладу
«Центр культури і мистецтва»
Городенківської міської ради*

– Чи на належному рівні сьогоднішнє святкування? Як Вам видається?

– Про належний рівень не беруся казати, але свято нам потрібне, і побільше б таких свят. Це засвідчує нашу глибоку пам'ять, наше тривке коріння. Якщо ми забудемо і не будемо збиратися на таких подвір'ях, на таких обійстях, де народились наші національно-духовні генії, наші патріоти, особистості, які прославили нас, якщо забудемо вчорашній день, то не будемо мати майбутнього.

– Чим пам'ятний для Вас цей день урочистостей?

– Це дуже важливий для нас день, тому що ми зібрались, об'єднались, пригадали, поспілкувались, почитали вірші, прозу та згадали ім'я, яке увіковічилось в історії. Та для молоді це майбутнє. Знання та пам'ять, яку ви отримали сьогодні від педагогів, – це завтрашній день. Ви, молодь, принесете цю інформацію в майбутнє та скажете, що є на світі село Русів, де жив і творив колись Василь Стефаник.

Інтерв'юерка Ярина Шкурат

ПИЛИПЧУК СВЯТОСЛАВ МИХАЙЛОВИЧ:**«Творчість Стефаника
була новим словом у літературі»**

*Святослав Пилипчук – доктор філологічних наук,
професор кафедри фольклористики імені Філарета Колесси
Львівського національного університету
імені Івана Франка*

– Чи відповідає свято нормам європейської культури? Чи задоволений був би Стефаник таким нашим святкуванням?

– Звичайно, Стефаник не дуже любив такі гучні заходи, але, думаю, був би задоволений. Тому, що сьогодні тут є люди, які люблять Стефаника, люблять його творчість, люблять українську літературу. Я гадаю, що цей захід є кроком назустріч Стефанику для того, щоб наблизитись до пізнання глибокої художньої спадщини, адже його творчість – це унікальне явище у світовій літературі.

– Чи можна запримітити нові тенденції в аналізі творчості Стефаника?

– Дослідники, науковці завжди кажуть: постать краще пізнається з відстані часу. Я думаю, що пізнання Стефаника з того часу, який ми зараз маємо, є набагато глибшим, набагато ґрунтовнішим. Творчість Стефаника була новим словом у літературі. Явилася та людина, той автор, який зумів двома-трьома словами зачепити за живе, розповісти все те, що хотіли розповісти інші, але не могли так глибоко, змістовно і влучно сказати. А Стефаникові це вдавалося. Ну й сучасні дослідження мають добре підґрунтя. Творчість Стефаника – це вже тривке підґрунтя, але яке ще й досі на опрацюванні. І тому сучасний дослідник має можливість краще пізнати Стефаника завдяки опрацюванням наукових праць своїх попередників.

– Сьогодні на віче ми почули стереотип, нібито Стефаник писав якось депресивно...

– Про це вже неодноразово було мовлено. Дехто справді сприймає творчість Стефаника як песимістичну, де йдеться лише про трагедії, про щось справді дуже притлумлене. Насправді всі дослідники, які ґрунтовно його читають, відзначають, що у нього завжди посеред цієї темряви є світлість. І цей оптимізм прострумовує в кожному його творі. Він сам любив життя, любив жити, любив людей, спілкування. У кожному із цих творів змальовується трагічна ситуація, але вихід із цієї ситуації є, і основа, мабуть, є: те, що Стефаник – гуманіст. Він любить людей, у своїй творчості це неодноразово демонструє. Людина, яка любить людей, завжди знаходить вихід у прекрасне. У Стефаника це також є. І на прикладі творів можна це сказати. Я сьогодні запропонував тему про його давню мелодію. Як до нього додому приходять колядувати, як він уперше чує коляду. Ця коляда адресована йому, в ній його порівнюють із рицарем, і вона запала йому в серце. Це відчуття цього лицаря, ідеального духу для нього залишилось спогадом, який він виклав у новелі.

– Ми часто чуємо, що творчість Стефаника вічна. Чи можете Ви роз'яснити, чому вона вічна?

– Справді, є такі письменники, які можуть і вміють. Бог наділив їх таким талантом, даром у своїх творах порушувати теми, які поза часом. І Стефаникові вдалося це зробити унікально точно й вдало. І дослідники це відзначають. З цим важко не погодитись. Він зумів через образи своїх односельців, образи тих людей, які його оточували, показати проблемні теми життя всього людства. І якщо досі у творах письменника людство впізнає свої проблеми, своє життя, то, звичайно, цей твір буде цікавий. Тому Стефаник актуальний досі та буде актуальний через багато років. І не тільки своєю тематикою, а й способом подачі матеріалу, адже це унікальний спосіб – тонко, влучно, до самої глибини передати те, про що кожен з нас думає так чи інакше.

– Чи не вважаєте спосіб передачі Стефаниківських ідей занадто абстрактним: немає влучних образів, немає прив'язки до часу?

– В жодному разі ні! Реалії часу в нього зображені дуже колоритно, дуже яскраво, і образність у нього цікава, і зовсім він не абстрактний, він, навпаки, дуже реалістичний, тобто Стефаник колоритний.

Інтерв'юерка Діана Прокопів

ПІХМАНЕЦЬ РОМАН ВОЛОДИМИРОВИЧ:

***«Про актуальність Василя Стефаника нині
можемо говорити багато та з різних поглядів»***

*Роман Піхманець – доктор філологічних наук, професор
кафедри української літератури Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

– З чого почалося Ваше ознайомлення із творчістю В. Стефаника?

– Природно, що коли я перейшов працювати в Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, то головним напрямком моїх наукових зацікавлень стала духовно-творча діяльність патрона університету і, зокрема, секрети його новелістичної майстерності. Публікації у фахових виданнях поступово переросли в монографії «Іван Франко і Василь Стефаник: Взаємини на тлі доби» (Львів, 2009) й «Із покутської книги буття: Засади художнього мислення Василя Стефаника, Марка Черемшини і Леся Мартовича» (Київ, 2012).

– А раніше як Ви прийшли до Стефаника, як досліджували творчість?

– Вивченню творчої особистості Василя Стефаника були присвячені моя дипломна робота і перша наукова публікація. А працюючи над дисертаційним дослідженням з проблем психології художньої творчості, я значною мірою опирався на художньо-творчий досвід покутського новеліста. Річ у тому, що з'ясування проблематики психології творчості ефективне тоді, коли є відповідна джерелознавча база, насамперед свідчення художників слова про особливості їх творчої праці. Стефаник же належав до тих авторів, які охоче ділилися з друзями, колегами та читачами таємницями творчої лабораторії. Тому природними були апеляції до його письменницького досвіду.

У нотатках «Під вражінням вистави «Землі» Василь Стефаник зізнавався, що боїться за одного свого героя (Івана з «Кленових листків»), бо все здавалося йому, «що це не був правдивий чоловік, а так нахапаний з усіх усюдів». Такими «нахапаними з усіх усюдів», тобто усталеними на вивченні окремих і часто далекими один від одного аспектів художньо-творчого доробку, мені виглядає багато досліджень про класиків української літератури.

Хай там як, а видатні майстри художнього слова – це завжди естетично вивершена система, внутрішньо цілісна і міцно злютована, в якій окремі елементи не просто взаємопов'язані, а структурно підпорядковані один одному і визначають, наповнюють змістом один одного. Тому, з'ясовуючи мистецьку своєрідність Василя Стефаника, як і його літературних побратимів Марка Черемшини та Леся Мартовича, я намагався віднайти ту основу, на якій постало «своє царство» нашого новеліста і яка визначала й формувала згадану цілісність. У підсумку я дійшов переконання, що засади його художнього мислення пов'язані з міфологічно-ритуальними засновками. Відтак саме вони так чи так зумовлювали змістовно-концептуальне осердя Стефаникового художнього мислення, символіку конкретно-чуттєвих образів і внутрішньоструктурні залежності.

– Ми знайомі з Вашою публікацією про твір Стефаника «Камінний хрест». Розкажіть про її написання.

– Дослідження «Камінного хреста» постало, власне, в контексті осмислення засад художнього мислення Василя Стефаника і стало одним із його аналітичних складників – обґрунтування концепції з погляду динаміки внутрішніх структур тексту. Мова не про зовнішню (поверхнево) видимі процеси й переживання, не про коливання драматичної напруги чи трагічного настрою, а про структурні залежності, внутрішню опозиційність антиномічних пар, як-от доля і людська воля, життя і смерть, фатум, приреченість людського існування і власна ініціатива героя і, відповідно, їх поступове осереднення, «зближення», «примирення». Це дозволило простежити, як у художньому світі письменника відбувається поєднання конкретно-чуттєвого плану зображення з уселюдськими, універсальними смислами. Адже від появи його перших оповідань і новел почалися дискусії про те, що в нього є визначальним: предметний чи метафізичний код, реальний чи модерністський тип творення. Свого часу Михайлина Коцюбинська висловила продуктивну думку про те, що в художньому світі новеліста «геніально знайдено міру зосередження загальнолюдського в конкретній, соціально, національно й психологічно визначеній людській особистості». І мені йшлося про те, аби не просто експлікувати заявлену тезу, а й визначити основу, на якій здійснюється відповідний художньо-творчий синтез і на якій відбувається «зустріч» різнопланових смислових і зображально-виражальних течій. Це вдалося виходячи з міфологічних засад художнього мислення Василя Стефаника, бо подібно моделювалися різні мислені системи в первісних суспільствах, зокрема узгодження і впорядкування антиномії «природи» і «культури».

– Чи працюєте над новими проєктами, присвяченими життю і творчості Василя Стефаника?

– Готуючи до друку нове зібрання художніх текстів Василя Стефаника і працюючи з його рукописами й прижиттєвими виданнями, я звернув увагу на цікаву закономірність чи, радше, творчу настанову: у процесах творення і при підготовці художніх зразків до передруку автор особливу

увагу приділяв елементам мікропоетики: стилістиці і «поетичному синтаксису», тобто окремим словам і виразам, їх звучанню, розділовим знакам, їх емоційно-експресивному зарядові, вважаючи, що в таких «дрібницях», окрім суто художнього ефекту, закодовано і життєву філософію, і менталітет, і віковично-глибинну історію, й емоційно-психологічні характеристики. Важливе, а часто й визначальне значення для його творчого мислення мало, таким чином, те, що фахівці називають суб'єктивним тоном оповіді. Бувало, що й матеріал відповідний траплявся, і кут зору на нього викристалізовувався, а творчий процес, як кажуть, не йшов. Доконечним для нього було у першій же фразі чи абзаці вловити словом, звуком, ритмічно-інтонаційними структурами потрібний йому тон. І якщо домагався цього ефекту, тоді вже починалося для нього справжнє творче дійство. Тому надалі хотілося б детальніше зупинитися на цьому аспекті творчого мислення й поетики Василя Стефаника.

– Чому літературну техніку Василя Стефаника називають новаторською?

– Про новаторство художнього слова Василя Стефаника першим завів мову Іван Франко, який, власне, започаткував наукове стефаникознавство. Дискутуючи із Софією Русовою про «старе й нове» в тодішній українській літературі, він заперечував думку дослідниці, буцімто «молоді» вирізняються тим, що розширюють тематичні обрії нашого письменства й урізноманітнюють типи характерів із погляду їх соціальної й національної природи. Ні, доводив Франко, їх новаторство полягає в принципово іншому способі тлумачення тем і в літературній манері, а властиво в новому способі світобачення і відчуття життєвих фактів. З огляду на це їх творам властиві інші «вихідна точка», «мета» й «техніка»: не навколишня дійсність у її найрізноманітніших проявах, а людська душа та її порухи в тих чи інших (найчастіше кризових) ситуаціях; тому вони відразу там ніби засідають і, як магичною лампою, подають відповідне освітлення, змінюючи при цьому систему жанрів, змістові

й сюжетно-композиційні домінанти і внутрішню організацію тексту. А найвидатнішим представником нової генерації українських письменників він називав власне Василя Стефаника. Більше того – саме він започаткував оте новаторське письмо, «вибухнувши» наприкінці 1897 року на сторінках чернівецької «Праці» низкою новелістичних структур нової художньої якості. Бо якщо інші автори, як, приміром, Леся Українка, Михайло Коцюбинський чи Ольга Кобилянська, мали за собою більший чи менший період творчого становлення й учнівства в «старій» літературі, через що й ефекту по-справжньому новаторського їх публікації не мали, то Стефаник буквально першими друкованими творами засвідчив художню неординарність і самобутність, причому зробив це настільки майстерно, досконало й вишукано, що відразу ж став в один ряд із кращими майстрами світового письменства.

Таким чином, Іван Франко настійно проводив думку про творчість Василя Стефаника як мистецтво форми. А це, як відомо, становить прерогативу і прикметну ознаку модерністського типу творчості, для якого домінантним і визначальним було завдання не що, а як висвітлювати життєві чи душевні факти і явища. Звідси й відповідні атестації та дефінітивні означення: «абсолютний пан форми», «правдивий артист із Божої ласки», «може, найбільший артист, який появився у нас від часу Шевченка» і т. ін. Правда, те перше покоління українських модерністів не легковажило, а тим паче не уникало змістових аспектів художньої реальності, аби довести, що мистецтво є самодостатнім і може мати значення без додаткових, «службенських» функцій, та все-таки визначальним у красному письменстві визнали форму, естетичні преференції. І саме питання художньої якості, секретів художньої майстерності повинно бути, на мій погляд, на передньому плані, коли йдеться про феномен Василя Стефаника.

– Чому Стефаник нині актуальний, на Вашу думку?

– Про актуальність Василя Стефаника нині можемо говорити багато та з різних поглядів. Його художній текст

побудований так, що кожен читач у ньому знаходить те, що відповідає його естетичним смакам, життєвому досвіду й принципам, інтелектуальному рівневі і т. ін.: одному, приміром, цікавий сам уже життєвий матеріал, що лежить в основі його творів, інший звертає увагу на екзистенційно-психологічні виміри, а третій «смакує» в художніх тонкощах і нюансах. Звідси й могутній рецептивний потенціал його творчості, а відтак й актуальність її «для всіх» і в різні часи.

Змістовно-концептуальні ж засновки такого становища зазначив ще Іван Франко, коли писав, що ті драми й трагедії, які змальовує новеліст, мають психологічне походження і можуть у тому чи іншому варіанті повторитися в житті кожної людини, зокрема й нашого сучасника. А якщо казати конкретніше, то їх визначають дилема долі й людської волі, людина у визначеному долею буттєвому просторі, перед своєю фатальною приреченістю, часто жорстокою й немилосердною. «Припис» долі завжди стояв і стоїть перед кожною людиною, і вона повинна зробити свій вибір, а в певному сенсі навіть стати понад нею і, зрештою, залишитися людиною за будь-яких обставин. Через те біль і переживання такої кульмінаційно-межової екзистенційної ситуації часто творить із Стефаникових персонажів власне героїв.

З іншого боку, може слугувати взірцем нині, коли чимало авторів більше пишуть, ніж думають, а буває, що й не читають написаного, ставлення Василя Стефаника до літературно-художнього чину і загалом до творчості як такої, що була для нього не просто естетичною, а етично-естетичною категорією. Маючи тонке естетичне чуття, він не дозволяв собі лукавити чи загравати зі словом і друкувати літературні твори низької художньої якості. Зізнавався приятелям і читачам, що, аби дати пів аркуша друку, мусять списати тисячу сторінок. Звісно, у сказаному є перебільшення, і вислів значною мірою фігуральний, та в основі правдивий.

Говорячи про актуальність художнього слова Василя

Стефаника, можна вказати й на деякі конкретніші і «зовсім сучасні» факти. Однією з основоположних, засадничих онтологічних настанов новеліста було визнання жертви як принципу постання нового, зокрема (а в ціннісному значущому насамперед) в національно-державницькому плані. У новелі «Сини» вона набуває значення буттєвої максими. Син вирушає в січові стрільці і пояснює батькові: «Тату, каже, тепер ідемо воювати за Україну. – За яку Україну? – А він підоймив шаблев груду землі та й каже: Оце Україна, а тут, – і справив шаблев у груди, – отут її кров; землю нашу ідем від ворога відбирати. Дайте мені, каже, білу сорочку, дайте чистої води, аби-м обмився, та й бувайте здорові». Тоді «простий» покутський газда нагадує, що в нього є ще менший син, і він обох посилає на святе діло, аби «воріг з цього коріння її не віторгнув у свій бік». І нині, коли ворог-супостат вкотре намірився «віторгнути [Україну] у свій бік», ця ідея актуалізується, мабуть, як ніколи.

Інтерв'юерка Уляна Мокринчук

Нове видання прози та епістолярію Василя Стефаника

СИЧ ОЛЕКСАНДР МАКСИМОВИЧ:**«Його геніальність походить із закоріненості в народ»**

*Олександр Сич – доктор політичних наук,
голова Івано-Франківської обласної ради*

– Коли Ви зацікавилися Стефаником?

– Усвідомлено – тепер, мається на увазі – в дорослому віці, а неусвідомлено – у школі, як і кожна українська дитина.

– Сьогодні було багато сказано про нашого новеліста. Які ж його риси імпонують Вам?

– Найбільш імпонує загострене почуття справедливості. Можливо, тому, що я такий самий, і будь-який прояв несправедливості мене дуже вражає. Я вже 30 років у політичному процесі, але кожного разу якийсь негатив зустрічається. Стефаник написав десятки новел, та кожна з них побудована на сюжеті несправедливості і біди.

– Яка новела справила на Вас найбільше враження?

– Важко назвати якусь одну, адже можна було б класично сказати про «Камінний хрест». Дуже гарна новела, яку виділив, – «Побожна». Твори Стефаника неможливо читати без перерви, бо коли ти читаєш півтори-дві сторінки, а далі переходиш до наступної, то тебе завжди буде переслідувати образ попередньої, тому треба новелу прочитати і на тому зупинитися.

– У чому ще проявляється геніальність письменника, як Ви вважаєте?

– Його геніальність походить із закоріненості в народ. Він жив серед людей, писав про них, виховувався там, бачив їхні болі, трагедії. І незважаючи на те, що був із замож-

ної сім'ї, доволі біднував.

На мою суб'єктивну думку, є три знакові події і поста-ті, які відображають силу нашого Прикарпатського краю. В українській загальній історії це Галич – столиця могутньої держави, в українській культурі – Василь Стефаник, в українській політичній історії – Степан Бандера. Якщо Стефаник глибоко, крізь призму справедливості відобра-жав несправедливість щодо українського народу, то Бан-дера доклав максимум зусиль, аби цю несправедливість виправити.

Можу лише сподіватися і бажати, аби Україна мала по-більше «стефаників», які б відображали болючу правду ни-нішнього існування українського народу, і побільше «бан-дер», які б цю несправедливість поборювали.

Інтерв'юерка Юлія Щербій

СОЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР МАРКІЯНОВИЧ:

***«Стефаник існував у моєму житті
у формі своєрідної емблеми»***

*Олександр Солецький – доктор філологічних наук, професор
кафедри української літератури Прикарпатського націо-
нального університету імені Василя Стефаника*

**– Як Ви оцінюєте новий формат наукового кон-
гресу?**

– Позитивно і з великим інтересом стежу за його перебі-гом. Це європейська практика проведення живих наукових дискусій у формі полілогічних обговорень. Усі сьогодниш-ні панельні доповідачі – відомі українські вчені та митці,

актори та письменники – з різних горизонтів оцінюють творчість та життя Василя Стефаника. Модераторами секцій також є досвідчені науковці, які координують жвавість, ритм та проблематику дискусії, що робить такий формат більш темпераментним та змістовним.

– Чи були труднощі в організації цього дійства?

– Особливих труднощів не було, адже завчасно було створено ефективний колектив з науковців нашого університету, кафедри української літератури, кожен виконував свій шмат роботи, докладався до спільної справи. Можливо, трохи заважали «ковідні» обмеження, але не суттєво.

– Який задум Ви вкладали в таку оригінальну гру-вікторину «Шлях Василя Стефаника»?

– Насамперед ми разом з колегами прагнули популяризувати творчість та життя Василя Стефаника, історичні, культурні контексти його доби серед молоді, школярів та студентів, загалом усіх, кому цікава національна література та історія. Для цього обрали популярну нині ігрову комп'ютерну форму такої репрезентації. Гра – дуже давня і мегапопулярна форма соціалізації на різних рівнях, як стверджував Йоган Гейзінга, ігрові форми лежать в основі народження та розвитку культури, моди, освіти тощо. Ігровий формат захоплює та заохочує, отож зацікавлює, спонукає до пізнання та навчання. Гра «Шлях Василя Стефаника» поєднує візуальні та вербальні системи творення навчальних завдань. Має п'ять рубрик, питання побудовані у тестовій формі, співзвучно до завдань ЗНО, може використовуватись як навчально-методичний додаток у школі під час вивчення творчості Василя Стефаника. Дуже зручно для вчителя, використовуючи ресурси гри, можна провести урок у новій, нестандартній формі, навчати та оцінювати своїх учнів.

– Насамкінець: Стефаник у Вашому житті?

– Для мене це давня історія. Напочатку Стефаник існував у моєму житті у формі своєрідної емблеми, що з'являлась на різних етапах у моєму світі, яку я більше несвідомо, аніж свідомо розкодував для себе. Спершу я навчався в Коломийській середній школі імені Василя Стефаника, колишній гімназії, у якій свого часу навчався наш письменник, тож Стефаник зринав опосередковано як меморіальний знак, щорічні вшанування пам'яті про Стефаника поступово розкривали тоді його складний для мене образ. Одного року навіть «грав», був в образі малого Стефаника, що готувався до мандрування у Коломийську гімназію, під час одного з таких загальношкільних дійств. Це запам'яталося особливо, бо було непростим завданням сценічного перевтілення у Стефаника, а також перше пізнання того, як він реагував на навчальну гімназійну муштру, загалом на будівлю та школу, дидактичну атмосферу, у якій навчався тоді я. Далі навчався у Прикарпатському університеті імені Василя Стефаника, у ті ж часи познайомився зі своєю дружиною, яка тоді теж мешкала на вулиці Василя Стефаника. Опісля уже працював і працюю у Стефаниковому університеті.

Стефаникові почав довіряти ще у школі, насамперед через батька, який любив перечитувати його тексти, бо у них бачив дуже добре відтворену картину і його дитячого світу. Стефаник для мене – великий майстер «форми» у всіх сенсах, що можемо пов'язати із цим словом – форми вислову, тексту, стилю, оцінки життя людини тощо.

Інтерв'юєрка Юлія Павлюк

ТИМКІВ ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ:**«Стефаник дуже актуальний сьогодні»**

*Василь Тимків – кандидат наук з державного управління,
доцент, директор Івано-Франківської обласної
філармонії імені Іри Маланюк*

– Чи актуальна постать Стефаника нині?

– Думаю, що Стефаник, будучи одним із передових представників національної культури свого часу, дуже актуальний і сьогодні. Це та постать, яку кожне покоління українців має постійно відкривати для себе, адже щоразу в іншому контексті, іншому часовому відрізку його ідеї відчитуватимуться і сприйматимуться по-новому.

– Який Ваш найулюбленіший твір письменника?

– Моїм найулюбленішим твором є, звичайно, «Камінний хрест», який я читав ще в шкільні роки. Але те враження, яке справив на мене цей твір, було дуже сильним і приголомшливим, що аж залишилося зі мною до сьогодні.

– Що можете побажати з нагоди дня народження Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у день народження патрона?

– Прикарпатський університет, якому понад 80 років, носить ім'я Стефаника. Це дуже почесно, що і засвідчив сьогодні ректор університету Ігор Цепенда, а також потужна програма Міжнародного конгресу. Це робить університету дуже добру українську та європейську промоцію. Творчість Василя Стефаника – це пам'ять про нас самих. Будемо його читати, знати – будемо і себе більше розуміти. Того і бажаю всій молоді Прикарпаття!

Інтерв'юерка Роксолана Михайлишин

ФЕДОРАК ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ:

«Стефаник показав свою місію – рвати ті пута, змінювати ситуацію, виходити на новий рівень і йти вперед»

*Володимир Федорак – кандидат історичних наук,
начальник управління культури,
національностей та релігій Івано-Франківської
облдержадміністрації*

– Сьогодні багато йшлося про Василя Стефаника, про його людські і творчі якості. Які його цінності хотіли б наслідувати?

– Насамперед величезну працездатність, колосальну енергію, яку він сповна витрачав для розвитку української культури та добра свого краю. Він був цілеспрямованою людиною, душею компанії, мав багато різних талантів і водночас умів співпереживати. Писати твори так глибоко, як він, повинна людина не просто талановита, а та, яка вміє переживати такі емоції. Тому я хотів би мати ці риси: вміння збагнути людину, відчувати ті емоції на різних рівнях. Ну і головне – досягти такого результату, адже Василь Стефаник відомий на всіх континентах світу. Його твори перекладено більш ніж двадцятьма мовами світу.

– На Вашу думку, чи є хтось з літераторів схожий на Стефаника?

– Ну, розумієте, він самотній. Якщо розглядаємо творчість, до прикладу, Лесі Українки, то вона написала доволі різнопланові твори – поезії, драми, публіцистику. А от Стефаник у плані новелістики неординарний, бо у всіх новелах показав дуже складні людські долі наших краян, драматичні соціальні і суспільно-політичні процеси. Водночас у нього були побутові речі, і ви знаєте його сарказм, коли він описував наші моральні вади. Він писав новели, кожна з яких як окрема книга та історія.

– Усі знають Стефаника як художника слова, а які ще характерні сторони були у його житті?

– Очевидно, він громадський діяч, народний дипломат, і, власне, будучи послом до парламенту, захищав інтереси простих людей. Уявіть собі, щоб у наш час адвокат, не маючи зиску, захищав людей, які не можуть оплатити його роботу. Він розумів чудово, що це його місія.

– А як щодо лікарської кар'єри?

– Ну, не склалася йому лікарська справа, але він з цього приводу не дуже переймався. Ця людина несла свій хрест і побудувала своє життя таким чином, що виконувала функції національно-духовного будителя, народного адвоката для людей. Він був культурологом і митцем, який поширював українську культуру не тільки на рівні свого повіту, а й на рівень Австро-Угорщини, Польщі тощо. Крім цього всього, був колосальним просвітянином, активним поборником всього українського.

– Що найважливішого зображував Стефаник у своїх творах?

– Найважливіше – це доля українського народу, її трагізм і велич. Ще показав свою місію – рвати ті пута, змінювати ситуацію, виходити на новий рівень і йти вперед.

– Оскільки ми є студентами Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, що б Ви побажали у цей день усьому студентству?

– Насамперед бажаю своїм дорогим друзям мирного неба над головами. Щороку такого горизонту, щоб ви реалізовували себе якнайкраще. Це для того, щоб ви, як молоде, талановите, прекрасне покоління, розбудовували економічно й духовно багату, політично незалежну, культурно розмаїту Українську державу. Звичайно, міцного здоров'я – як фізичного, так і духовного.

*Інтерв'юєрки Юлія Щербій
та Віталія Когуч*

ХОРОБ СТЕПАН ІВАНОВИЧ:

«Василь Стефаник є тим світочем, який спонукає нас до пошуків і дає нам насагу творити»

Степан Хороб – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

– Спільно з науковцями Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ви видали низку друкованих видань з нагоди 150-річчя від дня народження Василя Стефаника. Розкажіть докладніше про ці публікації.

– Наближаючись до 150-річчя від дня народження нашого видатного земляка, ми хотіли підготувати повне видання його творів та листів. Раніше таким зібранням творів Василя Стефаника вважали тритомник, виданий Академією наук України ще у 1949–1953 роках. Але ми розуміли, що це був період комуно-більшовицької диктатури, тож очевидно, що таке видання не могло бути абсолютно повним – тоді вилучали цілі текстові блоки, видаляли, так би мовити, «незручні» уривки публіцистики та листувань.

Тож перший том – це зібрання художніх творів Василя Стефаника: новел, оповідань, поезії у прозі, а також публіцистичних та літературно-критичних текстів. Тобто цей том містить винятково виступи Василя Стефаника як художника слова, публіциста, літературного критика.

Другий том становить лише епістолярій. Колись Стефаник казав: «Вся моя література у моїх листах». І справді, через листи ми можемо побачити реального Василя Стефаника, дізнатись, як він мислив, як виникали в нього художні задуми, спонуки до діянь. Дуже важливо розуміти середовище, в якому жив і творив письменник. Також цікаво дослідити його комунікації з іншими громадсько-політичними і культурно-духовними діячами. До речі, у виданні

1949–1954 років на 100 епістолів менше, ніж ми сьогодні вмістили до цього тому, адже у той час не могло бути навіть згадки про листування Стефаника з Богданом Лепким, Михайлом Грушевським і, тим паче, з митрополитом Андреем Шептицьким.

Третій том містить переклади творів Василя Стефаника майже 20-ма мовами. Українська література потребує переосмислення на рівні іншомовного варіанта – перекладацького. Власне, через переклади новел письменника ми намагалися показати світову велич Стефаника.

А до четвертої книги цього багатотомного видання ми внесли ті збірки прози Василя Стефаника, які виходили за його життя, тобто ті, які він мав можливість редагувати, коректувати та впорядковувати. Тому читачі зможуть зрозуміти первозданність його текстів, їх непростий шлях до читача.

Звісна річ, ми прагнули до повноти, адже навіть сьогодні ще існує неопублікований епістолярій, а якщо є неопубліковані листи, то ми не можемо говорити про повноту подачі його творчості нині. Якщо ще деякі оповідки автора мають певні купюри, тобто вилучення через певні ідеологічні перепони, то ми мусимо їх поновити. І ще мусимо серйозно зайнятися текстологією його новелістики, оскільки текстологічний аспект є незаперечним при повному, академічному виданні творів Василя Стефаника. Видання творів В. Стефаника – надзвичайно важлива проблема.

– Окремо Ви видали книгу «Василь Стефаник у дослідженнях і спогадах». Як виникла ідея її створення?

– Я читав книжку «Василь Стефаник у літературній критиці та спогадах», яку ще в 1970-му році впорядкував і відредагував відомий дослідник творчості Василя Стефаника Федір Петрович Погребенник. Тоді я побачив, скільки матеріалів залишилося поза межами цього видання, адже воно було регламентоване певними ідеологічними перепонами.

нами. Безперечно, Федір Петрович знав про дослідження Богдана Лепкого чи Остапа Грицяя, але він не міг їх помістити, бо вони були під забороною. Отож я намагався заповнити ці прогалини й додав сюди велику частину тих досліджень творчості Василя Стефаника, які у силу відомих нам обставин не могли потрапити у попереднє видання. Також я додав сюди тексти, які ще в 1971 році публікувалися у Канаді, Америці та Європі. У той час їх не дуже широко використовували, адже вважалося, що на них лежить печать так званого «буржуазного націоналізму».

Я впорядкував цю книжку так, що вона складається з трьох блоків: перший блок – це дослідження українських вчених з еміграції, другий блок – дослідження материкових науковців, а третій блок містить спогади про Василя Стефаника, які не дублюються спогадами з книги, що її впорядкував професор Погребенник. Тобто ця нова книга – не перевидання. Мені важливо було створити її такою, щоб у ній не було жодних повторень. Отже, можна навіть сказати, що вона цілковито новаторська.

– Також у межах святкування відбувся Міжнародний науковий конгрес. Ви були модератором двох дискусійних панелей. Розкажіть, як усе відбувалося.

– Прикарпатський національний університет був одним із організаторів цього наукового конгресу, і наш ректор професор Ігор Цепенда завдяки своїм дипломатичним зв'язкам і зусиллям істотно посприяв тому, щоб конгрес набув статусу справді міжнародного. Тут звучали теплі слова привітання ректора Ягеллонського університету, де колись навчався Василь Стефаник, щирі побажання плідної роботи конгресу від дипломатів, народних депутатів України, зарубіжних та українських громадсько-політичних діячів. І, звичайно, вчених-стефаникознавців: директора Інституту літератури НАН України імені Т. Г. Шевченка академіка Миколи Жулинського, директора Інституту української мови НАН України професора Павла Гриценка, професора

Ягеллонського університету Анджея Романовського, президента світової ради НТШ, академіка Леоніда Рудницького із США, академіка Ростислава Радишевського з Києва, професора Ярослава Гарасима зі Львова, професора Григорія Ключека з Кропивницького, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, режисера Ростислава Держипільського, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, академіка НАМ України професора Богдана Козака. Загалом можемо констатувати, що цей захід справді був присутнім, і я знаю, що він здобув не лише всеукраїнський відгос, а й міжнародний.

– Святкування проходило у родинному селі письменника – Русові. На Вашу думку, який вплив мала ця місцевість на формування його особистості? Чи став би Стефаник тим письменником, яким ми знаємо його нині, якби народився у місті?

– Русів – це та святиня, з якої Василь Стефаник черпав не тільки творчі імпульси, як-от сюжети чи образи, а й духовну силу для їх втілення. Саме це місце допомогло йому витворити такі художні цінності, які сьогодні є непромінальними. Навіть коли він переїздить навчатися у Краків – велике європейське місто, де знайомиться з видатними інтелектуалами, то все одно залишається звичайною людиною, яка не може зносити чужих страждань, до глибини проймається долею своїх краян. Русів справді сформував його особистість, але важливо розуміти, що у своїй творчості Василь Стефаник змальовував зовсім не русівського селянина, а людину, яка намагається вижити серед складнощів буття, й усі порухи її душі – це порухи душі кожного з нас – кожного народу, всього людства.

– Чому літературну манеру Василя Стефаника називають новаторською?

– Василь Стефаник – реаліст з оздобами експресіонізму. Його творчість всуціль базується на вираженні глибинних переживань, але у кожному своєму творі цю експе-

сивність він намагався вияслювати по-різному. Такий наполегливий пошук нових форм вивів Стефаника на європейський рівень. До прикладу, серед основних прийомів письменника можна виокремити потік свідомості, який тоді вважався абсолютно новим явищем у модерній літературі. Експресіоністський стиль був характерний для німецьких, польських, норвезьких літераторів, а Василь Стефаник став найяскравішим його представником в Україні. Він – художник слова, який творив на національному ґрунті, але водночас увесь його доробок наскрізь просякнутий європейськістю.

– Василь Стефаник мав дуже лаконічну манеру письма. Скажіть, така стислість притаманна всім новелістам чи це індивідуальна Стефаникова риса?

– Жанр справді змушує новелістів вдаватися до економії слова, але у випадку зі Стефаником це щось зовсім інше. Згадую, як я приїжджав до Русова, ще коли жив син Стефаника Кирило. Він розповідав мені про свого батька: «Ми зранку підбігали навшпиньки до кабінету, відчиняли двері, а тато напівлежав-напівсидів, напівсонний-напівживий – дивився на нас. На столі лежало півтора аркуша, списаного густим почерком, а купа подертих паперів валялися навколо нього». Таким був творчий процес у Василя Стефаника. Він прагнув писати щось сильне і робив це у великих інтелектуальних та емоційно-психологічних стражданнях.

– Чи працює наукова спільнота кафедри над новими проєктами, присвяченими життю і творчості Василя Стефаника?

– Наразі ми збираємо і впорядковуємо матеріали згаданого Міжнародного наукового конгресу і будемо видавати їх окремою книгою. Там є дуже цінні спостереження десятків літературознавців, мовознавців та культурологів. Для вчених Прикарпатського університету, зокрема для кафедри української літератури, Василь Стефаник є тим світочем, який спонукає нас до пошуків і дає нам насагу твори-

ти. Він був винятковим письменником, справжнім генієм, тому відчуваємо певне зобов'язання у тому, щоб компенсувати втрачені через колишню радянську цензуру відомості про його життя і творчість. Тож і завдання наше – повернути образ справжнього Стефаника до нашого нинішнього національно-духовного життя.

Інтерв'юерка Жанна Головенко

ЯКУБІВ ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА:

***«2021 рік ми присвятили Стефанику
і саме так його назвали»***

Валентина Якубів – проректорка з наукової роботи, доктор економічних наук, професорка Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

– Розкажіть про організацію події. Як Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника до цього долучився, чим саме допоміг?

– Хочу сказати, що Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника почав підготовку до відзначення дня народження нашого патрона ще рік тому. Насправді цей рік ми присвятили Стефанику і саме так його назвали. Впродовж усього року відбувалися різні заходи, присвячені Василю Стефанику. Це були конференції, ігри, вікторини, різні симпозіуми, конгрес. Стосовно сьогоденного свята, то ми готувалися досить-таки довго. Підготовка була великою, масштабною – це для того, щоб все відбулося на найвищому рівні.

– З якими труднощами Ви зіткнулися в процесі підготовки?

– Труднощі були пов'язані із невизначеністю. По-перше, період пандемії завжди вносив свої корективи в заходи, які ми хотіли організовувати впродовж року. По-друге, зміна погодних умов. По-третє, недопущення цього свята через те, що громада села не хотіла святкувати без добре налагодженої інфраструктури, зокрема дороги. Тобто кожного разу виникали нові проблеми, але ми любимо виклики, бо це нові можливості.

– Перейдімо до Стефаникової творчості. Який Ваш улюблений твір або який став близьким?

– Знаєте, мені навіть важко однозначно відповісти. Я скажу так: Стефаник складний для читання. Зазвичай я читаю для того, щоб відпочити, а твори Стефаника змушують перейнятися проблемами того покоління і поспівчувати людям, згадати, власне, про ті проблеми. Звичайно, що найважливіше: це мотивує до того, щоб максимально працювати сьогодні, аби не повторилися долі людей, описані в його новелах. Не можу сказати, що дуже люблю щось окремо, адже читаю не так часто, а здебільшого професійну фахову літературу. Попри це рекомендую до прочитання для того, щоб розуміти, в якому прекрасному світі та умовах ми живемо нині.

– Що б Ви побажали нашим студентам, викладачам та університету?

– Я скажу, що це моя мрія – працювати в найкращому університеті України, який буде займати перші позиції в усіх рейтингах, де добре розвинута корпоративна культура, де всі працівники та студенти є єдиною університетською родиною. Звичайно, там, де всі командно працюють задля спільної мети – створення ще кращих умов і ще кращого університету. Насправді дуже люблю наш університет. В ньому я виросла від студентки-асистента і до проректорки. Тому це моє, рідне. І ювілейні урочистості це лише посилили.

Інтерв'юерка Юлія Щербій

*На обійсті Василя Стефаника разом із високопосадовцями
Володимиром Федораком, Олександром Сичем
та Василем Гладієм*

Спілкування студентів з Володимиром Федораком

Викладачі університету під час наукового конгресу з львівськими науковцями Ярославом Гарасимом, Святославом Пилипчуком, Миколою Легким та письменницею Властою Власенко

Проректор з наукової роботи Прикарпатського університету Валентина Якубів з колегами на одній із панельних дискусій

*Під час розмови з істориком
Андрієм Корольком*

*У саду Василя Стефаника
викладачі кафедри україн-
ської літератури:
Олександр Солецький,
Наталя Вівчарик
та Степан Хороб*

Викладачі та студенти Прикарпатського університету

*Публіцистичні
роздуми
студентів*

**Майбутні журналісти про
Василя Стефаника**

*Діана Яців,
студентка IV курсу*

ТЕ, ЩО НЕ ЛЯГАЄ ПІД МУЗЕЙНЕ ШКЛО

*«Я сотворив собі свій світ.
Праворуч мене синє поле,
і чорні скиби, і білий плуг,
і пісня, і пім солений»*

В. Стефаник

Не всім так трапляє — народитись, прожити й умерти в одному місці. Може, й немає у цьому нічого особливого: не було, нема й не буде. Та з якоїсь невідомої причини цей абсолютно тривіальний факт про Стефаника щоразу чіпляє мене так, ніби йдеться зовсім не про інтелігента з членством у Палаті панів імперського Рейхсрату в Австрії, не про того денді-франта-хіпстера, що вдивляється на світ з усіх тих портретів. Зродився ж у провінційальному Русові — там же таки й спочив! Втім, ця, на перший погляд, незначна деталь Стефаникової біографії певною мірою підсвічує декорації його новелістики — село. Не отой буколістичний, надміру романтизований образ пасторального шматочка раю, куди так кортить утекти від квапливого темпу міського життя, ні. Радше місце, де добре фіксується усна історія.

Тому для мене читати Стефаника — це ніби сидіти в хаті, просяклій духом засушеного бабою перед Івана Купала полину. Не просто сидіти, а слухати страшні речі з припалого пилом старосвітського минулого, оповідані покутським діалектом — лексично найближчим до бабиної мови. І ти, сарако, сидиш та й гадаєш, від чого так гірчить тобі в горлі: чи то від усіх цих розповідей, чи то від терпкого полину. Зрештою, акцент зміщується з трагічного на більш

практичне, себто на зберігання — та хоч абияк! — почутого. Бо хто це пронесе далі?

Десь так і Стефаникові новели закарбовують зламані та покалічені долі селян — здебільшого не вигадані, а ті, що дійсно розгортались у місцях, де цих людей вже давно немає. Його досить-таки лаконічна манера письма не утискає пам'ять, ніби портрет чи фотознімка. Якраз навпаки — закарбовує дійство без усіх паперових ультратекстур, бо їх може бути так багато, що мимоволі починаєш довигадувати непрожиті біографії та редагувати події чужих життів. Він же зводить усе до фундаментального — до кількох визначальних фрагментів, що свідчать про «по коліна вкопаних в землю людей».

І не так-то насправді й суттєво, що Стефаник мінімально деталізує зліпки мозолистих селянських душ. Навіть без зайвої описовості видаються мені вони живішими, ніж у більшості літераторів. Беззаперечно, дефективні за своєю суттю: розрізнені жмути чийогось буття, сповнені, як «кленове листя», тим тремтливим змістом «закам'янілої людської страдності» — схожі на викопані рештки загинувших від виверження вулкана в Помпеях. Зрештою, це чи не єдине (окрім хіба що землі), що залишається після тих, хто був до нас. Ото своє, що не відчужується і не піддається — те, що в жодному разі не можна ні підробити, ні підлаштувати на вимогу нової моди; не можна навіть узагальнити, помістивши під музейне скло на погляд тисячі недалеких очей.

Власне, сільська оздоба в його оптиці — щось радше номінативне, ніж показове. Стефаник-мужик бачив світ і за межами рідного Русова, встиг побувати й у «пащеці» урбаністичного монстра. Але писав про село не через віяння тогочасної моди чи духовну спорідненість з усіма тими процесами, які відбуваються винятково тут (на користь останнього свідчить відсутність авторського «я» у чи не всіх його оповідках). Він уміло намацував людські душі в тих трудо-

вих умовах і фіксував драми, які огортають їх, — драми, не згірші від тих, що розгортаються у місті.

Й оці нерухомі декорації до давно відіграних вистав вічно засіватимуть пахучим збіжжям потомлені Стефаникові селяни. Бо хтось же мусить тут бути: мусить тут родитись, проживати писані ним долі й помирати тут же, чи не так? Як ні — то проросте зіллям яловим уся земля, сухе бадилля піднесеться над похиленими дахами й поле залишиться неораним навіки... Але тоді не стане й усіх нас.

*«Мої думки снувалися довгими
скибами плодючої ріллі.
Ссали землю і годували мене
с а м о т о ю »*

В. Стефаник

*Жанна Головенко,
студентка V курсу*

СТЕФАНИК: ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ

Я – зі Снятина. Моє місто розташоване за 10 кілометрів від Русова, де народився, жив і помер Василь Стефаник. Тому його ім'я я знала ще змалечку, хоча самого власника імені тоді сприймала не як реальну людину, а радше як ефемерну, закам'янілу постать біля місцевого Будинку культури. Загалом складно уявити дитину, котра прочитала б щось зі Стефаникових текстів і подумала собі: «гарно – продовжу на дозвіллі». Належно осмислити й полюбити Стефаника можна хіба що у старших класах, але шкільна система освіти не завжди цьому сприяє.

Кожна література віддзеркалює історії свого народу, тому цілком закономірно, що в українській є чимало трагічних сюжетів. А коли ти восьмикласник і поки не здатен відрізнити сумне від нудного, то хтось мудріший має показати тобі цю межу. Однак, якщо вчитель пропонує завчати сухі факти біографії чи ледь не дослівно переказувати сюжет жалібного твору, то в діточій свідомості неодмінно постане вирок – «нецікаво». Саме так відбулося моє перше знайомство з «видатним країнином». Він припинив бути для мене просто пам'ятником і став «аскетичним вуйком» із сусіднього села, який писав собі щось сумне і трагічне у перервах між господарськими клопотами.

Щоправда, в 10-му класі ми вивчали Василя Стефаника ще раз: в іншому контексті та з іншим педагогом. Цей урок міг стати хорошою нагодою, аби переосмислити вкорінений образ «депресивного сусіда», але не став, бо на той час моя мотивація до навчання була вже надто слабкою. Я нічого не прочитала, а лиш сиділа там і слухала, хто що говорить.

Тільки на першому курсі університету мені пощастило

відкинути той багаж стереотипів, який я привезла з собою зі школи. Раніше я уявляла Стефаніка або «покривдженим хлопчиком», або «зачуханим дідом» – середнього не було. А тут виявляється, що він стежив за модою, дружив з інтелігентами не лише місцевими, а й зарубіжними, подорожував по Європі, кавалерував, не цурався іноді й чарки і був... Людиною! Парадоксально, що знаменитий земляк став мені по-справжньому близьким лише коли я переїхала трохи далі від Русова. А ще це дуже сумно, бо як при житті, так і по смерті Василь Стефанік лишається здебільшого незбагненим серед широкого загалу українців: за межами Галичини він – екзотичний елемент, а в Галичині такий уже свій, що аж ...затертий.

Так, художній світ автора майже ніколи не покидав села, але він писав про сільське зовсім не тому, що не вмів про інше. Якраз навпаки – мислив настільки високо, що не боявся звертатись до низького, мислив загальнолюдськими категоріями буття. Стефанік знаходив драму там, де її не прийнято було шукати. Адже архетип села в українській літературі – то оране й переоране поле пшениці. А він прийшов, ступивши на нього, й висадив там троянди. Його селяни не простакуваті, наївні співуни, а повнокровні живі персонажі, які борються, приймають вольові рішення, виживають, вмирають, оплакують і навіть вбивають. Це письменник, який дав селянину душу, але не вигадав, а дослідив її зусібч. Він був одним із них, жив поміж них, уважно слухав, а потім став промовляти за них їхньою ж мовою – втілювався їхнім голосом.

Однак скільки б життєвими не були Стефанікові оповідки, важливо пам'ятати, що це не документалістика, а висока художня творчість – творчість письменника з трагічним світовідчуттям. І в цьому сенсі його літературний погляд на село є не більш репрезентативним, аніж погляд письменників, котрі те село романтизували. Це наче дві сторони однієї монети. Проте, додавши трагічну крайність, Василь Стефанік зробив селянський простір багатограннішим, всеохопнішим, як і будь-яке місце на Землі, де живуть справжні, а не декоративні люди.

*Марія Кононенко,
студентка IV курсу*

СТЕФАНИК: СЬОГОДНІ

Тату, каже, тепер ідемо воювати за Україну.

— За яку Україну?

А він підоймив шаблев груду землі тай каже:

*Оце Україна, а тут — і справив шаблев у груди —
отут її кров; землю нашу ідем від ворога відбирати.*

В. Стефаник

Василь Стефаник написав не так багато творів, а все ж його ім'я стоїть поруч з видатними майстрами слова світу. На жаль, деякі його новели своєю тематикою залишаються актуальними навіть у сучасному світі, коли, здавалось би, це неможливо.

Ключові теми творчості Стефаника – тяжка доля галичан, їх пролетаризація, еміграція та бідність. На противагу, у своїй прозі автор знайшов місце сміливості, неповторності та боротьбі українського народу, зобразивши всю його мужність та незламність.

По-новому, я вважаю, для українців відкриється рефлексія Стефаника про згубні наслідки війни. У своїх новелах Стефаник показав жахіття війни, загибель мирного населення. Через погляд героя Василь Стефаник передає трагедію смерті, яку доводиться не тільки переживати, а ще й бачити на власні очі. Військові події глибоко вразили емоційно чуттєвого письменника. Одна за одною рука майстра випускала у світ антивоєнні твори. Слово змалювало скорботу народу: його містами, селами, горами та полями пройшла війна, яка, як ураган, знищувала все на своєму шляху. Після воєнного лихоліття прийшло нове нещастя –

окупація українських земель. І тільки коли впала царська імперія, на її руїнах з'явилася Українська Народна Республіка як результат волевиявлення українського народу. І вже як вихід від прози В. Стефаника до сьогодення України. 24 лютого 2022 року кожен українець відчув на собі, що таке війна. Та війна, про яку ми читали у творах, але не думали, що це можливо. Та війна, ті переживання і той біль, для яких не вистачить сотень новел, щоб передати словами.

Як і століття тому, українці із болем переживають трагедію нашого народу. Але я вірю: як у новелах Василя Стефаника на руїнах імперії постала незалежна Україна, так і зараз ми вистоїмо і разом виберемо нашу незалежність.

Тож у чому ж феномен Василя Стефаника? Я думаю, в передачі духовної єдності українців, яка була, є і завжди буде. Стефаник був чесним, відданим своєму народові письменником Великої України. У кожному з нас всередині живе свій Стефаник, який ніколи не підкориться гніту, буде відстоювати українську ідею, буде пробивати собі щасливе майбутнє через пільму «орків» і вкінці, як фенікс із попелу, возродиться знов.

Вірмо в Україну, як вірив у неї Стефаник!
Леліймо і бережімо свою культуру!
Випалюймо ворога словом!
Очікуймо на перемогу!

*Юлія Щербій,
студентка III курсу*

ЖИВИЙ СТЕФАНИК

Мене завжди вражала майстерність Василя Стефаника. Його близькість до рідного краю, відчуття боротьби, незламності, але все ж болю... Тепер розумію його ще краще! Будучи у Русові під час відзначення 150-річчя письменника, я відчула себе героїнею його творів. Ніби пережила подорож у часі. Те місце пахне живим. Те місце перехоплює дух та тішить людське око, наповнюється зеленими пагорбами та лісами. Здається, що все на долоні, і потрібно тільки доторкнутися, як і до душі Стефаника.

Слово «біль» дуже часто зустрічається в його творах, тому багатьом важко сприймати такі доленосні новели. Попри це все, відчувається велика ніжність, щось справді вагоме та сповнене буття. Такими були реалії того часу. Саме думки та переосмислення подій, які лягли на перо письменника, були чесними, такими, що відкривали очі на істинні проблеми, які насправді можна подолати: на трагічність, яку можна заповнити любов'ю; на долю, яку можна змінити; на нечесних людей, яких можна засудити. Залишається бути сміливими у своїх діях. Саме це Стефаник хотів донести до людей. Він не бажав їм впадати у відчай, здаватися, миритися зі всім, поступатися. Ця людина акцентувала на важливому – єдності та боротьбі, навіть якщо болить серце...

В одному зі своїх листів Василь Стефаник написав: «А прихильником Великої України я був і буду». Так і дотепер. Він досі не залишає байдужими тих, хто знайомиться з його новелами. Дух письменника назавжди залишиться з поціновувачами і не тільки. Своїм вкладом, не будучи живим, патрон продовжує боротьбу за історію та патріотизм нашої рідної землі. Подякуймо йому за це!

*Святослав Макогін,
студент І курсу*

НЕЗВІДАНА ГЛИБИНА

Читаючи Василя Стефаника, поринаємо в атмосферу всеохопної експресії, одвертості та ексцентризму. Авторську манеру Стефаника та розмаїття його письменницької ідейно-естетичної свідомості вдається збагнути далеко не всім.

Його творча спадщина торкається багатьох болючих моментів соціальної, національної та морально-духовної дійсності початку ХХ століття. Василь Стефаник є тим «лікарем», який досліджував у суспільному організмі важливий спектр питань, пов'язаних із загальнолюдським буттям. Прозаїк зарекомендував себе впродовж усього свого літературного шляху як геніальний майстер соціально-психологічної новели, а тому його твори варто розглядати саме під таким кутом зору. Він у новелістиці виражає соціально-національний трагізм, складність людських конфліктів, щоб максимально наблизитися до велелюдських трагедій як на рівні сімейно-побутовому, так і на рівні соціально-психологічному. У його творах можна спостерегти амплітуду вияву глибоких емоцій, адже впродовж подій, які розгортаються у його новелах, ми бачимо певні стадії буття, які проходить головний герой – народження, життя і смерть. Оце життєве усвідомлення одночасно величі, нищості та трагізму.

У Стефаника є те феноменальне розуміння незвіданої глибини та висоти загальнолюдського. Він відображав у своїх творах кардинальну екзистенційну проблему людського буття, проблеми духовності, тонкі психологічні процеси, а також моральну патологічність – таку як зрада, муки сумління, гніт від нечистої совісті, психологічні несутимісності.

Оповідки письменника зачаровують стильовою самобутністю, а відтак утверджується зовсім нова авторська манера Стефаникового письма, яка стала оригінальною, впізнаваною та притаманною тільки йому. Василь Стефаник у своїх творах вдало синтезує лаконічність, ліричне забарвлення та психологічну настроєвість. Новелісту вдалося відобразити у своїх творах тонку лінію найскладніших почуттів людини, інакше кажучи, він почав досліджувати, як влаштована людська психіка, психологія поведінки героя. Він вдається до чогось незвіданого, прихованого та раніше не з'ясованого в людській експресії.

Варто згадати прозові твори письменника, які складають основну, найціннішу частину його художньої спадщини. На думку одразу спадає психологічна новела «Камінний хрест», адже тут змальовується доля покутського селянина Івана Дідуха, який, емігруючи в пошуках кращого життя в Канаді, наче прощається з рідною оселею та вітцівщиною, як прощається людина перед смертю. І встановлення ним самим на русівському горбі камінного хреста є своєрідним символом тяжкого життя селянства, а також символом пам'яті про нього.

Василь Стефаник вважав, що його дар переймати чужий біль – це його власне прокляття. Проте саме ці мотиви в його творчості і є тим наріжним каменем, адже письменник та його манера написання – це монолітна конструкція, без якої механізм мислення автора стає неможливим. Творчість літератора можна назвати дзеркалом людської совісті, яке треба вважати початком і кінцем на зламі світла і темряви. Стефаників шлях тернистий, але він веде до зірок, адже в результаті ми отримали унікального самородка та галицького генія психологічної новели.

*Роксолана Михайлишин,
студентка III курсу*

НАДТО ВИТОНЧЕНО

Про нього говорили як про письменника, який рвав своє серце навпіл, носив усередині оголені нерви, як про песиміста, людину, яка переважно виливала весь трагізм душі на папір. І він справді залишав шматочки душі на папері. Він уболівав за всіх людей так, що писав: «Я свою душу пустив у душу народу». Письменник зізнавався: «Я писав тому, щоби струни душі нашого селянина так кріпко настроїти і натягнути, щоби з того вийшла велика музика Бетховена. Це мені вдалося, а решта – це література». Василь Стефаник розумів, що від письменництва йому нелегко, але не творити він не міг: «Я робив, що міг. Перетоплював це мужицьке слово, яке мав біля себе, аж пальці мені викручувались з болю... І все, що я писав, мене боліло». Ось так упродовж 53-х років творчості новеліст мучився і страждав од слів, які дарував світові... Стефаник будив свій народ. Він тужив над його долею, хотів бачити селянство, «мужика» і вільним, і освіченим, а відтак бачив його не масою підневільних, забитих працею хліборобів, а народом, українцями. Говорив своїм односельчанам: «А я вже тільки бив головою о мур мужицької впертості до просвіти і злуки... – мур стоїть, як стояв, а я ходжу з розбитою головою і закривавленим серцем. І нам, що вас любим і для вас працюєм, лишається одно: або зробимо з вас, мужиків, народ, або упадем. Подумайте, яка задача: з мужиків – народ».

Усі, хто знали Василя Стефаника, казали про нього як про задумливого чоловіка, серйозного, із мудрим поглядом та надзвичайно вразливою душею. І мабуть, якби не ця душа, ми б не знали, як це: любити життя таке, яке ти маєш. Любити землю, селян-покутян, бачити прекрасне в буденності.

Біля пам'ятника Василю Стефанику на подвір'ї його садиби

Упорядники видання – викладачі кафебри журналістики Соломія Хороб і Галина Пристай

Викладачі та студенти університету з народним депутатом України Миколою Княжицьким

Театральне дійство Франківського драмтеатру в саду Василя Стефаника – притча-ораторія «Вона – Земля»

ПРОГРАМА

**Міжнародного наукового конгресу
«Василь Стефаник і світова культура»,
присвяченого 150-річчю з дня
народження письменника**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

**Міжнародного наукового конгресу
«Василь Стефаник і світова культура»,
присвяченого 150-річчю
з дня народження письменника
(14–15 травня 2021 року)**

Співголови оргкомітету

Цепенда Ігор Євгенович – доктор політичних наук, професор, ректор ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Якубів Валентина Михайлівна – докторка економічних наук, професорка, проректорка з наукової роботи ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Гладій Василь Іванович – перший заступник голови Івано-Франківської обласної ради;

Федорак Володимир Васильович – начальник управління культури, національностей та релігій обласної державної адміністрації;

Жулинський Микола Григорович – доктор філологічних наук, професор, академік Національної академії наук України, директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України;

Гриценко Павло Юхимович – доктор філологічних наук, професор, директор Інституту української мови НАН України.

Члени оргкомітету

Хороб Степан Іванович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Голод Роман Богданович – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури, декан факультету філології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Рудницький Леонід Іванович – доктор філології габілітований, професор, президент Світової ради НТШ, іноземний член НАН України (США);

Стефаник Василь Юрійович – доктор ветеринарних наук, професор, завідувач кафедри акушерства, гінекології та біотехнології відтворення тварин ім. Г. В. Зверєвої Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Ґжицького;

Стефаник Олеся Юріївна – директорка Центрального державного історичного архіву України, м. Львів;

Лесюк Микола Петрович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри слов'янських мов ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Грещук Василь Васильович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Піхманець Роман Володимирович – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Солецький Олександр Маркіянович – доктор філологічних наук, доцент кафедри української літератури ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Баран Євген Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Мочернюк Наталія Дмитрівна – докторка філологічних наук, провідна фахівчиня Центру досліджень «Покутської трійці» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Ткачук Тамара Олексіївна – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри світової літератури і порівняльного літературознавства ДВНЗ «Прикарпатський на-

ціональний університет імені Василя Стефаника»;

Романовський Анджей – доктор габілітований, професор Ягеллонського університету (Польща);

Соболь Валентина – докторка габілітована, професорка кафедри україністики Варшавського університету (Польща);

Матусяк Агнешка – докторка гуманітарних наук, професорка Вроцлавського університету, завідувачка відділу україністики в Інституті слов'янської філології (Польща);

Набитович Ігор Йосипович – доктор габілітований, професор Університету ім. Марії Кюрі-Скłodовської в Любліні (Польща);

Холод Уляна – докторка філософії, професорка кафедри славістики філософського факультету Оломоуцького університету імені Палацького (Чехія);

Горнятко-Шумилович Анна – докторка гуманітарних наук, професорка Університету ім. Адама Міцкевича у Познані (Польща);

Балла Евеліна Юріївна – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри української літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», доцентка кафедри української мови і культури Ніредьгазького університету (Угорщина);

Шинкарук Ярослав Іванович – кандидат юридичних наук, проректор з науково-педагогічної роботи та соціально-економічного розвитку ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Великочий Володимир Степанович – доктор історичних наук, професор, директор Інституту туризму ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Шумко Анатолій Богданович – голова Снятинської об'єднаної територіальної громади;

Угрин Іван Михайлович – голова Коломийської районної ради;

Ленько Ольга Василівна – директорка Русівського літературно-меморіального музею Василя Стефаника.

ПЛАН РОБОТИ**14 травня****15:00**

*село Русів, садиба Василя Стефаника
(покликання на онлайн-транслявання
Cisco Webex Meeting - <https://pu.webex.com/ru-ru/j.php?MTID=m83e20d9d60691a63d1cb9b96a434f4a9>,
з інструкцією для встановлення
та підключення Cisco Webex Meeting
можна ознайомитися на - <https://cit.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/4/2020/09/instr-Cisco-Webex-Meeting.pdf>)*

14:30 – 15:00 – реєстрування учасників конгресу

15:00 – 15:20 – відкриття конгресу, урочисті вітання від ректора проф. Цепенди І. Є. та гостей наукового дійства

15:20 – 16:27 – I дискусійна панель

16:40 – 17:47 – II дискусійна панель

17:47 – 18:00 – підсумки та узагальнення панельних дискусій першого дня від ректора університету проф. Цепенди І. Є. та учасників.

15 травня**10:00**

*Центр інноваційних освітніх технологій (MoPED)
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (к. 233, вул. Шевченка, 57,
м. Івано-Франківськ, центральний корпус
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника)*

(покликання на онлайн-транслявання - <https://pu.webex.com/ru-ru/j.php?MTID=m83e20d9d60691a63d1cb9b96a434f4a9>, з інструкцією для встановлення та підключення Cisco Webex Meeting можна

ознайомитися на - <https://cit.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/4/2020/09/instr-Cisco-Webex-Meeting.pdf>)

10:00 – 11:07 – III дискусійна панель
11:20 – 12:27 – IV дискусійна панель
12:40 – 13:47 – V дискусійна панель
14:00 – 15:07 – VI дискусійна панель
15:10 – 15:30 – підсумки та узагальнення наукових дискусій конгресу

Структура панельних дискусій:

- модератор оголошує тему панелі, висловлює міркування щодо актуальності тематики дискусії, представляє доповідачів панелі (3 хв.);
 - у кожній дискусійній панелі беруть участь 6 доповідачів та учасники;
 - кожен із доповідачів виступає по 7 хв. за тематикою панелі (загальна тривалість – 42 хв.);
 - загальна дискусія, модератор координує процес обговорення для інших учасників, формулює питання панелістам для розвитку дискусії (тривалість 20 хв.);
 - модератор підсумовує дискусійну панель (2 хв.).
- Загальна тривалість однієї дискусійної панелі
67 хв.*

15
**років Василю
Стефанику**

ТЕМАТИКА ДИСКУСІЙНИХ ПАНЕЛЕЙ

**Міжнародного наукового конгресу
«Василь Стефаник і світова культура»,
присвяченого 150-річчю
з дня народження письменника**

**14 травня
15:20**

**село Русів, садиба Василя Стефаника
(покликання на онлайн-транслявання Cisco Webex
Meeting - <https://pu.webex.com/ru-ru/j.php?MTID=m83e20d9d60691a63d1cb9b96a434f4a9>, з інструкцією
для встановлення та підключення Cisco Webex
Meeting можна ознайомитися на - <https://cit.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/4/2020/09/instr-Cisco-Webex-Meeting.pdf>)**

I дискусійна панель**Василь Стефаник: діалог поколінь**

Тези до дискусії:

- Василь Стефаник і сучасність: резонанси
- Традиції творчості Василя Стефаника в українській та світовій літературах: особистий досвід переживання
- Проблеми рецепції творчості письменника у світі: діалектика національного та інтернаціонального
- Василь Стефаник та його інтелектуальне «оточення»: типологія взаємин
- Лінгвістичні аспекти текстів покутського новеліста: літературна мова чи діалект?

МОДЕРАТОР

Степан Іванович Хороб (доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).

ПАНЕЛІСТИ:

Микола Григорович Жулинський (директор Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, доктор філологічних наук, професор, академік Національної академії наук України);

Павло Юхимович Гриценко (директор Інституту української мови НАН України, доктор філологічних наук, професор);

Анджей Романовський (доктор габілітований, професор Ягеллонського університету);

Дмитро Васильович Павличко (український поет, перекладач, літературний критик, громадсько-політичний діяч, Герой України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка);

Леонід Іванович Рудницький (доктор філології габілітований, професор, президент Світової ради НТШ, іноземний член НАН України);

Марія Василівна Матіос (українська письменниця, громадська діячка, лауреатка Національної премії України імені Тараса Шевченка).

УЧАСНИКИ ДИСКУСІЇ:

Анджей Совінський (м. Гожув-Велькопольський, Польща), **Олександр Реент** (м. Київ), **Михайло Косило** (м. Івано-Франківськ), **Михайло Сидоржевський** (м. Київ), **Ярослав Ткачівський** (м. Івано-Франківськ), **Агнешка Матусяк** (м. Вроцлав, Польща), **Богдана Криса** (м. Львів), **Наталія Мафтин** (м. Івано-Франківськ), **Василь Стефаник** (м. Львів), **Олеся Стефаник** (м. Львів), **Микола Корпанюк** (м. Переяслав), **Віталій Кононенко** (м. Івано-Франківськ), **Галина Мазоха**

(м. Переяслав), **Галина Пристай** (м. Івано-Франківськ), **Наталія Мочернюк** (м. Коломия), **Василь Грещук** (м. Івано-Франківськ), **Наталія Яцків** (м. Івано-Франківськ), **Ольга Бігун** (м. Івано-Франківськ), **Іванна Девдюк** (м. Івано-Франківськ), **Тарас Салига** (м. Львів), **Олександр Солецький** (м. Коломия), **Ольга Казанова** (м. Одеса), **Валентина Соболь** (м. Варшава, Польща), **Євген Баран** (м. Івано-Франківськ), **Ольга Кецмур** (м. Івано-Франківськ), **Марія Моклиця** (м. Луцьк), **Світлана Луцак** (м. Івано-Франківськ).

II дискусійна панель

Василь Стефаник і культурно-історичні контексти

Тези до дискусії:

- Генеза художнього образу: на перехресті різних видів мистецтв
- Герменевтичний потенціал літературного тексту: методологічний плюралізм
- Новелістика Василя Стефаника в іномовних середовищах: компаративний вимір
- Рецептивні проєкції на сцені та в образотворчому мистецтві: доля літературних текстів.

МОДЕРАТОР

Степан Іванович Хороб (доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).

ПАНЕЛІСТИ:

Ростислав Петрович Радишевський (доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач кафедри полоністики Київського національного університету імені Тараса Шевченка);

Григорій Дмитрович Ключек (доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка);

Ярослав Іванович Гарасим (доктор філологічних наук, професор кафедри української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка);

Іван Васильович Остафійчук (художник, графік, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка);

Ростислав Любомирович Держипільський (народний артист України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, директор Івано-Франківського національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка);

Богдан Миколайович Козак (народний артист України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, академік Національної академії мистецтв України, професор, завідувач кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету імені Івана Франка);

Юрій Богданович Брилинський (народний артист України, актор Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької у Львові).

УЧАСНИКИ ДИСКУСІЇ:

Степан Процюк (м. Івано-Франківськ), **Роман Горак** (м. Львів), **Святослав Максимчук** (м. Львів), **Світлана Бреславська-Кемінь** (м. Івано-Франківськ), **Людмила Бушовецька** (м. Снятин), **Богдан Томенчук** (м. Івано-Франківськ), **Лілія Рухленко** (м. Суми), **Анна Черниш** (м. Київ), **Марія Грицюк** (м. Івано-Франківськ), **Наталія Вівчарик** (м. Івано-Франківськ), **Ігор Набитович** (м. Люблін, Польща), **Сидір Кіраль** (м. Київ), **Анна Даниук** (м. Дніпро), **Віолетта Дутчак** (м. Івано-Франківськ),

Юрій Плекан (м. Коломия), **Ганна Карась** (м. Івано-Франківськ), **Іван Монолатій** (м. Івано-Франківськ), **Галина Машталер** (м. Калуш), **Оксана Кондур** (м. Івано-Франківськ), **Анатолій Грицан** (м. Івано-Франківськ).

ВАСИЛЬ СТЕФАНИК

худ. Ярема Оленюк чл. НСХУ

15 травня
10:00

*Центр інноваційних освітніх технологій (MoPEй)
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (к. 233, вул. Шевченка, 57,
м. Івано-Франківськ, центральний корпус
Прикарпатського національного університету імені
Василя Стефаника)
(покликання на онлайн-транслявання)*

III дискусійна панель

Василь Стефаник: дискурс інтерпретацій

Тези до дискусії:

- Енергія сутності речей у Стефаниковому слові: феноменологічний підхід
- Фольклорно-міфологічна парадигма художнього мислення: концепти та ідеологеми
- Національно-історичні коди Василя Стефаника: між політикою та естетикою
- Екзистенційні моделі поведінки Стефаникових героїв: модус твердості чи *homo solitarius*?

МОДЕРАТОР

Роман Богданович Голод (доктор філологічних наук, професор, декан факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).

ПАНЕЛІСТИ:

Галина Іванівна Яструбецька (докторка філологічних наук, професорка кафедри української літератури Волинського національного університету імені Лесі Українки);

Святослав Михайлович Пилипчук (доктор філологічних наук, професор, декан філологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка);

Петро Васильович Іванишин (доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та теорії літератури Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка);

Володимир Степанович Великочий (доктор історичних наук, професор, декан факультету туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника);

Олеся Владиславівна Наумовська (кандидатка фі-

лологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри фольклористики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка);

Ольга Сергіївна Деркачова (докторка філологічних наук, професорка кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).

УЧАСНИКИ ДИСКУСІЇ:

Євген Баран (м. Івано-Франківськ), **Тетяна Бикова** (м. Київ), **Іванна Олещук** (м. Снятин), **Марія Федунь** (м. Івано-Франківськ), **Ігор Гуль** (м. Львів), **Людмила Ромас** (м. Дніпро), **Ніна Осьмак** (м. Київ), **Тетяна Лопушан** (м. Умань), **Уляна Мартинюк** (с. Гута), **Степан Кобута** (м. Івано-Франківськ), **Лариса Бондар** (м. Львів), **Степан Микуш** (м. Львів), **Ігор Коляда** (м. Київ), **Світлана Кочерга** (м. Острог), **Оксана Залевська** (м. Івано-Франківськ), **Володимир Погребенник** (м. Київ), **Оксана Тебешевська** (м. Калущ), **Ганна Марчук** (м. Івано-Франківськ), **Василь Марчук** (м. Івано-Франківськ), **Микола Гуйванюк** (м. Чернівці), **Андрій Королько** (м. Івано-Франківськ), **Соломія Хороб** (м. Івано-Франківськ), **Владислав Мочернюк** (м. Івано-Франківськ), **Наталія Марчук** (м. Івано-Франківськ), **Ігор Райківський** (м. Івано-Франківськ).

IV дискусійна панель

Феномен художнього мислення

Василя Стефаника:

дилема змісту та форми

Тези до дискусії:

- Наратологічні структури художньої антропології Василя Стефаника: голос автора і голос персонажа
- Модифікування жанру: у пошуках власної художньої форми

- Мікропоетика текстів Василя Стефаника: реєстри та діапазони
- Новелістика Василя Стефаника в контексті розвитку української прози кінця XIX – початку XX століть
- Чи був Стефаник модерністом: дискусії навколо типу художньої свідомості та стилю письменника?

МОДЕРАТОР

Роман Володимирович Піхманець (доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).

ПАНЕЛІСТИ:

Світлана Дмитрівна Кирилюк (кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри української літератури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича);

Тереза Петрівна Левчук (докторка філологічних наук, професорка кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури Волинського національного університету імені Лесі Українки);

Лариса Михайлівна Горболіс (докторка філологічних наук, професорка кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка);

Олександра Андріївна Вісич (докторка філологічних наук, професорка кафедри української мови і літератури Національного університету «Острозька академія»);

Микола Зіновійович Легкий (кандидат філологічних наук, завідувач відділу франкознавства Державної установи «Інститут Івана Франка Національної академії наук України»);

Олег Романович Баган (кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури та теорії літератури Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка).

УЧАСНИКИ ДИСКУСІЇ:

Лідія Мацевко-Бекерська (м. Львів), **Наталія Кобилко** (м. Харків), **Наталія Трефяк** (м. Коломия), **Василь Будний** (м. Львів), **Вікторія Атаманчук** (м. Київ), **Тетяна Качак** (м. Івано-Франківськ), **Ореста Мацяк** (м. Львів), **Лілія Бомко** (м. Львів), **Наталія Голод** (м. Івано-Франківськ), **Світлана Бородіца** (м. Тернопіль), **Леся Вашків** (м. Тернопіль), **Наталія Курінна** (м. Івано-Франківськ), **Олександр Солецький** (м. Коломия), **Марія Данилевич** (м. Тернопіль), **Ірина Стецька** (м. Івано-Франківськ), **Марія Підодвірна** (м. Тернопіль), **Любов Процюк** (м. Івано-Франківськ), **Вікторія Соколова** (м. Луцьк), **Олександр Ткачук** (м. Тернопіль), **Галина Волощук** (м. Коломия), **Ольга Слоньовська** (м. Івано-Франківськ), **Лідія Ковалець** (м. Чернівці), **Ірина Лис** (м. Івано-Франківськ).

V дискусійна панель**Творчість Василя Стефаника
в інтертекстуальних горизонтах***Тези до дискусії:*

- Діалоги: текст Стефаника у взаємодії з іншими текстами
- Наукові і творчі рецепції Стефаника у світі
- Переклади Стефаника: нові здобутки і проблеми
- Краківський текст/стефаниківський текст: сприйняття/спротив

МОДЕРАТОР:

Наталія Дмитрівна Мочернюк (докторка філологічних наук, провідна фахівчиня Центру досліджень «Покутської трійці» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника»).

ПАНЕЛІСТИ:

Сергій Миколайович Романов (доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури Волинського національного університету імені Лесі Українки);

Евеліна Юріївна Балла (кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри української літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», доцентка кафедри української мови і культури Ніредьгазького університету);

Микола Іванович Зимомря (доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германських мов і перекладознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка);

Михайло Іванович Гнатюк (доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії літератури і порівняльного літературознавства Львівського національного університету імені Івана Франка);

Ростислав Богданович Чопик (кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури імені академіка Михайла Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка);

Анна Горнятко-Шумилович (докторка гуманітарних наук, професорка Університету ім. Адама Міцкевича у Познані).

Учасники дискусії:

Любов Соловка (м. Івано-Франківськ), **Олег Жерноклеєв** (м. Івано-Франківськ), **Валентина Барчан** (м. Ужгород), **Валентина Біляцька** (м. Дніпро), **Іванна Юрчук** (м. Снятин), **Тетяна Марченко** (м. Луцьк), **Іван Зимомря** (м. Ужгород), **Ольга Горбонос** (м. Херсон), **Алла Швець** (м. Львів), **Оксана Гнатюк** (м. Івано-Франківськ), **Микола Ткачук** (м. Тернопіль), **Любов Царик** (м. Тернопіль), **Оксана Тиховська** (м. Ужгород), **Світлана Журба** (м. Кривий Ріг), **Микола Васильчук** (м. Коломия), **Тамара Ткачук** (м. Івано-Франківськ), **Олена Тереховська** (м. Івано-Франківськ), **Олена Гасв-**

ська (м. Київ), **Тетяна Скуратко** (м. Тернопіль), **Наталія Мочернюк** (м. Коломия), **Євген Лепьохін** (м. Коломия), **Олеся Жураківська** (м. Калуш).

VI дискусійна панель

Мовностилістичні особливості художнього світу Василя Стефаника

Тези до дискусії:

- Василь Стефаник і його роль у розвитку української літературної мови: особистий внесок
- Проспективні парадигми текстів письменника: від слова до тексту
 - Літературна мова і діалект: співвідношення форми
 - Мовосвіт творів Василя Стефаника у перекладах іноземними мовами: автентичність тексту

МОДЕРАТОР

Микола Петрович Лесюк (доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри слов'янських мов Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).

ПАНЕЛІСТИ:

Людмила Ярославівна Колєсник (кандидатка філологічних наук, наукова співробітниця відділу діалектології Інституту української мови НАН України);

Віктор Михайлович Мойсієнко (доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Житомирського державного університету імені Івана Франка);

Марія Іванівна Голянич (докторка філологічних наук, професорка кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника);

Михайло Васильович Бігусяк (кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника);

Алла Мстиславівна Архангельська (докторка філологічних наук, професорка кафедри славістики Університету ім. Ф. Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка));

Василь Васильович Грещук (доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).

Учасники дискусії:

Світлана Кобута (м. Івано-Франківськ), **Тетяна Конончук** (м. Київ), **Олеся Сколодра-Шепітко** (м. Львів), **Оксана Ципердюк** (м. Івано-Франківськ), **Ольга Лазарович** (м. Івано-Франківськ), **Валентина Грещук** (м. Івано-Франківськ), **Любов Пена** (м. Івано-Франківськ), **Марія Брус** (м. Івано-Франківськ), **Олена Пелехата** (м. Івано-Франківськ), **Тетяна Тищенко** (м. Умань), **Василь Денисюк** (м. Умань), **Оксана Зелінська** (м. Умань), **Ірина Джочка** (м. Івано-Франківськ), **Галина Гримашевич** (м. Житомир), **Ірина Бабій** (м. Івано-Франківськ), **Наталія Пославська** (м. Івано-Франківськ), **Уляна Холод** (м. Оломоуц, Чехія), **Мар'ян Скаб** (м. Чернівці), **Ольга Русакова** (м. Коломия), **Василь Зеленчук** (с. Криворівня), **Оксана Дерев'янко** (м. Івано-Франківськ), **Оксана Семенюк** (м. Івано-Франківськ), **Алла Антофійчук** (м. Чернівці), **Світлана Шабат-Савка** (м. Чернівці).

*Дискусійна панель
«Василь Стефаник і культурно-історичні контексти»*

*Організаційний комітет Міжнародного наукового конгресу:
Нижній ряд зліва направо – Піхманець Р. В., Лесюк М. П., Хороб
С. І. та верхній ряд зліва направо – Голод Р. Б., Баран Є. М.,
Солецький О. М.*

Презентація творів Василя Стефаника у 4-х книгах

Серед учасників святкування ювілею письменника дипломатичний та політичний корпус у Русівському літературно-меморіальному музеї Василя Стефаника

Медіа-ресурси

**Про відзначення 150-річчя
Василя Стефаника**

ЗМІ ПРО СВЯТКУВАННЯ

В Івано-Франківську в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника презентували комп'ютерну гру-вікторину «Шлях Василя Стефаника». Її розробили до 150-річчя від дня народження письменника. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3226333-v-ivanofrankivsku-rozrobili-komputernu-gru-pro-vasila-stefanika.html>

До 150-річчя Стефаника. У родинній садибі письменника зіграють виставу-драму під відкритим небом. – Режим доступу: <https://suspilne.media/130215-do-150-ricca-stefanika-u-rodinnij-sadibi-pismennika-zigraut-vistavu-dramu-pid-vidkritim-nebom/>

До ювілею Стефаника: що відбувається на батьківщині письменника. – Режим доступу: <https://suspilne.media/130685-do-uvileu-stefanika-so-vidbuvaetsa-na-batkivsini-pismennika/>

На Івано-Франківщині відремонтують родинну садибу Стефаників у Русові. – Режим доступу: <https://suspilne.media/216533-v-ivano-frankivsk-z-insih-regioniv-ukraini-vimuseno-pereihali-26-tis-ludej/>

На Прикарпатті розробили гру-вікторину про «Шлях Василя Стефаника». – Режим доступу: <https://suspilne.media/122505-na-prikarpatti-rozrobili-gru-viktorinu-pro-slah-vasila-stefanika/>

На Прикарпатті у селі Русів родина Василя Стефаника передала у літературно-меморіальний музей 50 листів, які були адресовані письменнику. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3245867-u-muzej->

stefanika-na-prikarpatti-peredali-50-listiv-adresovanih-pismenniku.html

Святкуємо День університету та ювілей Василя Стефаника на його батьківщині у Русові. – Режим доступу: <https://pnu.edu.ua/blog/2021/05/14/29578/>

150-річчя Василя Стефаника. Правнуки письменника розповіли, яким він був для рідні та земляків. – Режим доступу: <https://zahid.espreso.tv/150-richchya-vasilya-stefanika-pravnuki-pismennika-rozpovili-yakim-vin-buv-dlya-ridni-ta-zemlyakiv>

150 років Стефанику: аудіокнига «Камінний хрест». – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3245247-150-rokiv-stefaniku-audiokniga-kaminnij-hrest.html>

Уклонилися землі Василя Стефаника. – Режим доступу: <https://www.golos.com.ua/article/346319>

У музей Стефаника на Прикарпатті передали 50 листів, адресованих письменнику. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3245867-u-muzej-stefanika-na-prikarpatti-peredali-50-listiv-adresovanih-pismenniku.html>; https://www.facebook.com/watch/live/?v=3963316797095253&ref=watch_permalink; <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3245867-u-muzej-stefanika-na-prikarpatti-peredali-50-listiv-adresovanih-pismenniku.html>

«Як захищати інтереси простих людей, треба повчитися у Василя Стефаника» – Володимир Федорак, Прикарпаття. – Режим доступу: <https://pik.net.ua/2021/05/23/yak-zahyshhaty-interesy-prostyh-lyudej-treba-povchytysya-u-vasylya-stefanyka-volodymyr-fedorak-prykarpattya/>

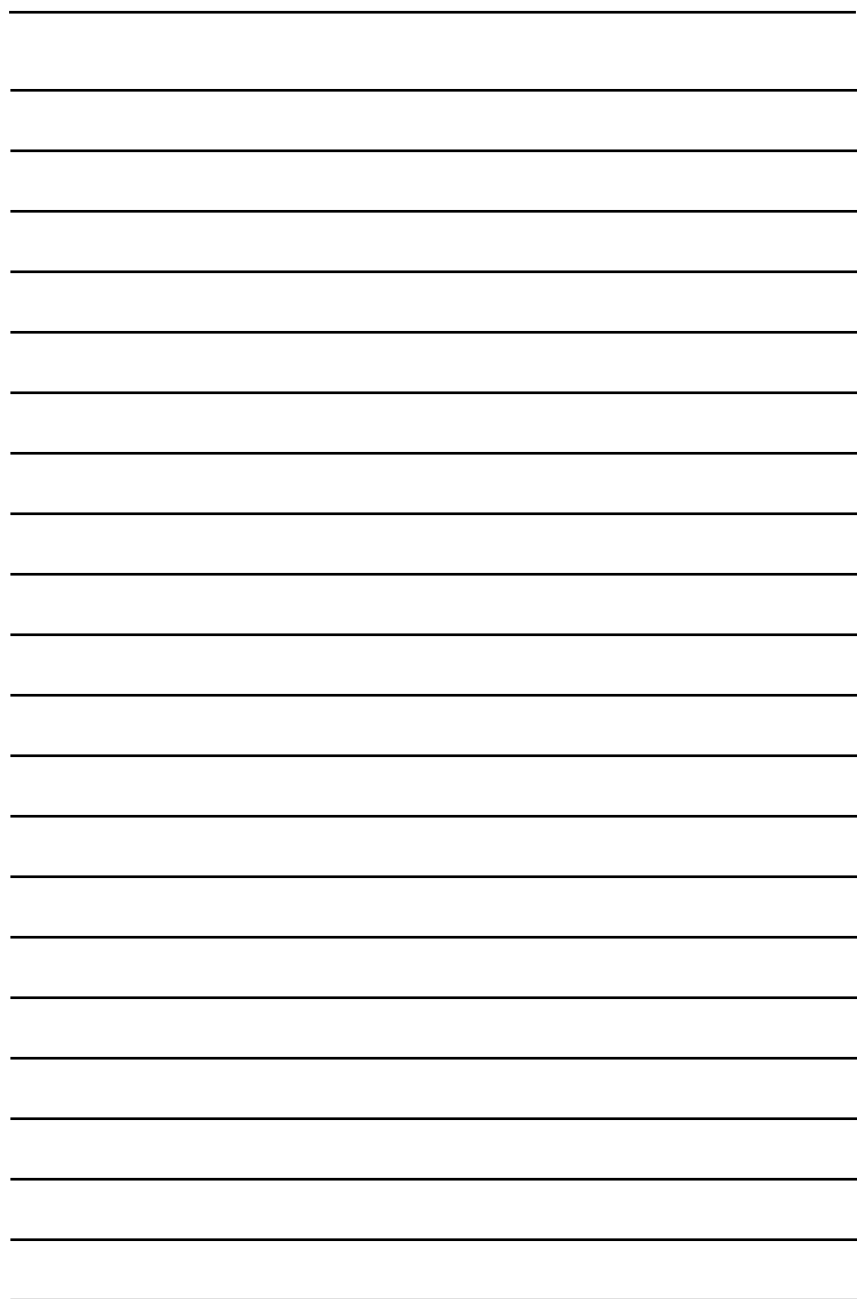
ЮВІЛЕЙНИЙ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

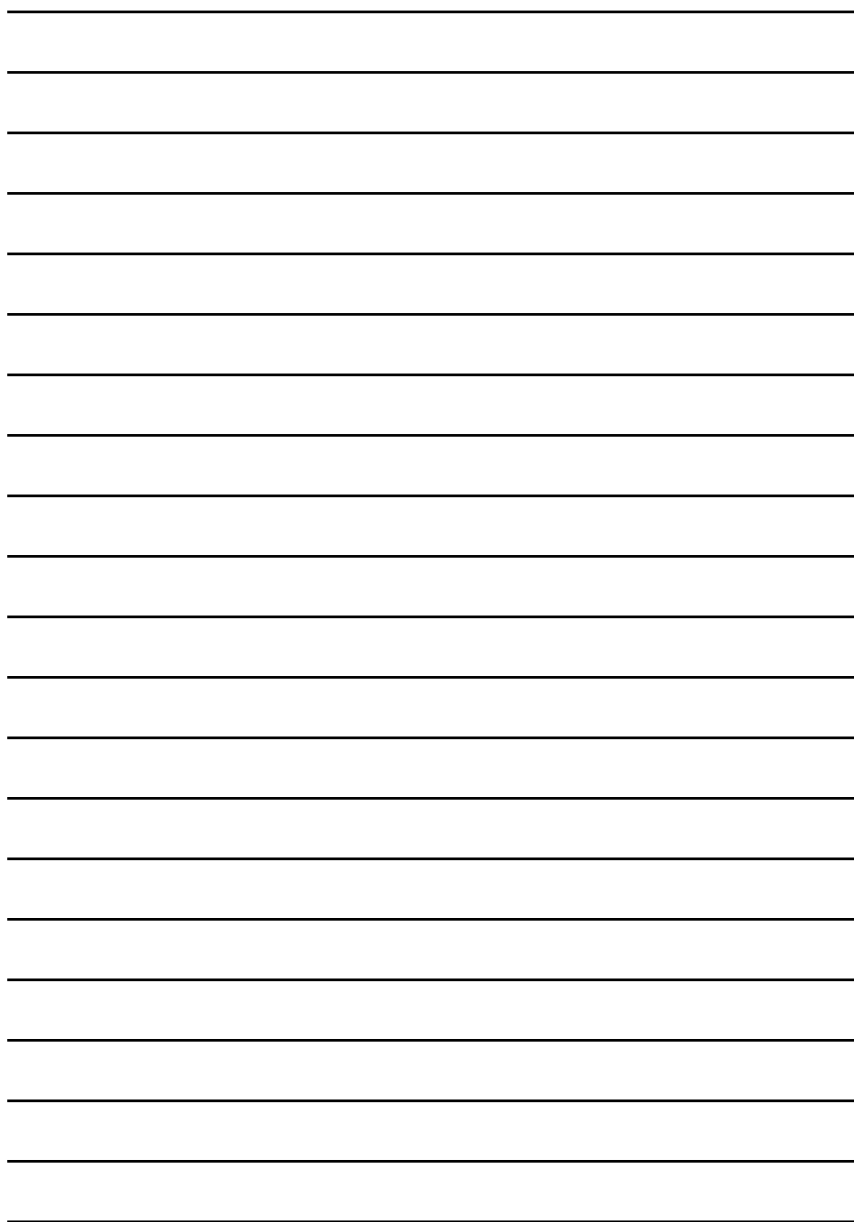
Сила слова Василя Стефаника : до 150-річчя від дня народження : бібліографічний покажчик. – Режим доступу: <https://lukl.kyiv.ua/wp-content/uploads/2015/11/%D0%A1%D1%82%D0%B5%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

ІНФОРМАЦІЯ ІЗ САЙТІВ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ
ІНСТИТУЦІЙ

1. Василь Стефаник. Філософія народного буття. – Режим доступу: <https://lib.if.ua/news/1620825951.html>
2. Віртуальна виставка «Василь Стефаник: сила справжнього таланту». – Режим доступу: <https://lib.if.ua/news/1620892299.html>
3. Запрошуємо до перегляду відеопрезентації «Василь Стефаник: наближення». – Режим доступу: <https://lib.if.ua/news/1620842388.html>
4. Василь Стефаник: вогонь та біль Русівського генія. – Режим доступу: <https://lib.if.ua/news/1620887127.html>
5. ОУНБ ім. Франка – на урочистому святкуванні 150-річчя від дня народження Василя Стефаника. – Режим доступу: <https://lib.if.ua/news/1621252584.html>
6. «І все, що я писав, мене боліло». – Режим доступу: <https://dcrb.net/news/i-vse-scho-ya-pysav-mene-bolilo/>
7. Проєкт «Літературний момент» – Режим доступу: <http://www.blib.if.ua/news/2021-05-14-918>
8. Онлайн-виставка-портрет до дня народження Василя Стефаника. – Режим доступу: <https://kosivlibrary.if.ua/>
9. Святкуємо День університету та ювілей Василя Стефаника на його батьківщині у Русові. Сайт. – Режим доступу: <https://pnu.edu.ua/blog/2021/05/14/29578/>

[illegible]

ЗМІСТ

ВІД УПОРЯДНИКІВ.....	3
Цепенда І. Є. «Віддзеркалення людської душі»	5
За інформацією прес-служби Прикарпатського університету	8
СЛОВО РОДИНИ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА.....	13
Стефаник В. Ю.....	15
Стефаник О. Ю.....	16
ІНТЕРВ'Ю ТА КОМЕНТАРІ	21
Баран Є. М.	22
Бабій К. Я.	25
Великочий В. С.	27
Войнаровський В. А.....	30
Гарасим Я. І.....	32
Гасюк І. М.....	36
Гасюк М. Б.....	37
Гладій В. І.....	39
Голод Р. Б.	43
Губаль Б. І.	45
Держипільська Г. О.	47
Держипільський Р. Л.	50
Деркачова О. С.....	52
Дідух Р. М.....	53
Ільницький Р. В.	54
Княжицький М. Л.	55
Козак Б. М.	59
Королько А. З.	65
Косило М. Ю.....	67
Легкий М. З.	68
Ленько О. В.....	70
Лесюк М. П.	73
Любчик І. Д.....	80

Набитович І. Й.	83
Осадчук Р. М.	90
Пилипчук С. М.	91
Піхманець Р. В.	93
Сич О. М.	100
Солецький О. М.	101
Тимків В. М.	104
Федорак В. В.	105
Хороб С. І.	107
Якубів В. М.	112

ПУБЛІЦИСТИЧНІ РОЗДУМИ СТУДЕНТІВ	117
Яців Д. Те, що не лягає під музейне скло	118
Головенко Ж. Стефаник: переосмислення	121
Кононенко М. Стефаник: сьогодні	123
Щербій Ю. Живий Стефаник	125
Макогін С. Незвідана глибина	126
Михайлишин Р. Надто витончено	128

ПРОГРАМА КОНГРЕСУ	131
--------------------------------	-----

МЕДІА-РЕСУРСИ	151
ЗМІ про святкування	152
Ювілейний бібліографічний покажчик	154
Інформація із сайтів культурно-освітніх інституції	154

ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНЕ ВИДАННЯ

Видавничий проєкт
«ПОМІЖ ТЕКСТОМ»

ГОЛОС ІЗ РУСОВА

Упорядкування, літературне редагування:
Галина Пристай, Соломія Хороб

Дизайн та художнє оформлення обкладинки:
Діана Яців

Фотографії
Ольга Бабенко, Богданна Засідко

Підписано до друку 10. 08. 2022, формат видання 60/84/ 1/16
Папір офсетний. Гарнітура CentSchbkCyrill BT.
Ум. друк. арк. 6,6. Накл. 300 прим.

Видавництво «ЯРИНА»
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Вовчинецька, 77, кв. 4
Свідоцтво про внесення до Державного
реєстру суб'єкта видавничої справи
Серія ДК № 5122 від 09. 06. 2016 року
Друк – підприємець В. Іваночко